

IZVJEŠĆE
O STANJU I RADU KAZNIONICA, ZATVORA I ODGOJNIH ZAVODA
ZA 2011. GODINU

Zagreb, listopad 2012.

SADRŽAJ

UVODNI DIO	3
1. STANDARDI IZVRŠAVANJA KAZNE ZATVORA I ODGOJNE MJERE UPUĆIVANJA U ODGOJNI ZAVOD	5
1.1. Smještaj zatvorenika i maloljetnika	5
1.2. Prehrana zatvorenika i maloljetnika	6
2. UPRAVLJANJE ORGANIZACIJSKOM KLIMOM I RAZVOJ LJUDSKIH POTENCIJALA U ZATVORSKOM SUSTAVU	7
PRVI DIO – OSOBE LIŠENE SLOBODE	8
1. OSOBE STARIJE ŽIVOTNE DOBI	8
2. OSOBE S INVALIDITETOM	9
3. ZATVORENICI	9
3.1. Zatvorenici na izdržavanju kazne zatvora	9
3.2. Zatvorenici s izrečenom sigurnosnom mjerom obveznog psihijatrijskog liječenja po članku 75. Kaznenog zakona	11
3.3. Zatvorenici na izdržavanju kazne maloljetničkog zatvora	12
3.4. Zatvorenici kojima je određena mjera istražnog zatvora	13
3.5. Neubrojivi počinitelji kaznenih djela na izvršavanju mjere istražnog zatvora na temelju članka 458. Zakona o kaznenom postupku	15
4. MALOLJETNICI	15
5. KAŽNJENICI	17
6. OVISNICI	17
6.1. Ovisnici o drogama	18
6.2. Supstitucijska terapija opijatskim agonistima	19
6.3. Ovisnici o alkoholu	20
7. ZDRAVSTVENA ZAŠTITA ZATVORENIKA I MALOLJETNIKA	21
7.1. Savjetovalište za virusni hepatitis i HIV	22
8. TRETMAN ZATVORENIKA	22
8.1. OPĆI PROGRAMI	22
8.1.1. Izobrazba zatvorenika i maloljetnika	22
8.1.2. Rad zatvorenika	24
8.1.3. Organizacija slobodnog vremena	26
8.1.4. Dušobrižništvo i vjeroispovjedanje	27
8.2. POSEBNI PROGRAMI	28
8.2.1. Posebni program tretmana ovisnika o alkoholu	29
8.2.2. Posebni program tretmana ovisnika o drogama	30
8.2.3. Projekt resocijalizacije ovisnika o drogama	30
8.2.4. Prevencija recidivizma i kontrola impulzivnog ponašanja - PRIKIP	31
8.2.5. Trening kontrole agresivnog ponašanja - ART	31
8.2.6. Počinitelji kaznenih djela u prometu	31
8.2.7. Zatvorenici oboljeli od PTSP-a	32
8.2.8. Terapijske skupine provođenja sigurnosne mjere obveznog psihijatrijskog liječenja	32
8.2.9. Mali rehabilitacijski programi	32
8.2.10. Odgovorno roditeljstvo	32
9. SURADNJA S INSTITUCIJAMA I ORGANIZACIJAMA CIVILNOG DRUŠTVA	33
10. SURADNJA SA ZAJEDNICOM	34
11. POGODNOSTI ZATVORENIKA	34
12. PREMJEŠTAJ ZATVORENIKA	35
13. TRANSFER ZATVORENIKA	36
14. UVJETNI OTPUST ZATVORENIKA	36
15. PRAVA ZATVORENIKA I NJIHOVA ZAŠTITA	37

16. PRITUŽBE ZATVORENIKA	39
17. ZAHTJEVI ZATVORENIKA ZA NAKNADU ŠTETE	40
DRUGI DIO – ČIMBENICI SIGURNOSNIH RIZIKA.....	41
1. OCJENA STANJA SIGURNOSTI.....	41
2. POSJETE ZATVORENICIMA.....	42
2.1. Zatvorenici roditelji maloljetne djece i posjete maloljetne djece roditeljima	43
3. VRSTE PRONAĐENIH NEDOPUŠTENIH STVARI.....	44
4. PRIMJENA SREDSTAVA PRISILE	44
5. POSEBNE MJERE ODRŽAVANJA REDA I SIGURNOSTI	46
6. TESTIRANJA ZATVORENIKA NA ALKOHOL I DROGE	47
7. OSTALI ČIMBENICI SIGURNOSNIH RIZIKA.....	48
8. SUICID I SMRT ZATVORENIKA.....	50
9. BIJEG ZATVORENIKA.....	51
10. STEGOVNI PRIJESTUPI.....	52
10.1. Zatvorenici.....	52
10.2. Maloljetnici	54
10.3. Zatvorenici u istražnom zatvoru.....	55
10.4. Zlouporaba psihoaktivnih sredstava tijekom izdržavanja kazne zatvora / izvršavanja odgojne mjere	56
TREĆI DIO - NADZOR NAD POSTUPANJEM SA ZATVORENICIMA I MALOLJETNICIMA.....	57
1. ZATVORSKO OSOBLJE.....	58
2. IZOBRAZBA SLUŽBENIKA.....	61
3. PSIHOSOCIJALNA POMOĆ OVLAŠTENIM OSOBAMA	62
4. SURADNJA SA SINDIKATIMA	62
5. BOLOVANJA SLUŽBENIKA.....	63
6. SUDSKI ZAHTJEVI ZA ISPLATOM.....	63
7. ŽALBE ODBORU ZA DRŽAVNU SLUŽBU.....	64
8. PRESTANAK DRŽAVNE SLUŽBE.....	64
9. ODGOVORNOST ZBOG POVREDE SLUŽBENE DUŽNOSTI.....	65
ČETVRTI DIO - IZVJEŠTAJ O REZULTATIMA POSLOVANJA KAZNIONICA, ZATVORA I ODGOJNIH ZAVODA U RAZDOBLJU OD 1. SIJEČNJA DO 31. PROSINCA 2011. GODINE	67
1. TEMELJNI FINACIJSKI IZVJEŠTAJI.....	67
2. IZVJEŠĆE O UTROŠENIM SREDSTVIMA	69
PETI DIO - OSVRT UPRAVE ZA ZATVORSKI SUSTAV NA IZVJEŠĆE PUČKOG PRAVOBRANITELJA	72
1. AKTIVNOSTI UPRAVE ZA ZATVORSKI SUSTAV NA POBOLJŠANJU UVJETA SMJEŠTAJA I SMANJENJU NEGATIVNIH POSLJEDICA PRENAPUČENOSTI.....	72
2. PRUŽANJE ZDRAVSTVENE ZAŠTITE ZATVORENICIMA	72
3. TRETMAN ZATVORENIKA.....	73
4. KORIŠTENJE PRAVNIH SREDSTAVA.....	73
ŠESTI DIO - SURADNJA PRAVOBRANITELJICE ZA DJECU SA ZATVORSKIM SUSTAVOM.....	74
SEDMI DIO – AKTIVNOSTI NA PROVEDBI AKCIJSKOG PLANA ZA UNAPRJEĐENJE ZATVORSKOG SUSTAVA 2011.-2014.	75
POPIS SLIKA I TABLICA.....	76

UVODNI DIO

Godišnje izvješće o radu i stanju kaznionica, zatvora i odgojnih zavoda sadrži osnovne pokazatelje o stanju i strukturi zatvorenika i službenika te o poslovima Uprave za zatvorski sustav.

Sadrži iste dijelove kao i prethodna izvješća radi usporedbe kretanja u ranijim godinama i zbog zakonske obveze u pogledu sadržaja.

Svrha izvršavanja kazne zatvora je osposobljavanje zatvorenika u skladu sa Zakonom i društvenim pravilima, a poslovi i zadaće Uprave za zatvorski sustav odnose se na poslove resocijalizacije počinitelja kaznenih djela i prekršaja te njihovom poslijepenalnom prihvatu.

Uprava za zatvorski sustav je jedinstvena upravna organizacija u sastavu Ministarstva pravosuđa, osnovana posebnim zakonom – Zakonom o izvršavanju kazne zatvora, koja obavlja upravne i stručne poslove u svezi s izvršavanjem kazne zatvora, provodi stručnu izobrazbu službenika zatvorskog sustava te obavlja unutarnji nadzor pravilnog, pravodobnog i zakonitog rada ustrojstvenih jedinica, službenika i namještenika Uprave. Ustrojstvene jedinice čine četrnaest zatvora, sedam kaznionica među kojima je i Zatvorska bolnica, dva odgojna zavoda te Centar za izobrazbu.

Slika 1. Organizacijska struktura Uprave za zatvorski sustav

Nadležnosti i način rada Uprave za zatvorski sustav i prava zatvorenika propisani su Zakonom o izvršavanju kazne zatvora, Zakonom o kaznenom postupku, Zakonom o sudovima za mladež, Prekršajnim zakonom i Zakonom o izvršavanju sankcija izrečenih maloljetnicima za kaznena djela i prekršaje te provedbenim propisima donesenim na temelju navedenih Zakona, Europskim zatvorskim pravilima i drugim međunarodnim pravnim propisima.

U Središnjem uredu Uprave za zatvorski sustav pored ostalih, obavljaju se i sljedeći poslovi:

- osiguravanje svih uvjeta potrebnih za izvršavanje kazne zatvora, mjere pritvora i istražnog zatvora te odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod,
- odlučivanje o kaznionici ili zatvoru u kojem će zatvorenik nakon obavljene dijagnostike nastaviti izdržavati kaznu, premještaju zatvorenika na daljnje izdržavanje kazne u drugu kaznionicu ili zatvor, smještaju zatvorenika na liječenje u zdravstvenu ustanovu
- izručenja i transferi zatvorenika u drugu državu ili iz druge države,
- postupanje po predstavkama, pritužbama i žalbama zatvorenika, maloljetnika i državnih službenika i namještenika,
- postupanje po podnescima tijela državne vlasti, suca izvršenja te neovisnih tijela i međunarodnih organizacija ovlaštenih za nadzor i zaštitu ljudskih prava zatvorenika,
- nadzor nad zakonitošću rada i postupanja sa zatvorenicima i maloljetnika te ujednačavanje rada i postupanja,
- planiranje zapošljavanja, odobravanje popune radnih mjesta u zatvorskom sustavu, prijam službenika pravosudne policije i postavljanja u zvanja te utvrđivanje potreba za dodatnom izobrazbom službenika zatvorskog sustava,
- financiranje kaznionica, zatvora, odgojnih zavoda i Centra za izobrazbu,
- planiranje nabave opreme i investicija za zatvorski sustav,
- prikupljanje, obrada i objedinjavanje svih izvješća i dokumentacija kaznionica, zatvora, odgojnih zavoda i Centra za izobrazbu,
- međunarodna suradnja.

Upućivanje na izvršavanje kazne zatvora u nadležnosti je suca izvršenja nadležnog županijskog suda. Sve osobe osuđene na kaznu zatvora dulju od šest mjeseci upućuju se u Odjel za dijagnostiku u Zatvoru u Zagrebu, a osobe osuđene na kaznu zatvora do šest mjeseci upućuju se u zatvore najbliže mjestu prebivališta zatvorenika. U Odjelu za dijagnostiku zatvorenici borave u prosjeku tri tjedna za koje vrijeme stručnjaci različitih specijalnosti obavljaju poslove psihosocijalne dijagnostike u svrhu izrade prijedloga pojedinačnog programa izvršavanja kazne zatvora kao i prijedlog o upućivanju u konkretnu kaznionicu, odnosno zatvor gdje će se nastaviti izvršavanje kazne zatvora o čemu odluku donosi Središnji ured.

Pojedinačni program za svakog zatvorenika sadrži:

1. procjenu rizičnosti za vrijeme izvršavanja kazne zatvora o čemu ovisi upućivanje u kaznionice prema stupnju sigurnosti (zatvorena, poluotvorena, otvorena),
2. radnu sposobnost, radne navike, vrstu posla i uvjete rada na koje se zatvorenika može rasporediti,
3. obrazovnu razinu i potrebu za obrazovanjem ili stručnim osposobljavanjem,
4. zdravstveno stanje i potreba za liječenjem,
5. uključivanje u posebne programe (ovisnosti o drogama, alkoholu, oboljele od PTSP-a) po odluci suda ili procjeni stručnog tima,
6. potrebu za specifičnim psihološkom, psihijatrijskom, socijalnom ili pravnom pomoći,
7. prijedlog posebnih oblika individualnog ili skupnog rada,
8. sadržaje i oblike korištenja slobodnog vremena (kulturne i sportske aktivnosti),
9. kontakt s vanjskim svijetom (dopisivanje, telefoniranje, posjete obitelji i drugih osoba),
10. program pripreme za otpust na slobodu i pomoć nakon otpusta.

U Centru za izobrazbu provodi se izobrazba svih kategorija državnih službenika zatvorskog sustava za stjecanje posebnih znanja i vještina potrebnih za obavljanje specifičnih poslova vezanih na zatvorenike i maloljetnike.

1. STANDARDI IZVRŠAVANJA KAZNE ZATVORA I ODGOJNE MJERE UPUĆIVANJA U ODGOJNI ZAVOD

Zakon o izvršavanju kazne zatvora i Europska zatvorska pravila propisuju, pored ostalog, standarde smještaja i prava zatvorenika:

- pojedinačni ili skupni smještaj s najmanje 4m² i 10 m³ prostora u prostoriji koja mora biti dovoljno zračna, odgovarajućeg osvjetljenja dnevnim i umjetnim svjetlom, grijanjem, sobnom opremom, sanitarnim čvorom i vodom za piće,
- odgovarajuću prehranu,
- boravak na zraku najmanje 2 sata dnevno,
- pravo na posjete članova obitelji najmanje dva puta mjesečno i blagdanom te djece svaki tjedan i blagdanom u za to posebno uređenoj i opremljenoj prostoriji odgovarajuće uzrastu djece,
- dopisivanje i telefoniranje,
- prijam paketa,
- kontakt s odvjetnikom radi zaštite svojih prava i pravnih interesa,
- pravo na rad u skladu sa svojom strukom, znanjem i vještinama te zdravstvenim stanjem,
- pravo na izobrazbu, od opismenjivanja do strukovne izobrazbe,
- pravo na zdravstvenu zaštitu i liječenje od strane zatvorskog liječnika kao i pregled od strane liječnika po izboru zatvorenika i maloljetnika te zaštitu majčinstva zatvorenica i maloljetnica trudnica i roditelja,
- vjeroispovijedanje i razgovor s ovlaštenim vjerskim predstavnikom,
- zaštitu tajnosti podataka i privatnosti,
- nabavu prehrambenih artikala i osobnih potrepština u zatvorskoj prodavaonici te
- druga prava propisana Zakonom.

Maloljetni zatvorenici na izdržavanju kazne maloljetničkog zatvora ili mjere istražnog zatvora ostvaruju neka prava u širem opsegu od prava punoljetnih zatvorenika:

- pravo na posjete članova obitelji od najmanje četiri puta mjesečno i blagdanom u trajanju od najmanje dva sata, a po odobrenju upravitelja i trećih osoba još najmanje dva puta mjesečno u trajanju najmanje jedan sat,
- boravak na zraku najmanje tri sata dnevno.

1.1. Smještaj zatvorenika i maloljetnika

Kazna zatvora dulja od 6 mjeseci izrečena u kaznenom postupku muškim osobama izvršava se u svim kaznionicama, a ženskim osobama u Kaznionici u Požegi.

U Zatvorskoj bolnici u Zagrebu izvršava se sigurnosna mjera obveznog psihijatrijskog liječenja kada je izrečena uz kaznu zatvora te liječenje bolesnih zatvorenika.

Kazna maloljetničkog zatvora izvršava se u zatvorenim i poluotvorenima uvjetima u posebnim odjelima u Kaznionici u Požegi, dok je odjel za izvršavanje ove kazne u otvorenim uvjetima ustrojen u Kaznionici u Valturi.

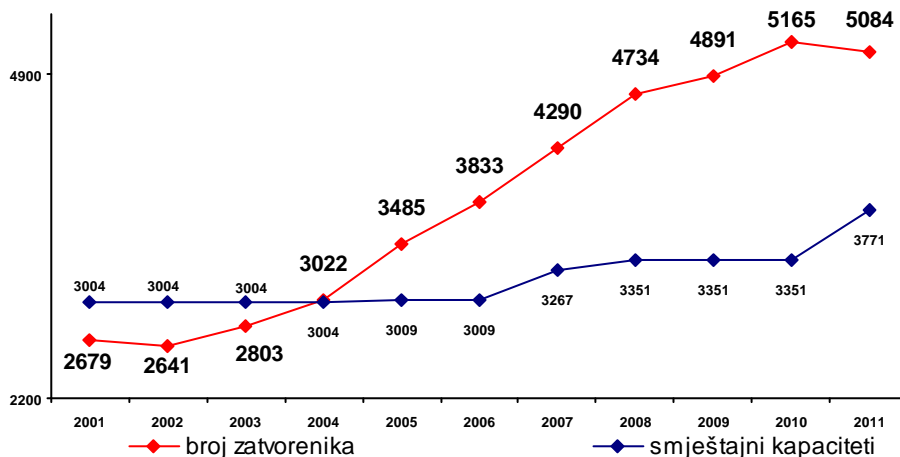
Mjera pritvora i istražnog zatvora, kazna zatvora izrečena u kaznenom postupku do šest mjeseci, kazna zatvora izrečena u prekršajnom postupku te kazna zatvora kojom je zamijenjena izrečena novčana kazna izvršava se u zatvorima.

U četiri zatvora (Gospić, Pula-Pola, Šibenik i Zagreb) ustrojeni su posebni odjeli za izvršavanje kazne zatvora u trajanju duljem od šest mjeseci.

Odgojna mjera upućivanja u odgojni zavod koju sudovi izriču maloljetnim počiniteljima kaznenih djela izvršava se u Odgojnom zavodu u Turopolju i Odgojnom zavodu u Požegi.

Posebno pravo glede smještaja i boravka u zatvoru propisima je zajamčeno zatvorenima – osobama s invaliditetom kojima smještaj i boravak mora biti prilagođen vrsti i opsegu invalidnosti.

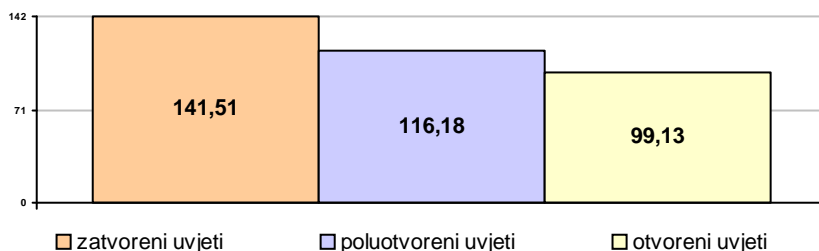
Slika 2. Prikaz broja zatvorenika i smještajnih kapaciteta na 31.12. od 2001. do 2011. godine

Ukupni zakonski kapacitet u 2011. godini u kaznionicama i zatvorima bio je za smještaj 3771 zatvorenika od čega:

- 2915 (77,30%) u zatvorenim uvjetima izvršavanja kazne zatvora i mjere pritvora, odnosno istražnog zatvora,
- 625 (16,57%) u poluotvorenim te
- 231 (6,13%) u otvorenim uvjetima izdržavanja kazne zatvora.

Slika 3. Prikaz popunjenosti u % na dan 31. 12. 2011. godine

1.2. Prehrana zatvorenika i maloljetnika

Zatvorenima i maloljetnicima osiguravaju se tri obroka dnevno, poslužena u pravilnim razmacima, kalorične vrijednosti minimalno 3000 kcal dnevno. Zatvorenima koji su radno angažirani osigurava se dodatni obrok.

Obroci moraju kakvoćom i količinom zadovoljavati prehrambene i zdravstvene standarde, te moraju biti primjereni životnoj dobi, zdravstvenom stanju, naravi posla kojeg zatvorenik obavlja te njegovim vjerskim i kulturnim zahtjevima.

Jelovnik se sastavlja periodično prema jedinstvenom jelovniku izrađenom od Prehrambeno-tehnološkog fakulteta u Zagrebu.

U povjerenstvu za sastav jelovnika sudjeluje liječnik ili drugi službenik medicinske struke, strukovni učitelj kuhar, ekonom te predstavnik zatvorenika. Svaki pripremljeni obrok kuša upravitelj ili osoba koju ovlasti, a zapažanja se evidentiraju u posebnu evidenciju.

Od svakog obroka ostavlja se uzorak radi eventualne analize za slučaj pojave trovanja hranom. Sanitarne inspekcije redovito obavljaju nadzor nad stanjem čistoće i higijene u kuhinjama i pomoćnim prostorijama o čemu dostavljaju nalaz.

2. UPRAVLJANJE ORGANIZACIJSKOM KLIMOM I RAZVOJ LJUDSKIH POTENCIJALA U ZATVORSKOM SUSTAVU

U sklopu predpristupnog programa MATRA financiranim od strane vlade Kraljevine Nizozemske od siječnja 2009. godine do studenog 2011. godine provodio se program „Upravljanje organizacijskom klimom i razvoj ljudskih potencijala u Zatvorskom sustavu Republike Hrvatske“ u suradnji s nizozemskom Agencijom kazneno-pravnih institucija.

Projekt se provodio s ciljem jačanja sposobnosti prilagođavanja novim zahtjevima i okolnostima obavljanja poslova izvršavanja kazne zatvora i mjere pritvora, odnosno istražnog zatvora u uvjetima članstva Republike Hrvatske u Europskoj Uniji.

Rezultati koji su uslijedili nakon završetka projekta bili su:

- unapređenje razine upravljačkih sposobnosti rukovodećih službenika,
- izrađen je proces upravljanja poželjnim ponašanjima službenika koji rade na izvršavanju kazne zatvora i mjere pritvora, odnosno istražnog zatvora,
- preciznije detektiranje izuzetno visoko kao i izuzetno nisko djelotvornih i motiviranih službenika kako bi se poduzele adekvatne mjere sukladno njihovim rezultatima,
- uspostavljanje učinkovitog način razmjene znanja, iskustava i najboljih praksi unutar sustava.

Završetkom projekta dobivena je razvijena misija i vizija zatvorskog sustava, model unutarnjeg upravljanja i rukovođenja te plan upravljanja ljudskim potencijalima. Donesen je Plan rada za 2012. godinu u kojem je Središnji ured odredio faktore uspjeha, indikatore na temelju kojih će se računati uspješnost svakog pojedinog kaznenog tijela u realizaciji postavljenog plana te aktivnosti s rokovim, troškovima i nositeljima za izvršenje Plana. Indikator uspješnosti podjeljeni su u četiri skupine s obzirom na interesne strane: Ministarstvo pravosuđa, zatvorenici, službenici i društvo.

U sklopu implementacije novog načina upravljanja i kontrole te upravljanja ljudskim potencijalima sva kaznena tijela redovito su podnosila mjesečna i tromjesečna izvješća. Na osnovu pristiglih tromjesečnih izvješća organizirani su menadžerski razgovori između ravnatelja i upravitelja kaznionica, zatvora i Centra za izobrazbu.

PRVI DIO – OSOBE LIŠENE SLOBODE

Tijekom 2011. godine u zatvorskom sustavu Republike Hrvatske boravilo je 18088 osoba lišene slobode različitih formalno-pravnih statusa:

- zatvorenici – osobe na izdržavanju kazne zatvora izrečene u kaznenom postupku, na izdržavanju kazne maloljetničkog zatvora ili na izdržavanju mjere istražnog zatvora,
- maloljetnici – osobe na izvršavanju odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod,
- kažnjenici – osobe na izdržavanju kazne zatvora izrečene u prekršajnom postupku i osobe kojima je novčana kazna zamijenjena kaznom zatvora (supletorno kažnjeni),
- zadržanici – osobe kojima je na temelju Zakona o kaznenom postupku ili Prekršajnog zakona određeno zadržavanje.

Od ukupnog broja osoba koje su tijekom 2011. godine lišene slobode (zatvorska populacija) 95,3% bili su muškarci, a 4,7% žene.

1. OSOBE STARIJE ŽIVOTNE DOBI

Uzimajući u obzir činjenicu da je izvršavanje kazne zatvora samo po sebi iznimno zahtjevno i stresno te da se taj stres povećan za osobe starije životne dobi, pod zatvorenicima starije životne dobi svrstani su zatvorenici stariji od 59 godina.

U 2011. godini porastao broj zatvorenika starije životne dobi za 7,5% u odnosu na 2010. godinu.

Ovi zatvorenici upućuju se na daljnje izvršavanje kazne zatvora u kaznionicu ili zatvor ovisno o visini izrečene kazne, vrsti kaznenog djela, kriminološkim osobinama i zdravstvenom stanju zatvorenika.

Tablica 1. Zatvorenici starije životne dobi na dan 31. 12. 2011. godine

STARIJE ŽIVOTNE DOBI	Broj zatvorenika	
	muški	žene
Odjel za dijagnostiku	12	
Zatvorska bolnica u Zagrebu	6	
Kaznionica u Lepoglavi	76	
Kaznionica u Lipovici	18	
Kaznionica u Požegi	7	15
Kaznionica u Turopolju	9	
Kaznionica u Valturi	10	
Zatvor u Gospiću	17	
Zatvor u Puli-Pola	7	
Zatvor u Šibeniku	6	
Zatvor u Splitu	9	
Zatvor u Zagrebu	16	
Ostale kaznionice i zatvori	34	
UKUPNO	227	15

Izvršavanje kazne za zatvorenike starije životne dobi organizira se na način da im se osigura smještaj primjeren dobi i zdravstvenom stanju.

2. OSOBE S INVALIDITETOM

Osobe s invaliditetom uključuju one koji imaju dugotrajna tjelesna, mentalna, intelektualna ili osjetilna oštećenja koja u međudjelovanju s različitim preprekama mogu sprečavati njihovo puno i učinkovito sudjelovanje u društvu na ravnopravnoj osnovi s drugima (*Konvencija o pravima osoba s invaliditetom*).

Često se pojam osoba s invaliditetom koristi samo u odnosu na osobe s fizičkim i senzoričkim oštećenjima. Konvencija jasno navodi da se osobama s invaliditetom smatraju i osobe s intelektualnim oštećenjima i osobe s mentalnim ili psiho-socijalnim oštećenjem (osobe s duševnim smetnjama, psihičkim bolestima ili problemima mentalnog zdravlja).

Uvažavajući specifične potrebe osoba s invaliditetom u ovom izvješću obuhvaćeni su podaci o osobama trajno ograničeno pokretni uz pomoć invalidskih kolica i slijepa osobe. Uvjeti smještaja u kaznenim tijelima nešto su bolji u kaznionicama u kojima se sobe i zajedničke prostorije nalaze u prizemlju objekta. Takav je slučaj s Kaznionicom u Valturi i Kaznionicom u Lipovici-Popovači, a u novom dijelu Kaznionice u Glini ustrojeno je na svakom od šest odjela po jedna soba prilagođena za boravak invalidnih osoba s teškim tjelesnim invaliditetom. Problemi se ogledaju u činjenica da za osobe s invaliditetom u kaznionicama i zatvorima nisu ugrađeni liftovi, a smještaj se osigurava na katu.

Tijekom 2011. godine u kaznionicama i zatvorima boravile su 33 osobe s invaliditetom - teška tjelesna (vezana uz kolica) i osjetilna oštećenja (slijepi). Nastoji se takve osobe ne izdvajati od drugih zatvorenika te se podržava postupak njihovog integriranja u sustav dnevnih aktivnosti u kojima mogu ili žele participirati. Iskustava govore da osoba s invaliditetom u jednoj sredini potiču druge na razvoj razumijevanja, empatije i društvene odgovornosti za pružanje pomoći.

3. ZATVORENICI

3.1. Zatvorenici na izdržavanju kazne zatvora

Tijekom 2011. godine kaznu zatvora izdržavalo je 8038 zatvorenika što predstavlja 44,4% od ukupnog broja zatvorske populacije koja se u 2011. godini nalazila u zatvorskom sustavu.

Zatvorenici kojima je izrečena kazna zatvora u trajanju od šest mjeseci ili dulje upućuju se u Odjel za dijagnostiku u Zatvor u Zagrebu u kojem je tijekom 2011. godine zaprimljeno 2133 zatvorenika. Od ukupnog broja zaprimljenih zatvorenika na izdržavanje kazne zatvora tijekom 2011. godine u Odjel za dijagnostiku, 33% zatvorenika imalo je izrečenu neko od sigurnosnih mjera.

Tablica 2. Zatvorenici s izrečenim sigurnosnim mjerama zaprimljeni u Odjel za dijagnostiku tijekom 2011. godine

IZREČENE SIGURNOSNE MJERE	muškarci	žene	UKUPNO
čl. 75. obvezno psihijatrijsko liječenje	116	10	126
čl. 76. obvezno liječenje od ovisnosti (alkohol)	122	5	127
čl. 76. obvezno liječenje od ovisnosti (opojne droge)	259	34	293
čl. 77. zabrana obavljanja zvanja, djelatnosti ili dužnosti	28	4	32
čl. 78. zabrana upravljanja motornim vozilom	75	13	88
čl. 79. protjerivanje stranca iz zemlje	35	3	38
UKUPNO	635	69	704

Na kraju 2011. godine najbrojniju skupinu u kaznionicama i zatvorima predstavljali su zatvorenici koji su počinili imovinsko kazneno djelo (33,7%), dok je najveći broj zatvorenica izdržavao je kaznu zatvora zbog kaznenih djela protiv vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom (30,7%).

Tablica 3. Zatvorenici s obzirom na vrstu kaznenih djela na dan 31.12.2011.

KAZNENA DJELA PROTIV	Broj zatvorenika		KAZNENA DJELA PROTIV	Broj zatvorenika	
	m	ž		m	ž
slobode i prava čovjeka i građanina	75	1	života i tijela	527	27
vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom	981	58	imovine	1250	51
spolne slobode, ćudoređa	284	4	javnog reda	28	1
opće sigurnosti ljudi i imovine i sigurnosti prometa	186	3	službene dužnosti	86	17
braka, obitelji i mladeži	136	9	Republike Hrvatske	1	
vjerodostojnosti isprava	40	6	pravosuđa	22	
sigurnosti platnog prometa i poslovanja	71	8	Ovršni zakon	9	4
ostali zakoni				8	
			UKUPNO	3704	189

Kaznu zatvora kraću od jedne godine izdržavalo je 13,6% zatvorenika oba spola. Udio zatvorenika oba spola na izdržavanju kazne zatvora kraće od šest mjeseci iznosio je 3,7% dok je udio zatvorenika oba spola na izdržavanju dugotrajne kazne zatvora bio 3,5%.

Tablica 4. Zatvorenici s obzirom na duljinu kazne zatvora na dan 31. 12. 2011. godine

DULJINA KAZNE	Broj zatvorenika		DULJINA KAZNE	Broj zatvorenika	
	m	ž		m	ž
do 1 mjeseca	20	1	10 do 15 god.	258	9
1 do 3 mjeseca	25	1	točno 15 god.	54	3
3 do 6 mjeseci	93	7	15 do 20 god.	52	0
6 mj. do 1 god.	366	15	točno 20 god.	29	1
1 do 3 god.	1184	81	20 do 30 god.	67	0
3 do 5 god.	747	51	30 do 40 god.	39	1
5 do 10 god.	770	19			
UKUPNO			3704	189	

Preko polovine (57,8%) zatvorenika imali su završenu srednju školu, dok 9,6% zatvorenika nije imao čak ni završenu osnovnu školu. Žene na izdržavanju kazne zatvora u prosjeku su obrazovanije od muškaraca.

Tablica 5. Struktura zatvorenika s obzirom na stupanj naobrazbe na dan 31. 12 2011.

STUPANJ OBRAZOVANJA	Broj zatvorenika	
	muški	žene
ne zna pisati, čitati, ne pozna osnovne računske operacije	7	
bez školske izobrazbe	50	3
nezavršena OŠ	301	11
završena OŠ	866	37
nezavršena srednja ili obrtnička škola	131	1
završena srednja ili obrtnička škola	2136	116
završena viša škola	67	7
završena visoka škola	89	8
drugo	57	6
UKUPNO	3704	189

U 2011. godini prevladavaju zatvorenici stari između 27 i 39 godina (42,3%), dok su zatvorenice u prosjeku nešto starije od zatvorenika.

Tablica 6. Zatvorenici s obzirom na dob na dan 31.12.2011. godine

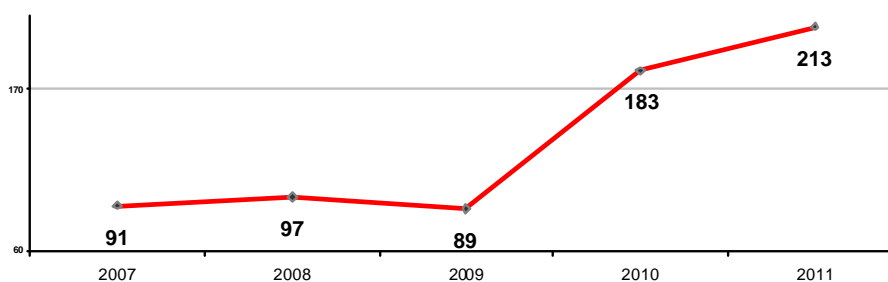
DOB ZATVORENIKA	Broj zatvorenika	
	muški	žene
18 - 21	20	
21 - 23	77	
23 - 27	464	9
27 - 39	1566	76
39 - 49	830	50
49 - 59	520	39
59 - 69	187	14
više od 69	40	1
UKUPNO	3704	189

3.2. Zatvorenici s izrečenom sigurnosnom mjerom obveznog psihijatrijskog liječenja po članku 75. Kaznenog zakona

Prema Zakonu o izvršavanju kazne zatvora zatvorenici koji uz kaznu zatvora imaju izrečenu sigurnosnu mjeru obveznog psihijatrijskog liječenja upućuju se na izdržavanje kazne zatvora u Zatvorsku bolnicu u Zagrebu.

Tijekom 2011. godine u zaprimljeno je 137 zatvorenika s izrečenom sigurnosnom mjerom obveznog psihijatrijskog liječenja.

Slika 4. Zatvorenici s izrečenom sigurnosnom mjerom obveznog psihijatrijskog liječenja na dan 31.12.2011. godine

3.3. Zatvorenici na izdržavanju kazne maloljetničkog zatvora

Kazna maloljetničkog zatvora izrečena muškim osobama izvršava se u zatvorenom i poluotvorenom odjelu maloljetničkog zatvora u Kaznionici u Požegi i otvorenom odjelu maloljetničkog zatvora u Kaznionici u Valturi, a ženskim osobama u Kaznionici za žene u Požegi.

Kazna maloljetničkog zatvora izriče se starijem maloljetniku kad s obzirom na narav i težinu djela i visoki stupanj krivnje ne bi bilo opravdano izreći odgojnu mjeru već je potrebno kažnjavanje.

Kaznu maloljetničkog zatvora izvršavaju maloljetnici do 23 godine života nakon čega se upućuju u kaznionice za odrasle osobe. Iznimno zbog potrebe školovanja ili osposobljavanja ili ako je ostatak neizdržanog dijela kazne manji od 6 mjeseci mogu ostati u maloljetničkom zatvoru, ali ne duže od 27 godina.

Većina zatvorenika na izdržavanju kazne maloljetničkog zatvora (66,7%) mlađi su punoljetnici, dok je manji dio (30,3%) spadao u skupinu starijih punoljetnika.

Tablica 7. Zatvorenici s obzirom na dob na dan 31.12.2011. godine

DOB	Broj zatvorenika	
	muški	Žene
16 - 18	1	
18 - 21	21	1
21 - 23	7	1
23 - 27	2	
UKUPNO	31	2

Na kraju 2011. godine najveći dio zatvorenika (42,4%) izdržavalo je kaznu u trajanju od 1 do 2 godine.

Tablica 8. Zatvorenici s obzirom na duljinu izrečene kazne na dan 31.12.2011. godine

DULJINA KAZNE	Broj zatvorenika	
	muški	žene
od 6 mjeseci do 1 godine	3	
1 do 2 godine	13	1
2 do 3 godine	7	1
3 do 5 godina	6	
5 do 10 godina	2	
UKUPNO	31	2

Najveći broj zatvorenika izdržavalo je kaznu maloljetničkog zatvora (51,6%) zbog imovinskog kaznenog djela.

Tablica 9. Zatvorenici s obzirom na vrstu kaznenih djela na dan 31.12.2011. godine

KAZNENA DJELA PROTIV	Broj zatvorenika	
	muški	žene
života i tijela	6	
imovine	16	1
vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom	4	1
spolne slobode, čudoređa	4	
opće sigurnosti ljudi i imovine i sigurnosti prometa	1	
UKUPNO	31	2

Završenu osnovnu školu ima 60,6% zatvorenika, a 21,2% zatvorenika završenu srednju ili obrtničku školu.

Tablica 10. Zatvorenici s obzirom na stupanj obrazovanja na dan 31.12.2011. godine

STUPANJ OBRAZOVANJA	Broj zatvorenika	
	muški	žene
nezavršena osnovna škola	3	
završena osnovna škola	19	1
nezavršena srednja ili obrtnička škola	2	
završena srednja ili obrtnička škola	6	1
drugo	1	
UKUPNO	31	2

3.4. Zatvorenici kojima je određena mjera istražnog zatvora

Tijekom 2011. godine od ukupnog broja zatvorenika u zatvorskom sustavu 29,5% bili su u statusu pritvorenika, odnosno zatvorenika u istražnom zatvoru.

Na kraju 2011. godine nalazilo se 17,6% zatvorenika u istražnom zatvoru, što predstavlja smanjenje od 24,1% u odnosu na broj pritvorenika na kraju 2010. godine.

Tablica 11. Zatvorenici u istražnom zatvoru s obzirom na vrstu kaznenog djela na dan 31.12.2011.

KAZNENA DJELA PROTIV	Broj zatvorenika	
	muški	žene
života i tijela	100	6
imovine	259	17
vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom	254	6
spolne slobode, čudoređa	41	2
opće sigurnosti ljudi i imovine i sigurnosti prometa	19	1
braka, obitelji i mladeži	51	3
vjerodostojnosti isprava	3	
sigurnosti platnog prometa i poslovanja	27	1
slobode i prava čovjeka i građanina	35	1
javnog reda	10	4
službene dužnosti	27	2
Republike Hrvatske	1	
pravosuđa	3	
ostali zakoni	23	
UKUPNO	853	43

Mjera pritvora, odnosno istražnog zatvora u trajanju duljem od godine dana najčešće je određivana zbog kaznenog djela zlouporabe droga (26,8%).

Tablica 12. Zatvorenici s obzirom na duljinu istražnog zatvora na dan 31. 12. 2011. godine

DULJINA ISTRAŽNOG ZATVORA	Broj zatvorenika	
	muški	žene
do 1 mjesec	168	9
1 do 3 mjeseca	157	15
3 do 6 mjeseci	165	13
6 mj. do 1 god.	207	5
1 do 1,5 god.	87	1
1,5 do 2 god.	37	
2 do 2,5 god.	11	
preko 2,5 god.	21	
UKUPNO	853	43

Zatvorskom sustavu i nadalje poseban problem predstavljaju zatvorenici koji dulje vremena borave u istražnom zatvoru jer se kod ove kategorije učestalije javljaju neprihvatljiva i rizična ponašanja (organizirani štrajkovi glađu, samoozljeđivanja, pokušaja suicida, suicidi, pokušaji bjegova kao i bjegovi, napadi na službenike, fizički sukobi s drugim zatvorenicima, uništavanje zatvorskog inventara i sl.).

Tablica 13. Zatvorenici s obzirom na dob na dan 31.12.2011. godine

DOB ZATVORENIKA	Broj zatvorenika	
	muški	žene
14 - 16	1	
16 -18	5	
18 - 21	38	
21 - 23	34	
23 - 27	101	1
27 - 39	322	5
39 - 49	199	17
49 - 59	109	8
59 - 69	37	9
više od 69	7	3
UKUPNO	853	43

U strukturi zatvorenika s obzirom na dob tijekom 2011. godine prevladavaju zatvorenici stari između 27 i 39 godina (37,8%), dok je zatvorenika starije životne dobi bilo 5,1%. Najveći broj zatvorenika bio je u dobi od 39 do 49 godina (39,5%).

Tablica 14. Struktura maloljetnih zatvorenika na izvršavanju mjere istražnog zatvora s obzirom na vrstu kaznenih djela na dan 31.12.2011.

KAZNENA DJELA PROTIV	Broj zatvorenika	
	muški	žene
života i tijela	1	
imovine	1	
slobode i prava čovjeka i građanina	1	
UKUPNO	3	

I prema maloljetnom zatvoreniku sud može odrediti mjeru istražnog zatvora, ali samo kao krajnju mjeru u najkraćem nužnom trajanju (najdulje mjesec dana i uz produljenje dva puta po mjesec dana). Tijekom 2011. godine u istražnom zatvoru nalazilo se 42 maloljetnih zatvorenika.

Tablica 15. Struktura maloljetnih zatvorenika na izvršavanju mjere istražnog zatvora s obzirom na vrstu kaznenih djela na dan 31.12.2011.

DULJINA ISTRAŽNOG ZATVORA	Broj zatvorenika	
	muški	žene
1 do 3 mjeseca	1	
3 do 6 mjeseci	1	
6 mj. do 1 god.	1	
UKUPNO	3	

U odnosu na trajanje mjere istražnog zatvora dolazi se do podataka da je prosječno trajanje mjere istražnog zatvora kod maloljetnih zatvorenika bilo 53 dana. Najkraća mjera istražnog zatvora trajala je jedan dan, a najduža 11 mjeseci i 25 dana.

3.5. Nebrojivi počinitelji kaznenih djela na izvršavanju mjere istražnog zatvora na temelju članka 458. Zakona o kaznenom postupku

Tijekom 2011. godine 71 osoba je na temelju Zakona o kaznenom postupku tijekom kaznenog postupka proglašena nebrojivom i smještena u Zatorsku bolnicu u Zagrebu do donošenja rješenja o prisilnom smještaju u psihijatrijsku zdravstvenu ustanovu.

Iako je Zakon o kaznenom postupku propisao da do pravomoćnosti rješenja o prisilnom smještaju nebrojivi počinitelji kaznenih djela mogu biti smješteni na psihijatrijski odjel bolnice nadležne prema mjestu prebivališta u pravilu se takav smještaj određuje u Zatorsku bolnicu u Zagrebu.

Nebrojive osobe i po pravomoćnosti rješenja o prisilnom smještaju vrlo često i dalje mjesecima ostaju unutar zatvorskog sustava čekajući realizaciju prisilnog smještaja u ustanovama javnog zdravstva (Psihijatrijska bolnica Vrapče, Psihijatrijska bolnica „dr. I. Barbot“ u Popovači, Psihijatrijska bolnica Rab i Psihijatrijska bolnica Ugljan) što predstavlja kršenje zakona i temeljnih ljudskih prava ovih osoba.

4. MALOLJETNICI

U skladu sa Zakonom o sudovima za mladež i Zakonom o izvršavanju sankcija izrečenih maloljetnicima za kaznena djela i prekršaje odgojnu mjeru upućivanja u odgojni zavod sud izriče kada je maloljetnika nužno izdvojiti iz njegove životne sredine i prema njemu primijeniti pojačane mjere odgoja s obzirom na izražene poremećaje ponašanja i nedovoljnu spremnost da prihvati odgojne utjecaje.

Odgojna mjera upućivanja u odgojni zavod izrečena muškim počiniteljima izvršava se u Odgojnom zavodu u Turopolju, a ženskim počiniteljima u Odgojnom zavodu u Požegi.

Maloljetnike se na izvršavanju odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod razvrstava u odgojne skupine u poluotvorenim uvjetima, odgojne skupine pojačane skrbi i nadzora u zatvorenim uvjetima i pozitivne poticajne skupine u otvorenim uvjetima.

Na izvršavanju odgojne mjere tijekom 2011. godine boravilo je 138 maloljetnika i 18 maloljetnica.

Odgojnu mjeru izvršavalo je 83,1% maloljetnika za počinjena imovinska kaznena djela i 70% maloljetnica.

Tablica 16. Maloljetnici s obzirom na vrstu kaznenih djela na dan 31.12.2011. godine

KAZNENA DJELA PROTIV	Broj maloljetnika	
	muški	žene
Života i tijela	10	1
Imovine	69	7
Vrijednosti zaštićene međunarodnim pravom	2	
Spolne slobode, ćudoređa	1	1
Braka, obitelji i mladeži		1
Opće sigurnosti ljudi i imovine sigurnosprometa	1	
UKUPNO	83	10

Približno polovica maloljetnika na izvršavanju odgojne mjere (49,4%) u statusu je starijeg maloljetnika.

Tablica 17. Maloljetnici s obzirom na dob na dan 31.12.2011.

DOB	Broj maloljetnika	
	muški	žene
14 - 16	9	
16 - 18	41	5
18 - 21	33	5
UKUPNO	83	10

Završenu osnovnu školu nema čak 41,9% maloljetnika što ukazuje na potrebu obaveznog uključivanja maloljetnika u postojeće programe osnovnoškolskog, odnosno srednjoškolskog obrazovanja tijekom izvršavanja odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod.

Tablica 18. Maloljetnici s obzirom na stupanj obrazovanja na dan 31.12.2011. godine

STUPANJ OBRAZOVANJA	Broj maloljetnika	
	muški	žene
bez školske izobrazbe		1
nezavršena osnovna škola	35	3
završena osnovna škola	25	4
nezavršena srednja ili obrtnička škola	9	
završena srednja ili obrtnička škola	2	2
drugo	12	
UKUPNO	83	10

U različite programe izobrazbe bilo je uključeno 46 maloljetnika i 10 maloljetnica. Od toga, jedan maloljetnik i jedna maloljetnica bili su uključeni u program opismenjavanja, 24 maloljetnika i tri maloljetnice u osnovnoškolsko obrazovanje, a 19 maloljetnika i šest maloljetnica u programe strukovnog osposobljavanja. Dvoje maloljetnika polazilo je obrtničku školu izvan ustanove.

5. KAŽNJENICI

Kazna zatvora izrečena u prekršajnom postupku i kazna zatvora kojom je zamijenjena izrečena novčana kazna izvršava se u zatvorima.

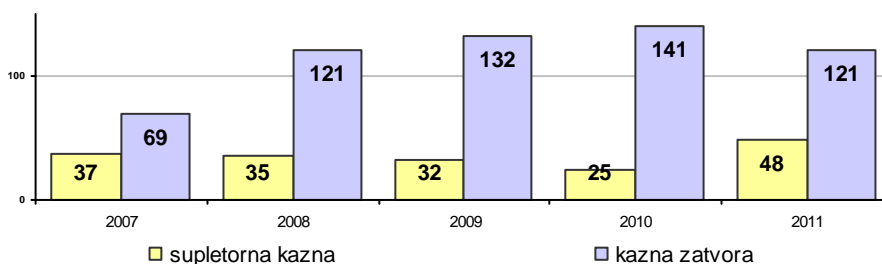
Tijekom 2011. godine boravilo je u zatvorima 4466 kažnjenika od kojih 3441 osoba kojima je u prekršajnom postupku izrečena kazna zatvora i 1025 supletorno kažnjenih osoba.

Tablica 19. Kažnjenici s obzirom na vrstu kazne na dan 31.12.2011. godine

VRSTE KAZNI	Broj kažnjenika	
	muški	žene
Kazna zatvora	116	5
Supletorna kazna	47	1
UKUPNO	163	6

Novo primljenih kažnjenika u zatvore bilo je 4300, dok ih se na kraju godine u zatvorskom sustavu nalazilo 169.

Slika 5. Kažnjenici prema vrstama kazne na dan 31.12.2011.

6. OVISNICI

Ovisnici čine jednu od najbrojnijih, tretmansi i sigurnosno najzahtjevnijih skupina zatvorenika. Karakteristike ovog dijela zatvoreničke populacije su:

- ovisnost izravno je povezana s činjenjem kaznenih djela,
- kontinuirano je visok udio te kategorije osoba u zatvoreničkoj populaciji (oko 15%),
- viša je stopa recidivizma nego u općoj zatvoreničkoj populaciji,
- ovi zatvorenici su u pravilu skloniji rizičnom ponašanju u zatvoru od ostale zatvoreničke populacije (samoozljeđivanje, pokušaji suicida, sukobi s drugim zatvorenicima, pokušaji unosa droge i sl.),
- u prosjeku, su mlađi od ostatka zatvoreničke populacije,
- skloniji su zdravstvenim problemima (hepatitis, HIV te općenito lošije zdravstveno stanje).

Tijekom 2011. godine boravilo je u zatvorskom sustavu 3033 zatvorenika ovisnika što čini 16,8% zatvorske populacije. Na dan 31. prosinca 2011. godine 25% zatvorenika i maloljetnika bili su ovisnici.

6.1. Ovisnici o drogama

Od 8038 zatvorenika koji su tijekom 2011. godine izdržavali kaznu zatvora izrečenu u kaznenom postupku 25% odnosilo se na ovisnike o drogama među kojima je najzastupljenija bila ovisnost o opijatima (38,8%).

Tablica 20. Zatvorenici-ovisnici prema vrstama droge

VRSTE DROGA	Broj zatvorenika tijekom godine				Broj zatvorenika na dan 31.12.2011.			
	Zatvorenici	Zatvorenici u istražnom zatvoru	Prekršajno kažnjeni	Maloljetnici	Zatvorenici	Zatvorenici u istražnom zatvoru	Prekršajno kažnjeni	Maloljetnici
opijati F11	817	307	50	3	388	90	2	1
kanabinoidi F12	300	114	21	11	139	28	2	1
sedativi i hipnotici F13	128	128	70	2	57	80	12	
kokain F14	50	29	3	4	27	2		2
stimulativna sredstva F15	39	20	12		12	6		
halucinogeni F16	13	4	1		3	2		
hlapljiva otapala F18	3	2			36			
više droga i ostale F19	659	161	81	1	332	51	4	1
*UKUPNO	2009	765	238	21	994	259	20	5

*jedan zatvorenik - više psihoaktivnih sredstava

Distribucija ovisnika po vrsti droge podjednaka je u svim podskupinama zatvorenika, dok je kod maloljetnika najzastupljeniji tip ovisnosti o kanabinoidima.

Na izdržavanje kazne zatvora primljena su 1049 zatvorenika ovisnika. Od toga je 41,3% uz kaznu zatvora imalo izrečenu i sigurnosnu mjeru obveznog liječenja od ovisnosti.

Tablica 21. Zatvorenici ovisnici o drogama u odnosu na dob i spol

DOB I SPOL	Broj zatvorenika tijekom godine						Broj zatvorenika na dan 31.12.2011.					
	Zatvorenici, odgojna mjera, mlt. zatvor		Istražni zatvor		Prekršajno kažnjeni		Zatvorenici, odgojna mjera, mlt. zatvor		Istražni zatvor		Prekršajno kažnjeni	
	m	ž	m	ž	m	ž	m	ž	m	ž	m	ž
<16 god.			2									
16-20 god.	13	2	7	2	5		5	1	3			
21-25 god.	200	2	54	3	21	1	149	1	15			
26-30 god.	546	20	156	12	42	4	294	14	41	2	2	
31-35 god.	507	25	118	10	54	3	230	17	26	1	5	
36-40 god.	289	8	100	9	32	2	125	4	23	2	2	
>40 god.	208	13	46	2	10	1	87	9	9			
UKUPNO	1763	70	483	38	164	11	890	46	117	5	9	0

Više od polovice zatvorenika ovisnika (59,7%) u životnoj dobi je od 26 do 35 godina, a od ukupnog broja zatvorske populacija ovisnika 95% su muškarci.

Zatvorenici ovisnici specifični su po vrstama kaznenih djela koja čine. U odnosu na ostalu zatvoreničku populaciju češće čine kaznena djela zlouporabe opojnih droga (49,3%) i imovinska kaznena djela (20,4%).

6.2. Supstitucijska terapija opijatskim agonistima

U zatvorskom sustavu kontinuirano je prisutna primjena terapije opijatskim agonistima. Kao supstitucijsko sredstvo do 2007. godine primjenjivan isključivo metadon primarno u smislu brze ili spore detoksikacije, a zatim je uveden je i drugi opijatski agonist – buprenorfin. Buprenorfin se primjenjuje za detoksifikaciju ovisnika o opijatima te kao terapija održavanja.

Za razliku od buprenorfina koji se primjenjuje i za detoksifikaciju i za održavanje kod svih kategorija zatvorenika, zatvorenica ovisnicima koji su prethodno bili na zamjenskoj terapiji metadonom isti se postupno smanjuje i ukida tijekom izdržavanja kratke kazne ili prije upućivanja na izdržavanje kazne zatvora te se u pravilu ne ordinira zatvorenicima koji su na izdržavanju kazne u kaznenim tijelima.

Tablica 22. Zatvorenici ovisnici o drogama kod kojih je prilikom ambulantne detoksikacije ordinirana supstitucijska terapija – metadon

METADON - DETOKSIKACIJA	zatvorenici		istražni zatvor		prekršajno kažnjeni		UKUPNO	
	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž
tijekom godine	64	2	133	7	50	4	247	13
na dan 31.12.2011.	21	2	18		1		40	2

Tablica 23. Zatvorenici ovisnici o drogama kod kojih je prilikom ambulantne detoksikacije ordinirana supstitucijska terapija – buprenorfin

BUPRENORFIN - DETOKSIKACIJA	zatvorenici		istražni zatvor		prekršajno kažnjeni		UKUPNO	
	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž
tijekom godine	325	3	132	7	19		476	10
na dan 31.12.2011.	71	1	14		1		86	1

Tablica 24. Zatvorenici ovisnici o drogama kod kojih je tijekom izdržavanja kazne zatvora primijenjeno održavanje – metadon

METADON - ODRŽAVANJE	zatvorenici		istražni zatvor		prekršajno kažnjeni		UKUPNO	
	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž
tijekom godine	47	1	78	6	40	3	165	10
na dan 31.12.2011.	6	1	15	1	1		22	2

Tablica 25. Zatvorenici ovisnici o drogama kod kojih je tijekom izdržavanja kazne zatvora primijenjeno održavanje – buprenorfin

BUPRENORFIN - ODRŽAVANJE	zatvorenici		istražni zatvor		prekršajno kažnjeni		UKUPNO	
	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž
tijekom godine	607	2	135	10	26		768	12
na dan 31.12.2011.	394		38	1	5		437	1

Prije uvođenja buprenorfina održavanje na terapiji opijatskim agonistima propisivano je uglavnom pritvorenicima i kažnjenicima, dok su zatvorenici koji su izdržavali kaznu zatvora na metadonu održavani samo u iznimnim slučajevima. S uvođenjem buprenorfina, značajan je udio zatvorenika na održavanju opijatskim agonistima.

Tijekom 2011 godine ovakvih zatvorenika bilo ukupno 780. Kada je u pitanju održavanje na metadonu i nadalje je zadržan trend selektivne primjene samo na najteže kliničke slike te je u 2011. godini održavanje na metadonu propisano za svega 175 zatvorenika ovisnika o opijatima.

6.3. Ovisnici o alkoholu

Ovisnika o alkoholu, odnosno osoba kod kojih je zlouporaba alkohola u izravnoj vezi s kriminalnim ponašanjem, bilo je 2213, što iznosi 12,2% od ukupnog broja osoba koje su se tijekom godine nalazile u zatvorskom sustavu.

Tablica 26. Zatvorenici-ovisnici o alkoholu

OVISNICI O ALKOHOLU	zatvorenici		istražni zatvor		prekršajno kažnjeni		maloljetnički zatvor		maloljetnici		UKUPNO	
	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž
tijekom godine	770	20	289	11	1090	12	8		13		2170	43
na dan 31.12.2011.	357	9	67	2	63	2	7		7		501	13

Od ukupnog broja ovisnika o alkoholu najzastupljeniji su kažnjenici (49%).

Tablica 27. Zatvorenici ovisnici o alkoholu - distribucija po spolu i izrečenoj sigurnosnoj mjeri

OVISNICI O ALKOHOLU	broj ovisnika s izrečenom sigurnosnom mjerom		broj ovisnika kojima nije izrečena sigurnosna mjera		UKUPNO	
	M	Ž	M	Ž	M	Ž
tijekom 2011	469	20	301		770	20
31.12.2011.g.	252	4	105	5	357	9

Na izdržavanju kazne zatvora nalazilo se 790 zatvorenika ovisnika o alkoholu (2,5% od navedenog broja činile su zatvorenice). Od ukupnog broja zatvorenika ovisnika o alkoholu, 61% uz kaznu zatvora imalo je izrečenu i sigurnosnu mjeru obveznog liječenja od ovisnosti, dok je kod preostalih 39% ovisnost o alkoholu (ili zlouporaba koja je izravno povezana s kriminalnom aktivnošću) utvrđena dijagnostičkom obradom prilikom dolaska na izdržavanje kazne zatvora.

Tablica 28. Maloljetnici ovisnici o alkoholu - distribucija po spolu i izrečenoj sigurnosnoj mjeri

OVISNICI O ALKOHOLU maloljetnici	broj ovisnika s izrečenom sigurnosnom mjerom		broj ovisnika kojima nije izrečena sigurnosna mjera		UKUPNO	
	M	Ž	M	Ž	M	Ž
tijekom 2011	4		63		67	
31.12.2011.g.	2		28		30	

Ovisnost o alkoholu ili poremećaj uzrokovan alkoholom utvrđen je kod 67 zatvorenika na izdržavanju kazne maloljetničkog zatvora i maloljetnika na izdržavanju odgojne mjere.

7. ZDRAVSTVENA ZAŠTITA ZATVORENIKA I MALOLJETNIKA

Zdravstvena zaštita zatvorenika i maloljetnika ostvaruje su u ambulantama kaznionica, zatvora i odgojnih zavoda, dok se specijalistički pregledi i bolničko liječenje provodi i u Zatvorskoj bolnici u Zagrebu. U slučajevima hitnosti ili nemogućnosti zbrinjavanja u Zatvorskoj bolnici upućuje ih se u zdravstvene ustanove u javnome zdravstvu.

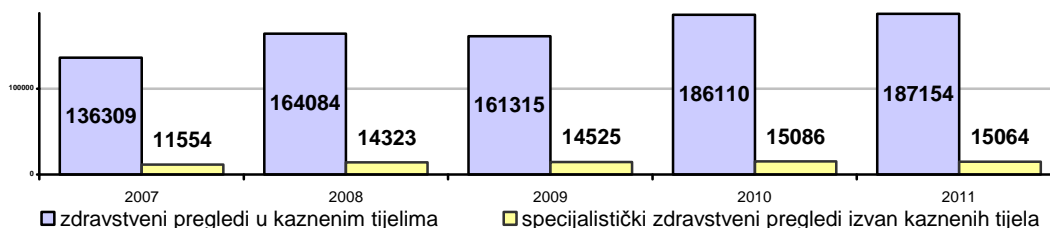
Razina skrbi, mjere i aktivnosti zdravstvene zaštite kvalitetom i opsegom usklađena je sa propisima u javnom zdravstvu za osigurane osobe iz obveznog zdravstvenog osiguranja. Sukladno ugovoru s Hrvatskim zavodom za javno zdravstvo, zatvorenici i maloljetnici koji imaju status zdravstveno osigurane osobe mogu se liječiti i kod liječnika u javnom zdravstvu u ambulantama u sjedištu kaznionica, zatvora odnosno odgojnih zavoda. Propisuju im se lijekovi s osnovne liste lijekova Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje u okviru prava iz obveznog zdravstvenog osiguranja.

Zatvorenicima i maloljetnicima pružana je potrebna zdravstvena zaštita od strane liječnika i drugog medicinskog osoblja službenika zatvorskog sustava u sljedećem opsegu:

- 137110 opća liječnička pregleda,
- 9722 stomatološka pregleda,
- 22129 psihijatrijska pregleda,
- 14450 laboratorijska pretraga,
- 3743 drugih pregleda.

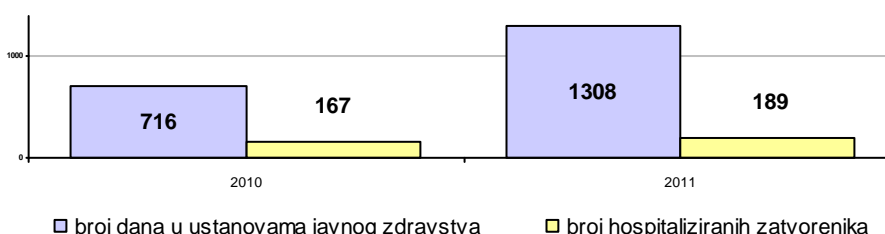
Uz navedeno u ustanovama javnog zdravstva obavljena su 15064 liječnička pregleda, odnosno odgovarajuća liječenja.

Slika 6. Opći zdravstveni i specijalistički pregledi zatvorenika

Tijekom 2011. godine evidentirano je 1308 dana bolničkog liječenja u ustanovama javnog zdravstva što predstavlja povećanje od 82,3% u odnosu na 2010. godinu.

Slika 7. Ukupni broj hospitaliziranih zatvorenika

7.1. Savjetovalište za virusni hepatitis i HIV

Savjetovalište za virusne hepatitise i HIV ustrojeno je u suradnji Uprave za zatvorski sustav Ministarstva pravosuđa i Klinike za infektivne bolesti.

Savjetovalište djeluje u Zatvorskoj bolnici u Zagrebu, a aktivnosti provodi stručni medicinski tim. Tijekom 2011.g. aktivnosti su provođene u Zatvorskoj bolnici, zatvorima u Zagrebu, Gospiću, Varaždinu, Karlovcu, Bjelovaru i Sisku te u kaznionicama u Lepoglavi, Lipovici-Popovači, Turopolju i Glini te Odgojnom zavodu u Turopolju.

U Savjetovalištu je obavljen 501 specijalistički pregled, od toga 328 internistička i 173 neurološka pregleda. Izvršeno je i 79 testiranja oralnim testovima na anti HVC i anti HIV. Aplicirano je 32 doza cjepiva protiv virusnog B hepatitisa (cjepivom koje je dobiveno od Epidemiološkog Zavoda, Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo). Također je aplicirano 7 doza Interferona dobivenog po odobrenju komisije Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje, a obavljen je i predterapijski postupak za liječenje kronične HCV infekcije za 16 oboljelih zatvorenika.

Savjetovalište je obavljalo i veći dio posla iz kruga preventivnih, edukacijskih i dijagnostičkih aktivnosti.

8. TRETMAN ZATVORENIKA

U skladu sa Zakonom o izvršavanju kazne zatvora svrha izvršavanja kazne zatvora je, uz čovječno postupanje i poštovanje dostojanstva osobe koja se nalazi na izdržavanju kazne zatvora, njegovo osposobljavanje za život na slobodi u skladu sa zakonom i društvenim pravilima. Ova definicija podrazumijeva da se izvršavanje kazne zatvora zasniva na rehabilitacijskom pristupu što pretpostavlja individualizaciju kazne kroz pojedinačni program izvršavanja kazne zatvora te niz specijaliziranih programa tretmana za selekcionirane skupine zatvorenika. Pojedinačni program izvršavanja kazne zatvora sastoji se od pedagoških, radnih, zdravstvenih, psiholoških, socijalnih i sigurnosnih postupaka primjerenih osobinama i potrebama zatvorenika te primjerenih vrsti i mogućnostima kaznionice, odnosno zatvora. Ovim programom utvrđuje se smještaj na odjel, rad, korištenje slobodnog vremena, posebni postupci (obvezno liječenje od ovisnosti, socijalna, psihološka i psihijatrijska pomoć, skupni i pojedinačni rad), strukovno usavršavanje i izobrazba, dodir s vanjskim svijetom, pogodnosti, posebne mjere sigurnosti i program pripreme za otpust te pomoći nakon otpusta.

8.1. OPĆI PROGRAMI

Gledano u širem smislu, tretman obuhvaća sve postupke usmjerene prema zatvorenicima u svrhu njihove resocijalizacije. Ovakve postupke nazivamo općim programima tretmana, a odnose se na izobrazbu, rad i organizaciju slobodnog vremena zatvorenika. Opći programi tretmana provode se u suradnji odjela tretmana s odjelima za rad i strukovnu izobrazbu, odjelima osiguranja te odjelima zdravstvene zaštite.

8.1.1. Izobrazba zatvorenika i maloljetnika

Izobrazba zatvorenika i maloljetnika strukturirana je u tri cjeline: opismenjavanje i završavanje osnovne škole bez obzira na dob zatvorenika i maloljetnika, osposobljavanje za obavljanje osnovnih poslova, srednjoškolsko izobrazba za određena zanimanja, razni tečajevi te nastavak započetog obrazovanja na razini srednje, više i visoke škole.

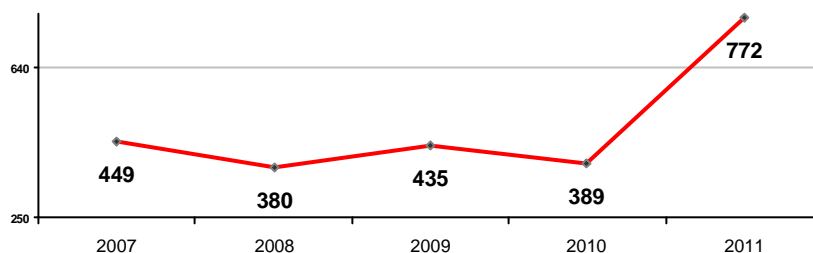
Kaznionice i zatvori obvezni su organizirati nastavak osnovnog obrazovanja za osobe do 21 godine starosti, a opismenjavanje se organizira neovisno o dobi. Nastavak obrazovanja predviđa se pojedinačnim programom izvršavanja kazne zatvora, a zatvorenike se potiče na završavanje započetog obrazovanja u cilju lakše socijalne inkluzije po isteku kazne.

Obrazovanje zatvorenika realizira se u suradnji sa vanjskim obrazovnim ustanovama. U kaznionicama i zatvorima se organizira osposobljavanje za određena zanimanja, a zatvorenicima se može omogućiti stjecanje višeg i visokog obrazovanja na vlastiti trošak, ako se program izobrazbe može uskladiti sa sigurnosnim razlozima.

Izbor osposobljavanja za osnovne poslove i srednjoškolsko obrazovanje za zanimanja ograničen je brojem verificiranih programa i mogućnostima kaznionice, zatvora, odnosno odgojnog zavoda. Najčešće se radi o osposobljavanju za osnovne poslove u kojim je naglasak na praktičnom dijelu nastave (pečenjara, priprematelja jednostavnih jela, bureka i pizza, kuharstva, ugostiteljskog posluživanja, parketara, drvoprerađivača-stolara, drvoprerađivača-bačvara, uzgojitelja sinja i goveda, voćara – vinogradara, ratara – povrtlara, montera metalnih konstrukcija, operatera na računalu, rukovatelja viličarom, soboslikara – ličioca i zavarivanja, pomoćni kuhar-konobar, pomoćni zidar, monter strojeva i konstrukcija i traktorist) što se upisuje u radnu knjižicu.

Iz potvrda o osposobljenosti i svjedodžbi o završenoj izobrazbi ne smije biti vidljivo da je stečena, odnosno završena tijekom izdržavanja kazne zatvora ili izvršavanja odgojne mjere.

Slika 8. Zatvorenici uključeni u obrazovanje

Tijekom 2011. godine različite obrazovne programe nastavilo je pohađati 186 zatvorenika i maloljetnika koji su u te programe uključeni od 2010. godine što s novo uključenih 772 zatvorenika i maloljetnika čini znači da je u 2011. godini 958 zatvorenika i maloljetnika pohađalo neke od obrazovnih programa.

Tablica 29. Zatvorenici uključeni u različite oblike izobrazbe tijekom 2011.g.

OBlici IZOBRAZBE	tijekom godine					
	upisali	završili	prekinuli	nastavljaju	u kaznionici / zatvoru	Izvan kaznionice / zatvora
opismenjavanje	17	6	4	7	17	0
osnovna škola	93	27	7	59	87	5
osposobljavanje	391	259	41	91	372	20
obrtnička škola	15	5	2	8	12	3
srednja škola	6	1		5	3	3
visoka škola	5			5	3	2
Tečajevi	245	193		52	170	75
UKUPNO	772	491	54	227	664	108

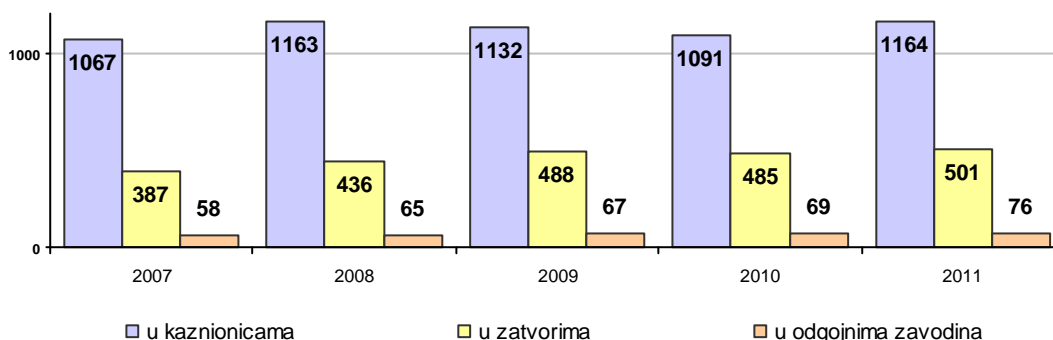
U pokušaju sustavnog rješavanja obrazovanja 45 zatvorenika i maloljetnika bilo je uključeno u program opismenjavanja, osnovnog obrazovanja te u osposobljavanje za jednostavna zanimanja, a čija su ciljana skupina polaznici od 15 do 50 godina starosti. Program se zove *Za hrvatsku pismenost: Put do poželjne budućnosti* Desetljeće pismenosti u Hrvatskoj od 2003. do 2012. godine i financiran je od strane Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta.

8.1.2. Rad zatvorenika

U promatranom razdoblju radno je angažirano prosječno mjesečno 1741 zatvorenika, odnosno 33,4% zatvorenika računajući prema punom mjesečnom fondu sati rada. Od toga su prosječno 224 zatvorenika radila i duže od redovnog radnog vremena.

Radno angažirano bilo je 95,1% zatvorenika na izdržavanju kazne zatvora, 0,5% pritvorenika, odnosno zatvorenika u istražnom zatvoru i 4,4% maloljetnika. Nesposobno za rad je prosječno 182 zatvorenika, a na radu ozlijeđenih bilo je ukupno 72 zatvorenika.

Slika 9. Zatvorenici radno angažirani po kaznenim tijelima

Zatvorenici su bili radno angažirani:

- u zatvorskoj radionici 524 (30,10%)
- na pomoćnim, tehničkim, fizičkim i intelektualnim poslovima (režijski rad) 1.130 (64,91%)
- izvan kaznionice, odnosno zatvora 83 (4,77%)
- u trgovačkim društvima «Lipovica» i «Orljava» 4 (0,22%)

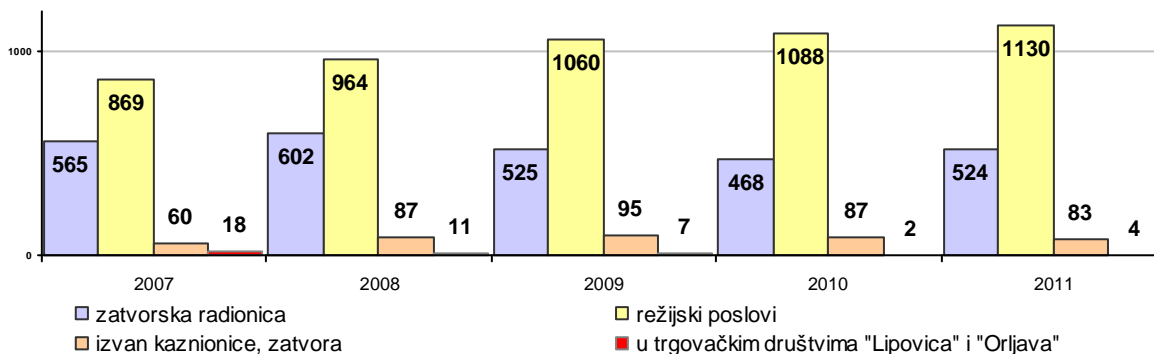
Tablica 30. Radni angažman zatvorenika

RADNI ANGAŽMAN ZATVORENIKA	Kaznionice	Zatvori	Odgojni zavodi
Rad u zatvorskoj radionici	470 (40%)	54 (11%)	-
Režijski rad	676 (58%)	379 (76%)	75 (99%)
Rad izvan kaznionice, odnosno zatvora	14 (1%)	68 (13%)	1 (1%)
Rad u trgovačkim društvima	4 (1%)	-	-
UKUPNO:	1.164	501	76

U odnosu na isto razdoblje prošle godine promatrajući apsolutni broj zatvorenika, radno je angažirano 5,8% zatvorenika više. Promatrajući postotak radne angažiranosti zatvorenika u

odnosu na ukupan broj zatvorenika što je realniji pokazatelj, broj radno angažiranih zatvorenika veći je za 3,4% u odnosu na isto razdoblje prethodne godine.

Slika 10. Zatvorenici radno angažirani po mjestu rada

Zaposlenost zatvorenika u kaznionicama iznosi 55,3%, (+2,76% u odnosu na 2010. godinu), u zatvorima 16,6% (+2,48% u odnosu na 2010. godinu) te maloljetnika u odgojnim zavodima 100%.

Broj radno angažiranih zatvorenika prema podacima iz platne liste bez obzira na broj odrađenih sati rada bilo je 1937 i to 1831 zatvorenika, 16 pritvorenika, odnosno zatvorenika u istražnom zatvoru, 87 maloljetnika i 3 kažnjenika. U odnosu na prethodno razdoblje to je kod zatvorenika na izdržavanju kazne zatvora povećanje za 6,64%, a kod pritvorenika, odnosno zatvorenika u istražnom zatvoru smanjenje za 52,94%.

Zaposlenost zatvorenika u odnosu na ukupan broj iznosi 37,2% i to kod zatvorenika 46,8%, a kod pritvorenika, odnosno zatvorenika u istražnom zatvoru 1,8%.

Zaposlenost zatvorenika u kaznionicama iznosi 58,7% te u zatvorima 30,5%.

U promatranom razdoblju je 65 zatvorenika na izdržavanju kazne zatvora nastavilo raditi kod svojeg poslodavca što je manje za 18,8% u odnosu na isto razdoblje prethodne godine.

Zatvorenici koji su nastavili raditi kod svojeg poslodavca nalazili su se na izdržavanju kazne zatvora u:

- Kaznionici u Lipovici-Popovači - 1,
- Kaznionici u Valturi - 2,
- Zatvoru u Bjelovaru - 8,
- Zatvoru u Dubrovniku - 1,
- Zatvoru u Gospiću - 1,
- Zatvoru u Karlovcu - 8,
- Zatvoru u Osijeku - 4,
- Zatvoru u Požegi - 1,
- Zatvoru u Rijeci - 3,
- Zatvoru u Sisku - 1,
- Zatvoru u Splitu - 2,
- Zatvoru u Šibeniku - 3,
- Zatvoru u Varaždinu - 2,
- Zatvoru u Zadru - 1 te
- Zatvoru u Zagrebu - 27.

Na ime rada njihovi poslodavci su kaznionici i zatvorima uplatili 565.798 kn, od čega je zatvorenici isplaćeno 142.474 kn.

Vlastitu djelatnost nastavilo je obavljati 11 zatvorenika koji su se nalazili na izdržavanju kazne zatvora u:

- Kaznionici u Požegi - 1,
- Kaznionici u Turopolju - 1,
- Zatvoru u Bjelovaru - 1,
- Zatvoru u Dubrovniku - 1,
- Zatvoru u Osijeku - 3,
- Zatvoru u Požegi - 1,
- Zatvoru u Rijeci - 2 te
- Zatvoru u Varaždinu - 1

Na ime sufinanciranja troškova izdržavanja kazne zatvora zatvorenici su uplatili 62.130 kn.

Zatvorske radionice su većinom organizirane u odjelima za rad i strukovnu izobrazbu zatvorenika, a u njima se obavljaju poslovi obrade drva i metala, ugostiteljstva, poljoprivrede, održavanja, šljunčarenja, eksploatacije kamena i slično.

Pomoćno-tehnički poslovi na kojima rade zatvorenici u kaznionicama i zatvorima se najčešće odnose na održavanje čistoće i urednosti prostorija i kruga kaznionice, odnosno zatvora, pranje vozila, ličenje, pomoćne poslove u praonici rublja, kuhinji, skladištu, zatvorskoj radionici, zatvorskoj prodavaonici i slično.

Izvan kaznionice, odnosno zatvora zatvorenici su obavljali pomoćne poslove u pilani, građevinarstvu, uređenju okoliša, poslove utovara-istovara, poljoprivredi i slično, odnosno nastavljali obavljati vlastitu djelatnost ili rad kod svog poslodavca.

Na ime naknada za rad zatvorenika u promatranom razdoblju, zatvorenicima je isplaćeno ukupno 11,726.943 kn (za rad u redovnom radnom vremenu 11,401.009 kn, a za prekovremeni rad 325.934 kn).

Prosječna naknada za rad iznosi 546 kn za rad u redovnom radnom vremenu, a 667 kn za redovni rad i rad duži od punog radnog vremena.

Za rad u redovnom radnom vremenu prosječno su najviše naknade za rad u trgovačkim društvima (714 kn), a najniže za rad izvan kaznionice, odnosno zatvora (499 kn).

Radom zatvorenika u promatranom razdoblju ostvareno je 36,517.414 kn prihoda i 33,884.384 kn rashoda, odnosno ostvaren je višak prihoda u iznosu od 2,633.030 kn. Zbog nedostatka proračunskih sredstava ostvareni višak prihoda u cijelosti je utrošen.

Osim toga, a na ime budućih prihoda od rada zatvorenika ostvareno je dodatnih 6,453.394 kn rashoda većim dijelom za sufinanciranje izvršavanja kazne zatvora, a manjim za kapitalne izdatke (nabava opreme za potrebe zatvorskih radionica i zatvorenika) i izdatke za poboljšanje uvjeta života i rada zatvorenika.

8.1.3. Organizacija slobodnog vremena

Zatvorenicima i maloljetnicima se u slobodno vrijeme u okviru njihovih interesa te mogućnosti kaznionica, zatvora, odnosno odgojnih zavoda organiziraju različite vrste aktivnosti za zadovoljavanje tjelesnih i kulturnih potreba koje se odnose na sportsko-rekreativne i kulturne sadržaje.

Tablica 31. Broj i vrsta aktivnosti slobodnog vremena zatvorenika tijekom 2011.godine

KULTURNE PRIREDBE	koncert	30
	kazališne predstave	27
	drugo (galerije, muzeji)	547
SPORTSKA DOGAĐANJA	nogomet	769
	stolni tenis	1940
	košarka	1325
	drugo (badminton, šah, odbojka, boćanje, dizanje utega, teretana)	2914

Organizirane aktivnosti u slobodno vrijeme određuju socijalnu promociju, odnosno kvalitetu socijalnih interakcija jer njihova primjena kroz duže vrijeme pomaže lakšem rješavanju i oslobađanju od devijantnog ponašanja potičući promjenu i otklanjanje neprihvatljivog oblika ponašanja.

U promatranom razdoblju zatvorenici i maloljetnici aktivno su sudjelovali u 604 kulturna događanja u kaznionicama i zatvorima kao i izvan njih. Osim organizacije koncerata i kazališnih predstava za zatvorenike i maloljetnike upriličene su posjete muzejima i galerijama.

Sve kaznionice, zatvori, odnosno odgojni zavodi omogućuju zatvorenicima i maloljetnicima posudbu knjiga iz vlastitih knjižnica ili iz gradske knjižnice. Zatvorenicima i maloljetnicima omogućena je i nabava knjiga, časopisa i dnevnog tiska za vlastita sredstva putem zatvorske prodavaonice.

Zatvorenici i maloljetnici u okviru literarno-novinarskih radionica pišu članke i uređuju informativne časopise za zatvorenike i maloljetnike. Sudjeluju u radu glazbenih sekcija čiji su nastupi posebno zapaženi u Kaznionici u Glini, Lepoglavi i Lipovici-Popovači koje imaju glazbene sastave te potpuno samostalno pripremaju i izvode glazbene priredbe.

Radovima nastalima radom zatvorenika i maloljetnika u likovnim radionicama priređuju se izložbe, a radovi su njihovo vlasništvo ili se prodaju, sve u skladu s Pravilnikom o troškovima izrade, procjeni, izlaganju, pohranjivanju i prodaji stvari nastalih radom zatvorenika u slobodno vrijeme.

8.1.4. Dušobrižništvo i vjeroispovjedanje

Zatvorenici i maloljetnici imaju pravo na vjeroispovijedanje koristeći vlastitu vjersku literaturu i stvari za religijsku uporabu, a također imaju pravo kontaktirati s vjerskim službenikom svoje vjerske zajednice.

Vjeroispovijedanje i dušobrižništvo za najzastupljenije vjerske zajednice uređeno je sporazumima o dušobrižništvu koje pojedina vjerska zajednica potpisuje s Vladom RH na temelju međunarodnih ugovora i Zakona o izvršavanju kazne zatvora (ovakav sporazum za sada postoji za zatvorenike i maloljetnike katoličke, pravoslavne i muslimanske vjeroispovijesti). U slučajevima ostalih vjerskih zajednica (upisanih u registar vjerskih zajednica koji vodi Ministarstvo uprave) omogućava se kontakt zainteresiranog zatvorenika ili maloljetnika s predstavnikom kojeg imenuje vjerska zajednica.

U povodu velikih katoličkih blagdana i ostalih blagdana drugih vjeroispovijesti osobita se pažnja poklanja vjerskim potrebama zatvorenika i maloljetnika te se organiziraju svete mise i duhovni susreti koje često predvode istaknuti crkveni vjerodostojnici.

8.2. POSEBNI PROGRAMI

Posebni programi tretmana podrazumijevaju grupni i individualni psihosocijalni tretman zatvorenika i maloljetnika te predstavljaju osnovu za njihovu resocijalizaciju.

Grupni rad najčešće obuhvaća postojanje terapijskog ugovora sa zatvorenikom ili maloljetnikom, kontrolu apstinencije, savjetodavnu pomoć, radnu terapiju, organizirano provođenje slobodnog vremena zatvorenika ili maloljetnika kao opće metode tretmana.

Djelujući izravno na dinamičke kriminogene čimbenike ovi programi stvaraju pretpostavke za promjene u ponašanju, stavovima i vrijednostima te na taj način izravno utječu na ostvarivanje svrhe izvršavanja kazne zatvora i odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod.

Nositelji provedbe posebnih programa tretmana su službenici tretmana koji programe provode uz posrednu suradnju liječnika, članova timova tretmanskih skupina, strukovnih učitelja, službenika osiguranja, nastavnika i sl.

Tablica 32. Zatvorenici uključeni u posebne programe tretmana

POSEBNI PROGRAM	tijekom 2011. godine	na dan 31. 12. 2011.
Tretman osoba s alkoholom uzrokovanim poremećajima	790	366
Tretman osoba s drogom uzrokovanim poremećajima	1510	791
Tretman osoba oboljelih od PTSP-a	224	104
Tretman počinitelja kaznenih djela u prometu	199	94
ART (trening kontrole agresivnog ponašanja)	48	37
PRIKIP (tretman seksualnih delinkvenata)	35	10
Terapijske skupine (čl.75. KZ)	230	94
UKUPNO	3036	1496
Drugo (mali rehabilitacijski programi) Odgovorno roditeljstvo	210	0

U kaznionicama, zatvorima i odgojnim zavodima primjenjuju sljedeći programi: tretman ovisnika o alkoholu, odnosno osoba s alkoholom uzrokovanim poremećajima, tretman ovisnika o drogama, odnosno osoba s drogom uzrokovanim poremećajima, tretman osoba oboljelih od PTSP-a, Trening kontrole agresivnog ponašanja (ART), tretman seksualnih delinkvenata (PRIKIP- prevencija recidivizma i kontrola impulzivnog ponašanja), tretman počinitelja kaznenih djela u prometu (Promet), program odgovornog roditeljstva i terapijske skupine za osobe s izrečenom mjerom obveznog psihijatrijskog liječenja.

U različite posebne programe tretmana (bez malih rehabilitacijskih programa) tijekom 2011. godine bilo uključeno 38% zatvorenika i maloljetnika od ukupnog broja zatvorenika na izdržavanju kazne zatvora, kazne maloljetničkog zatvora i odgojne mjere, a 31. prosinca 2011. godine 39% zatvorenika i maloljetnika.

Tablica 33. Maloljetnici uključeni u posebne programe tretmana

POSEBNI PROGRAM	tijekom 2011. godine	na dan 31. 12. 2011.
Tretman osoba s alkoholom uzrokovanim poremećajima	8	7
Tretman osoba s drogom uzrokovanim poremećajima	67	32
ART (trening kontrole agresivnog ponašanja)	19	16
UKUPNO	94	55
Drugo (mali rehabilitacijski programi)	42	23

Razvidno je da se u zatvorskom sustavu provode brojni posebni programi koji pokrivaju specifične kriminogene rizike i potrebe zatvorenika. U okolnostima prenapučenosti ovoj specifičnoj populaciji se, uz zdravstvenu, pruža i savjetodavna te psihosocijalna pomoć uz opće metode tretmana.

Posebni programi tretmana provode se u uvjetima prenapučenosti kaznionica i zatvora. Stanoviti broj zatvorenika ovisnika izdržavaju kaznu u zatvorima u kojima u pravilu nedostaju specifični tretmansi programi za ovako homogenizirane skupine zatvorenika, ali se u tim okolnostima ovoj specifičnoj populaciji, uz zdravstvenu, pruža i savjetodavna te psihosocijalna pomoć uz opće metode tretmana.

8.2.1. Posebni program tretmana ovisnika o alkoholu

U ovaj posebni program uključuju se zatvorenici (upućeni na izvršavanje kazne zatvora) kojima je izrečena sigurnosna mjera obveznog liječenja od alkohola te zatvorenici za koje se u postupku dijagnostike utvrđena ovisnost ili zlouporaba alkohola, odnosno kod kojih je alkohol kriminogeni faktor. Tretman ovisnosti kod ovih osoba često predstavlja središnji dio pojedinačnog programa izvršavanja kazne zatvora i odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod.

Program se u pravilu provodi grupno, a tamo gdje ne postoje uvjeti provodi se individualno. U okviru provedbe programa predviđeno je povezivanje s Klubom liječenih alkoholičara koji djeluje u prebivalištu ili boravištu zatvorenika ili maloljetnika radi osiguravanja kontinuiteta programa te pripreme poslijepenalnog prihvata.

Tablica 34. Zatvorenici i maloljetnici uključeni u posebni program tretmana ovisnosti o alkoholu

TRETMAN OVISNIKA O ALKOHOLU	tijekom 2011. godine			na dan 31. prosinca 2011. godine		
	izrečena sigurnosna mjera	po odluci stručnog tima	UKUPNO	izrečena sigurnosna mjera	po odluci stručnog tima	UKUPNO
zatvorenici	469	301	770	252	87	339
maloljetnici	4	4	8	2	5	7
UKUPNO	473	305	778	254	92	346

U posebni program tretmana ovisnika o alkoholu tijekom 2011. godine bilo je uključeno 778 zatvorenika i maloljetnika, a na dan 31.12.2011. godine 346 zatvorenika i maloljetnika.

Tijekom 2011. godine u posebni program tretmana ovisnika o alkoholu bilo je uključeno osam zatvorenika koji su izdržavali kaznu maloljetničkog zatvora od kojih su četiri imala izrečenu sigurnosnu mjeru obveznog liječenja od ovisnosti.

8.2.2. Posebni program tretmana ovisnika o drogama

Ovisnici, odnosno osobe s drogom uzrokovanim poremećajima čine specifičnu kategoriju zatvorenika i maloljetnika. Primjena posebnog programa tretmana ovisnika o drogama usmjerena je na prevenciju ovisničkog, a time i kriminalnog recidiva.

Ovisnici se u program uključuju na temelju izrečene sigurnosne mjere obveznog liječenja ili odluke stručnog tima. U organizaciji i sadržaju programa rada s ovisnicima vodi se računa o kompatibilnosti s programima koji se provode u zajednici. Kod ovisnika naročito dolazi do izražaja element uključivanja u tretman u vlastitoj zajednici tijekom korištenja pogodnosti izlaska, a naročito za vrijeme uvjetnog otpusta. Ovisnike o drogama se povezuje sa županijskim službama za mentalno zdravlje i prevenciju bolesti Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo te organizacijama civilnog društva čija je registrirana djelatnost tretman ovisnosti.

U pravilu se program provodi grupno, a individualno gdje nije moguće organizirati grupni oblik rada. Tamo gdje za to postoje uvjeti formirani su ogledni klubovi liječenih ovisnika (modificirana terapijska zajednica) i to je najčešće primjenjivana metoda.

Tablica 35. Broj zatvorenika ovisnika o drogama uključenih u posebni program

TRETMAN OVISNIKA O DROGAMA	tijekom 2011. godine			na dan 31. prosinca 2011. godine		
	izrečena sigurnosna mjera	po odluci stručnog tima	UKUPNO	izrečena sigurnosna mjera	po odluci stručnog tima	UKUPNO
zatvorenici	747	696	1443	467	324	791
maloljetnici	3	64	67	1	3	4
UKUPNO	750	760	1510	468	327	795

U posebni program tretmana ovisnika o drogama tijekom 2011. godine bilo je uključeno 1510 zatvorenika i maloljetnika, a na dan 31.12.2011. godine 795 zatvorenika i maloljetnika.

Tijekom 2011. godine od ukupno 223 maloljetnika koji su izdržavali odgojnu mjeru upućivanja u odgojni zavod ili kaznu maloljetničkog zatvora njih 7,6% bilo je uključeno u dodatni stručni rad radi problema uzrokovanih zlouporabom droga.

8.2.3. Projekt resocijalizacije ovisnika o drogama

Tijekom 2011. godine na razini Uprave za zatvorski sustav anketirano je ukupno 60 zatvorenika i obavljen specijalistički pregled radi procjene potrebne za profesionalnu orijentaciju te na temelju dobivenih rezultata ispitivanja i utvrđenih psihologijskih i medicinskih indikacija urađeno završno mišljenje o profesionalnoj orijentaciji za svakog zatvorenika.

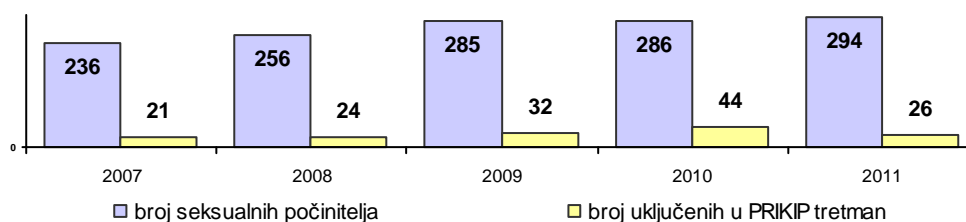
U edukaciju, odnosno stručno osposobljavanje nije bilo upisano 28 zatvorenika jer za njihovo školovanje Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta nije imalo dostatna financijska sredstva, a 32 zatvorenika s područja Sisačko-moslavačke i Šibensko-kninske županije upisali su neku od edukacija koje je provelo Pučko učilište Mencl.

Broj ovisnika obuhvaćenih obrazovanjem u Projektu resocijalizacije uvjetovan je financijskim mogućnostima, odnosno sredstvima koji su u Projektu osigurani za zatvorski sustav.

8.2.4. Prevencija recidivizma i kontrola impulzivnog ponašanja - PRIKIP

Tijekom 2011. godine program prevencije recidivizma i kontrole impulzivnog ponašanja – PRIKIP provodio se kontinuirano u kaznionicama u Glini i Lepoglavi, gdje je bilo uključeno ukupno 26 zatvorenika. Program se temelji na modificiranom obliku kognitivno-bihevioralne terapije, a njime su obuhvaćeni muški zatvorenici koji imaju teškoće s kontrolom seksualnog nagona. Trajanje programa je 10 mjeseci po skupini od oko 12 zatvorenika. Program provode liječnik–psihijatar iz javnog zdravstva i službenici zatvorskog sustava. Provoditeljima programa osigurana je supervizija koja se provodi kroz redovne mjesečne ili dvomjesečne supervizijske sastanke sa supervizorom programa.

Slika 11. Ukupan broj i broj uključenih seksualnih delikvenata u PRIKIP program za razdoblje od 2006. do 2011. godine

S obzirom na rastući broj zatvorenika koji su na izdržavanju kazne zatvora zbog počinjenja kaznenog djela protiv spolne slobode i spolnog čudoređa te s obzirom da ta kaznena djela zbog težine posljedica koje ostavljaju na žrtve i širu zajednicu spadaju u jednu od kategorija najtežih kaznenih djela nužno je educirati nove službenika za provođenje programa tretmana seksualnih počinitelja te proširiti program na veći broj kaznionica i zatvora kako bi se programom obuhvatio što veći broj počinitelja koji zadovoljavaju kriterije za ulazak u program.

8.2.5. Trening kontrole agresivnog ponašanja - ART

Posljednjih nekoliko godina u zatvorskom sustavu došlo je do povećanja svijesti o potrebi uvođenja posebnih programa tretmana «nasilnih» delinkvenata radi poboljšanja uvjeta života u kaznionicama i zatvorima, redukcije stope recidivizma i povećanja kvalitete života navedenih počinitelja, odnosno njihovih obitelji i šire socijalne zajednice nakon otpuštanja zatvorenika na slobodu.

Trening obuhvaća tri komponente: socijalne vještine, moralno rezoniranje i kontrolu ljutnje, a provodi se u malim grupama (do 8 zatvorenika) u trajanju od oko tri mjeseca.

Tijekom 2011. godine ART se provodio u kaznionicama u Lepoglavi, Glini i Valturi, zatvorima u Zagrebu i Puli te odgojnim zavodima u Turopolju i Požegi. Ukupno je bilo uključeno ukupno 67 zatvorenika, od toga 19 maloljetnika.

8.2.6. Počinitelji kaznenih djela u prometu

Zatvorenici počinitelji kaznenog djela iz prometa najčešće nisu visoko kriminalizirane ni visoko sigurnosno rizične osobe te kaznu zatvora u pravilu izvršavaju u poluotvorenim i otvorenim uvjetima. Zbog relativno velikog broja ovakvih zatvorenika koji, iako često nekriminalizirani, iskazuju brojne poteškoće izravno ili neizravno povezane s počinjenjem djela, ustrojen je posebni programa tretmana počinitelja kaznenih djela u prometu.

Program tretmana zatvorenika s kaznenim djelom iz prometa djeluje na četiri osnovna područja: poznavanje prometnih propisa, uzročnost i pojavni oblici prometnih nesreća (s posebnim dijelom

koji se odnosi na alkoholiziranost i promet), posljedice prometnih nesreća (s posebnim dijelom koji se odnosi na ozljede u prometu i prvu pomoć) te prometna psihologija i kultura.

U 2011. godini program se provodio u kaznionicama u Lipovici-Popovači i Valturi te u Zatvoru u Splitu, a ukupno je bilo uključeno 199 zatvorenika.

8.2.7. Zatvorenici oboljeli od PTSP-a

Nakon Domovinskog rata u zatvorima i kaznionicama su se zbog počinjenih kaznenih djela počeli pojavljivati i zatvorenici hrvatski branitelji s izraženim simptomima posttraumatskog stresnog poremećaja. S obzirom na simptome koje ovaj poremećaj nosi sa sobom, osim tegoba koje nepovoljno djeluju na kvalitetu života samih oboljelih osoba, one na određeni način predstavljaju i rizičnu skupinu u društvu.

Posebni program tretmana osoba oboljelih od PTSP-a pokrenut je najprije u Kaznionici u Lepoglavi, a danas se provodi grupno u 6 kaznionica te individualno u zatvorima.

Po sličnome modelu kao u slučaju posebnog programa tretmana ovisnika o drogama ili alkoholu i zatvorenike s dijagnosticiranom PTSP-om upućuje se na nastavak liječenja i praćenja, najčešće k liječnicima kod kojih su se liječili i prije dolaska na izdržavanje kazne.

Tijekom 2011. godine u posebni program tretmana osoba oboljelih od PTSP-a bilo je uključeno 224 zatvorenika. Broj zatvorenika koji zahtijevaju uključivanje u ovaj program u odnosu na početak njegove provedbe kontinuirano opada što je i razumljivo obzirom na protok vremena od završetka Domovinskog rata.

8.2.8. Terapijske skupine provođenja sigurnosne mjere obveznog psihijatrijskog liječenja

U Zatvorskoj bolnici u Zagrebu organizirane su tzv. *Terapijske skupine*, posebni program tretmana usmjeren na zatvorenike i maloljetnike kojima je izrečena sigurnosna mjera obveznog psihijatrijskog liječenja. Osim u Zatvorskoj bolnici, terapijske skupine održavaju se i u kaznionicama u Lepoglavi, Glini, Požegi i Valturi. U terapijske skupine tijekom 2011. godine bilo je uključeno 218 zatvorenika s izrečenom sigurnosnom mjerom obveznog psihijatrijskog liječenja.

8.2.9. Mali rehabilitacijski programi

U zatvorskom sustavu provode se i neki programi tretmana zatvorenika i maloljetnika koji nisu usmjereni izravno na dinamičke kriminogene čimbenike, no utječu na osobni rast i razvoj kroz edukaciju i razvijanje različitih životnih i socijalnih vještina.

Tako se u nekim kaznionicama provode komunikacijske radionice, a u odgojnom zavodu radionice osobnog rasta i razvoja po principima realitetne terapije, neurolingvističkog programiranja te geštalt terapije.

U male rehabilitacijske programe tijekom 2011. godine bilo je uključeno 99 zatvorenika i 55 maloljetnika.

8.2.10. Odgovorno roditeljstvo

Svrha projekta je unaprijediti i proširiti sustav potpore obitelji, osigurati preduvjete za unaprjeđenje obiteljskih odnosa i stvaranje pozitivne obiteljske atmosfere, naglasiti i održati roditeljsku ulogu osoba na izdržavanju kazne zatvora, ublažiti negativne posljedice izdvojenosti roditelja iz obitelji te

osigurati preduvjete za unaprjeđenje socijalnih i emocionalnih odnosa zatvorenika i članova njihovih obitelji.

Kroz ovaj program rada sa zatvorenicama potiču se članovi njihovih obitelji na korištenje usluga obiteljskog centra.

Ovaj program u Zatvor u Osijeku provodi Obiteljski centar Vukovarsko-srijemske županije, u Kaznionici u Lepoglavi Obiteljski centar Krapinsko-zagorske županije, a u Kaznionici u Glini Obiteljski centar Karlovačke županije.

Obiteljski centri Istarske županije, Sisačko-moslavačke županije, Požeško-slavonske županije i Grada Zagreba su s obzirom na činjenicu da se na njihovom području nalaze kaznionica i zatvor program provodili u kaznionici i zatvoru istovremeno ili jedan nastavno na drugi, ovisno o mogućnostima i kapacitetima Obiteljskog centra u dogovoru sa zatvorom i kaznionicom. U Požeško-slavonskoj županiji program je prvo proveden u Kaznionici u Požegi za žene.

Tijekom 2011. godine u provedbi programa bilo je uključeno i sudjelovalo 210 zatvorenika.

9. SURADNJA S INSTITUCIJAMA I ORGANIZACIJAMA CIVILNOG DRUŠTVA

U svrhu podizanja kvalitete provedbe pojedinačnog programa izvršavanja kazne zatvora, kao i u području provedbe posebnih programa u zatvorima i kaznionicama, zatvorski sustav otvoren je prema suradnji s različitim institucijama te organizacijama civilnog društva.

U sklopu programa ovisnika o drogama postoji suradnja s županijskim službama za mentalno zdravlje i prevenciju ovisnosti s kojima se zatvorenika povezuje tijekom izdržavanja kazne i u kojima zatvorenik nastavlja tretman nakon otpusta. Dodatno se suradnja u zatvorima u Dubrovniku, Požegi i Sisku provodi i kroz neposredno sudjelovanje djelatnika Službi u provedbi posebnog programa.

Na sličan način realizira se i suradnja s organizacijama civilnog društva iz lokalne zajednice koje su sa svojim programima prisutne u kaznionicama, zatvorima i odgojnim zavodima. Takvom suradnjom savjetovanje i praćenje zatvorenika i maloljetnika zadržava kontinuitet i nakon otpusta, a moguće je u program i savjetovanje uključiti obitelj ili drugu osobu koja će ovisniku pružati potporu u apstinenciji i promjeni stila života.

Tijekom 2011. godine ostvarena je suradnja u tretmanu i poslijepenalnom prihvatu ovisnika s udrugama: *Terra* u zatvorima u Rijeci i Puli, *Institut* u Zatvoru u Puli, *Stijena* u kaznionicama u Glini, Lepoglavi, Požegi i Zatvorskoj bolnici u Zagrebu, *Ne-ovisnost* u Zatvoru u Osijeku te *Udrugom za kreativni socijalni rad Zagreb* u Odgojnom zavodu Turopolje.

U sklopu tretmana ovisnika specifična je suradnja s Domom za ovisnike Zajednica Susret koja se na razini cijelog zatvorskog sustava provodi kroz individualni rad sa zatvorenikom, a u kaznionicama u Glini i Požegi te zatvorima u Gospiću i Osijeku održavaju se motivacijske grupe za zatvorenike. Tijekom 2011. godine na temelju Sporazuma na uvjetni otpust u Dom za ovisnike Zajednica Susret otpuštena su 4 zatvorenika.

Program ovisnika o alkoholu tradicionalno je dobro usklađen s radom udruga Klubova liječenih alkoholičara (KLA) s kojima se zatvorenika povezuje tijekom izdržavanja kazne i u kojima zatvorenik nastavlja program nakon otpusta. Mreža KLA jedna je od najrasprostranjenijih mreža što osigurava nastavak programa u mjestu prebivališta, odnosno boravišta za velik broj zatvorenika ovisnika o alkoholu nakon otpusta.

U okviru programa tretmana počinitelja kaznenih djela u prometu također je uspostavljena suradnja s vanjskim partnerima: Hrvatskim autoklubom, Hrvatskim psihološkim društvom-Sekcija za prometnu psihologiju, Udrugom prometnih žrtava Hrvatske te s Ministarstvom unutarnjih poslova.

10. SURADNJA SA ZAJEDNICOM

U svrhu osposobljavanja zatvorenika i maloljetnika za život na slobodi i unaprjeđenja rada nužna je suradnja kaznionica, zatvora i odgojnih zavoda s lokalnom i regionalnom zajednicom na čijem području se nalazi njihovo sjedište. Ova suradnja odnosi se prvenstveno na organizaciju rada zatvorenika i maloljetnika i poboljšanju standarda izvršavanja kazne zatvora i odgojne mjere.

Predstavnici lokalne i regionalne uprave i samouprave u 2011. godini posjetili su:

- Kaznionicu u Glini,
- Kaznionicu u Lipovici-Popovači,
- Kaznionicu u Požegi,
- Kaznionicu u Valturi,
- Zatvor u Bjelovaru,
- Zatvor u Rijeci,
- Zatvor u Splitu,
- Odgojni zavod u Požegi te
- Odgojni zavod u Turopolju.

11. POGODNOSTI ZATVORENIKA

Pogodnosti predstavljaju skup poticajnih mjera usmjerenih na smanjivanje negativnih učinaka zatvaranja i poticanje u ostvarivanju programa izvršavanja radi ostvarivanja svrhe izvršavanja kazne zatvora.

One se sastoje od ublažavanja uvjeta unutar kaznionice, odnosno zatvora te češćih dodira s vanjskim svijetom. Pogodnosti razvrstavanja na odjel s blažim uvjetima unutar kaznionice i zatvora mogu se koristiti samo u kaznionicama i zatvorima u kojima su takvi odjeli ustrojeni.

Tijekom 2011. godine upravitelji su odobrili 391 pogodnost razvrstavanja zatvorenika u odjel s blažim uvjetima iz zatvorenih u poluotvorene uvjete (262) i iz poluotvorenih u otvorene uvjete (129).

O odobravanju pogodnosti odluku donosi upravitelj na temelju procjene uspješnosti u provedbi pojedinačnog programa izvršavanja kazne vodeći se načelom individualizacije.

Tablica 36. Pogodnosti i njihova zlouporaba tijekom 2011.godine

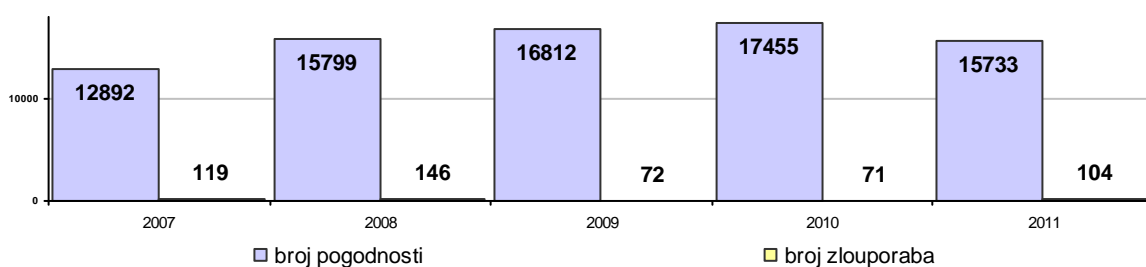
VRSTE POGODNOSTI		br. zatvorenika koji su koristili pogodnosti	broj iskorištenih pogodnosti	broj zlouporaba pogodnosti
Pogodnosti izvan kaznenog tijela	izlazak s posjetom	1.626	3681	9
	izlazak bez posjete	117	227	
	vikend izlazak	1.836	10.172	80
	terapijski izlazak	73	129	
	izvanredni izlazak	407	579	2
	telefoniranje bez nadzora	3.957	291.077	
	godišnji odmor izvan kaznenog tijela	472	761	6
	izlazak s odgajateljem	51	104	
	prigodni skupni izlazak	38	15	
	nagradni dopust	16	16	
	školski praznici	43	49	6

Pogodnosti u kaznom tijelu	produžena posjeta	889	2.358	
	slobodna posjeta (bez nadzora)	1.058	5.897	1
	posebne nagrade	198	205	

Broj odobrenih pogodnosti u 2011. godini smanjen je za cca 10% u odnosu na 2010. godinu, dok je zlouporaba pogodnosti zatvorenika izvan kaznenog tijela u odnosu na 2010. godinu porastao za 46,5%.

Zlouporebe pogodnosti izvan kaznenog tijela uglavnom su predstavljale kašnjenje s odobrene pogodnosti te povrata u kaznionicu u kaznionicu, odnosno zatvor pod utjecajem alkohola.

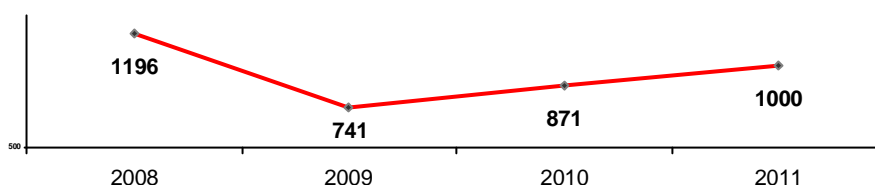
Slika 12. Zlouporaba pogodnosti izvan kaznenog tijela

12. PREMJEŠTAJ ZATVORENIKA

Tijekom 2011. godine zaprimljeno je 1119 prijedloga za premještaj zatvorenika, a Povjerenstvo za premještaje pozitivno je riješilo 969 prijedloga. Premješteno je ukupno 1000 zatvorenika i pritvorenika, odnosno zatvorenika u istražnom zatvoru.

Slika 13. Broj realiziranih premještaja

Najveći broj zatvorenika premješten je u zatvorene uvjete (iz drugih zatvorenih, poluotvorenih ili otvorenih uvjeta), a nešto manje od 1/3 premješteno je u poluotvorene i otvorene.

Temeljni kriteriji za premještaj zatvorenika u blaže uvjete izvršavanja rezultati su provedbe programa izvršavanja kazne, sigurnosna procjena, procjena vjerojatnosti zlouporabe blažih uvjeta izdržavanja kazne, odnosno sigurnost zajednice.

O premještaju na izdržavanje kazne u drugu kaznionicu ili zatvor odlučuje Središnji ured na prijedlog upravitelja kaznionice ili zatvora gdje zatvorenik izdržava kaznu, pri čemu su premještaji uvjetovani sigurnosnim, organizacijskim i tretmanskim razlozima.

Upravitelj kaznionice ili zatvora obvezno razmatra mogućnost premještaja u odjel ili kaznionicu, odnosno zatvor s blažim uvjetima nakon izdržane polovice kazne, a nakon toga svakih šest mjeseci.

Radi prenapučenosti smještajnih kapaciteta kaznionica i zatvora tijekom 2011. godine bili su česti premještaji iz organizacijskih, ali i sigurnosnih razloga zbog nemogućnosti provođenja

pojedinačnog programa u postojećim uvjetima. U manjem broju slučajeva premješteni su i pritvorenici, odnosno zatvorenici u isražnom zatvoru uz suglasnost nadležnog suda.

13. TRANSFER ZATVORENIKA

Republika Hrvatska potpisnica je Konvencije o transferu osuđenih osoba s dodatnim Protokolom. U skladu s Konvencijom Republika Hrvatska prihvaća izvršavanje kazne zatvora izrečene u drugoj državi državljanima Republike Hrvatske pa je tako u 2011. godini osam zatvorenika premješteno na izdržavanje kazne iz inozemstva u Republiku Hrvatsku.

Tablica 37. Zatvorenici premješteni na izdržavanje kazne zatvora tijekom 2011. godine

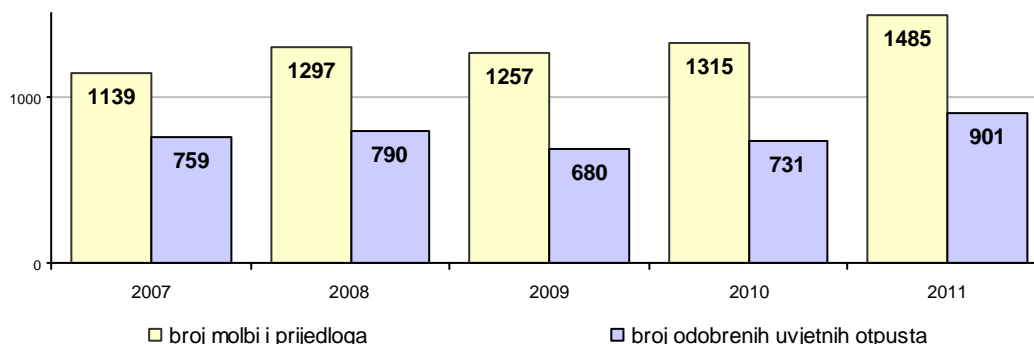
TRANSFER ZATVORENIKA		muški	žene	TRANSFER ZATVORENIKA		muški	žene
U državu	Austrija	1		Iz države	Austrija	1	
	BIH	2			Makedonija	2	
	Crna Gora	1			Njemačka	1	
	Češka	1			Slovenija		1
	Makedonija	1			Srbija	2	
	Njemačka		1		Švicarska	1	
	Slovenija	2					
	Srbija	1					
SVEUKUPNO				18			

Stranim državljanima omogućava se prijenos izvršavanja kazne zatvora izrečene od suda Republike Hrvatske u njihovu matičnu državu te su u 2011. godini deset zatvorenika transferirana u matičnu državu radi nastavka izdržavanja kazne zatvora.

14. UVJETNI OTPUST ZATVORENIKA

Tijekom 2011. godine Povjerenstvo za uvjetni otpust održalo je 81 sjednicu u kaznionicama i zatvorima, uz neposredno preslušavanje zatvorenika, na kojima je odlučeno o 1485 podnesenih molbi ili prijedloga za uvjetni otpust.

Slika 14. Uvjetni otpust po odluci Povjerenstva za uvjetni otpust

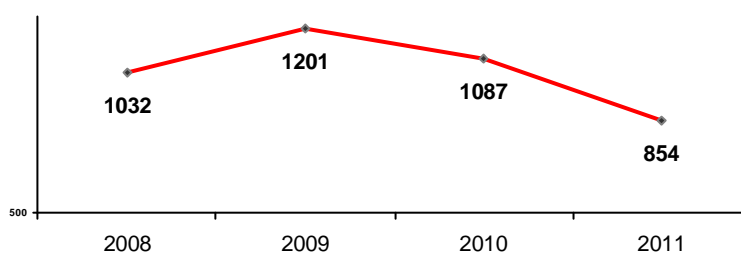
Usvojeno je 60,8% molbi, odnosno prijedloga, odbijeno 14,7%, a zbog nepostojanja formalno pravnih pretpostavki, odbačeno 1,3% molbi. Nadalje, odgođeno je rješavanje 3,8% molbi zbog potrebe dopune liječničke dokumentacije, pribavljanje izvješća centra za socijalnu skrb, okončanja

kaznenog postupka, preuranjenosti ili drugih razloga, 9,4% molbi proslijeđeno je na odlučivanje upraviteljima kaznionica ili zatvora te je opozvano manje od 1% odobrenih uvjetnih otpusta.

Odgođene i proslijeđene molbe na odlučivanje upraviteljima kaznionica ili zatvora u pravilu su naknadno pozitivno riješene. Time se postotak pozitivno riješenih molbi i odobrenih uvjetnih otpusta u 2011. godini povećava na gotovo 85% od ukupno podnijetih molbi.

Na temelju odluke upravitelja kaznionica ili zatvora u 2011. godini uvjetno je otpušteno 854 zatvorenika na uvjetni otpust u trajanju do dva mjeseca što čini 27,7% od ukupno otpuštenih zatvorenika tijekom godine po svim osnovama.

Slika 15. Uvjetni otpust po odluci upravitelja

Zbrajajući uvjetno otpuštene zatvorenike po odluci Povjerenstva za uvjetni otpust i po odlukama upravitelja kaznionica i zatvora ukupno je po osnovi instituta uvjetnog otpusta otpušteno 45,9% zatvorenika u odnosu na sve ostale osnove otpuštanja.

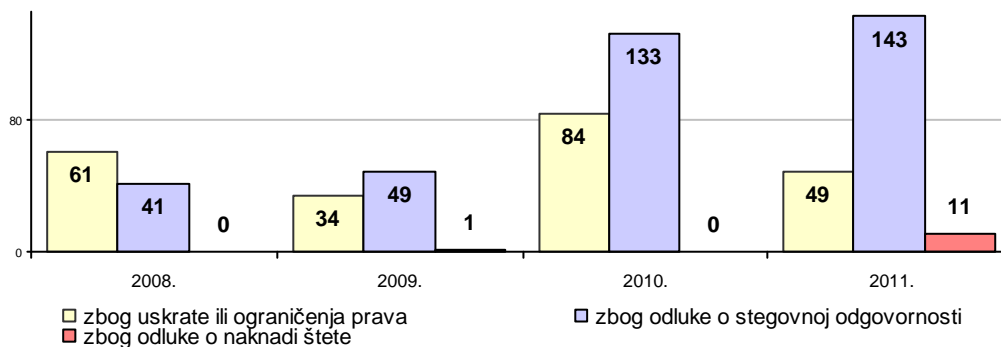
15. PRAVA ZATVORENIKA I NJIHOVA ZAŠTITA

Temeljna ljudska prava propisana su Ustavom Republike Hrvatske i međunarodnim aktima, te Zakonom o izvršavanju kazne zatvora: smještaj primjeren ljudskom dostojanstvu i zdravstvenim standardima, zaštita osobnosti i tajnosti osobnih podataka, prehrana u skladu sa zdravstvenim standardima, rad, izobrazba, stručna pravna pomoć i pravno sredstvo za zaštitu prava, zdravstvena zaštita i zaštita majčinstva, dodir s vanjskim svijetom, boravak na otvorenom prostoru kaznionice, odnosno zatvora od najmanje 2 sata dnevno, kontakt s odvjetnikom, vjeroispovijedanje, vjenčanje u kaznionici, odnosno zatvoru, glasovanje na općim izborima i dr. Zabranjena je diskriminacija zatvorenika po bilo kojoj osnovi. Ograničavanje zatvorenika u temeljnim pravima dopušteno je samo u granicama nužnim za ostvarivanje svrhe izvršavanja kazne zatvora, odnosno iz razloga održavanja reda i sigurnosti i u postupku propisanom Zakonom.

Zaštita prava zatvorenika propisana je Zakonom o izvršavanju kazne zatvora i u nadležnosti je suca izvršenja. Ostvaruje se podnošenjem žalbe ili pritužbe sucu izvršenja.

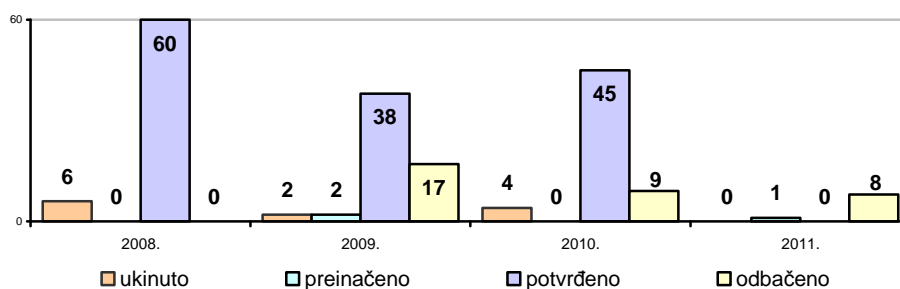
U 2011. godini podnesene su 203 žalbe nadležnom sucu izvršenja. Za razliku od 2010. godine to je smanjenje za 14 žalbi.

Slika 16. Podnesene žalbe sucu izvršenja protiv odluke upravitelja, odnosno postupanje službenika

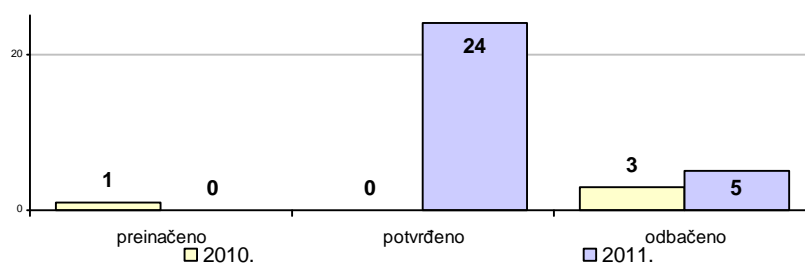
Protiv rješenja sucu izvršenja zatvorenik može podnijeti žalbu sudskom vijeću nadležnog županijskog suda. U 2011. godini podneseno je 9 žalbi što je 49 manje nego u 2010. godini.

Slika 17. Rješenja sudskog vijeća povodom žalbi zatvorenika na rješenja sucu izvršenja

Protiv navedenog rješenja sucu upravitelji također mogu podnijeti žalbu sudskom vijeću nadležnog županijskog suda. Tako su u 2011. godini podnesene 29 žalbe, što je 25 žalbi više nego u 2010. godini.

Slika 18. Rješenja sudskog vijeća povodom žalbi upravitelja na rješenja sucu izvršenja

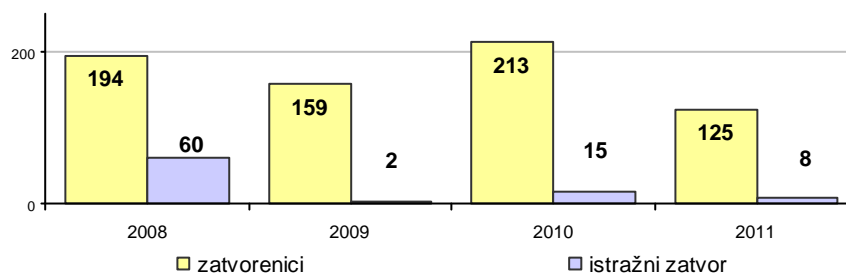

16. PRITUŽBE ZATVORENIKA

Radi zaštite temeljnih ljudskih prava zatvorenici se imaju pravo pritužiti i Središnjem uredu Uprave za zatvorski sustav Ministarstva pravosuđa koji obavlja nadzor nad radom i postupanjem sa zatvorenicima. U odnosu na ostvarivanje prava na zdravstvenu zaštitu ili izobrazbu zatvorenici se mogu pritužiti i nadležnim ministarstvima.

Također, zatvorenici imaju pravo podnositi pritužbe i pučkom pravobranitelju, pravobraniteljici za ravnopravnost spolova, pravobraniteljici za djecu, te međunarodnim organizacijama za zaštitu ljudskih prava kojih je Republika Hrvatska članica. Zatvorenicima se jamči tajnost dopisivanja s tijelima državne vlasti, pravobraniteljima i navedenim međunarodnim organizacijama.

Slika 19. Pritužbe zatvorenika

Pritužbe zatvorenika odnosile su se prvenstveno na:

- uvjeti smještaja - 46,
- zdravstvenu zaštitu - 42,
- postupanje službenika - 23,
- stegovni postupak - 21,
- kršenje ostalih ljudskih prava - 13 i dr.

Tijekom 2011. godine podnesene su 133 pritužbe na:

- Kaznionicu u Glini - 12,
- Kaznionicu u Lepoglavi - 30,
- Kaznionicu u Požegi - 5,
- Zatvorsku bolnicu - 6,
- Zatvor u Bjelovaru - 2,
- Zatvor u Dubrovniku - 1,
- Zatvor u Gospiću - 4,
- Zatvor u Karlovcu - 3,
- Zatvor u Osijeku - 1,
- Zatvor u Požegi - 5,
- Zatvor u Puli - 8,
- Zatvor u Sisku - 6,
- Zatvor u Splitu - 8,
- Zatvor u Šibeniku - 1,
- Zatvor u Varaždinu - 5,
- Zatvor u Zadru - 3 te
- Zatvor u Zagrebu - 25.

Osnovane pritužbe odnosile su se samo na uvjete smještaja.

17. ZAHTJEVI ZATVORENIKA ZA NAKNADU ŠTETE

Svaki zatvorenik kojem je nezakonito uskraćeno neko pravo ili je bio izložen bilo kakvom obliku mučenja, zlostavljanja ili ponižavanja, ima pravo na naknadu štete.

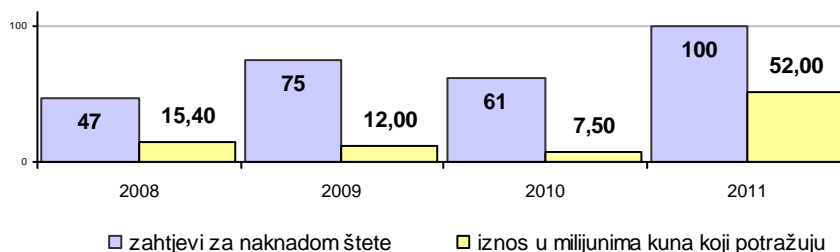
Tijekom 2011. godine zaprimljeno je 100 zahtjeva za naknadu štete od strane zatvorenika. Najviše zahtjeva za naknadom štete odnosi se na uvjete smještaja.

Tablica 38. Naknade štete zatvorenika tijekom 2011. godine

NAKNADE ŠTETE	Broj zahtjeva	NAKNADE ŠTETE	Broj zahtjeva
Zatvorska bolnica u Zagrebu	1	Zatvor u Karlovcu	5
Kaznionica u Glini	4	Zatvor u Puli	3
Kaznionica u Lepoglavi	42	Zatvor u Sisku	4
Kaznionica u Lipovici-Popovači	4	Zatvor u Varaždinu	3
Kaznionica u Požegi	1	Zatvor u Zadru	1
Zatvor u Dubrovniku	1	Zatvor u Zagrebu	23
Zatvor u Gospiću	8		
SVEUKUPNO		100	

Dvadeset devet zatvorenika podnositelja zahtjeva za naknadu štete nije navelo iznos koji potražuje s osnova naknade štete, a ostali zatvorenici potražuju ukupno 51,936.786,05 kuna.

Slika 20. Zahtjevi zatvorenika za naknadu štete

Uzimajući u obzir i zahtjeve za naknadom štete podnesene od 2008. godine, s danom 31. prosinca 2011. godine 283 zatvorenika potražuju iznos od 86,900.000 kuna. Uglavnom se radi o zahtjevima za mirno rješenje spora podnesenim po punomoćniku zatvorenika nadležnim općinskim državnim odvjetništvima.

DRUGI DIO – ČIMBENICI SIGURNOSNIH RIZIKA

U kaznionicama, zatvorima i odgojnim zavodima na dan 31. prosinca 2011. godine bilo je sistematizirano 2335 radnih mjesta, a popunjeno s 1597 službenika.

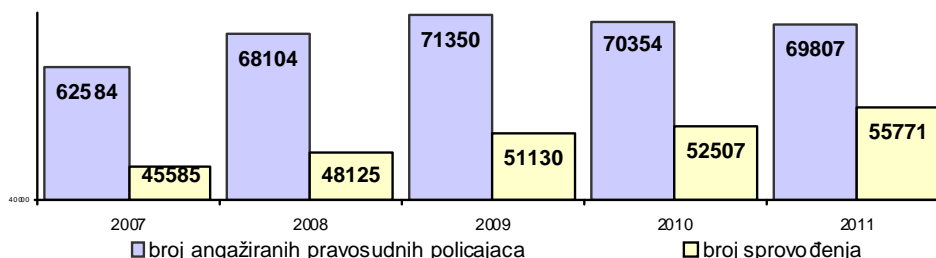
Najveći sigurnosni rizici vezani su uz povećan opseg i složenost poslova zbog nedostatnog broj službenika osiguranja, povećanog broja zatvorenika u odnosu na kapacitete, nepostojanja odgovarajuće opreme za materijalno-tehničku zaštitu u odnosu na arhitektonska rješenja, porast broja zatvorenika na liječenju u ustanovama javnog zdravstva te negativno ozračje među zatvorenicima.

Negativno ozračje među zatvorenicima posljedica je smještaja velikog broja zatvorenika iz različitih socijalnih sredina s različitim kulturnim navikama i različitom naobrazbom u malom prostoru.

1. OCJENA STANJA SIGURNOSTI

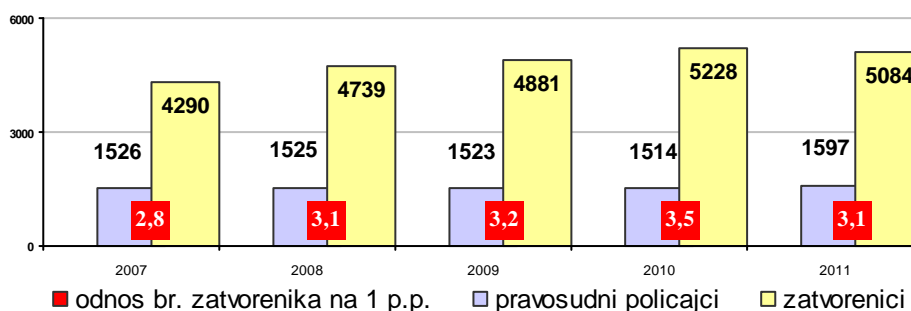
Rast sigurnosnog rizika uvjetovan je i porastom broja zatvorenika pripadnika organiziranih kriminalnih skupina te donošenjem novog Zakona o kaznenom postupku čije odredbe zahtijevaju žurno sprovođenje zatvorenika na sud zbog čega se povećava broj službenika osiguranja angažiranih na poslovima sprovođenja, a smanjuje se njihov broj na ostalim sigurnosnim poslovima u kaznionicama, zatvorima i odgojnim zavodima. Za osiguranje prilikom sprovođenja zatvorenika visokog sigurnosnog rizika posebno iz skupina organiziranog kriminaliteta pomoć zatvorskom sustavu pružalo je Ministarstvo unutarnjih poslova. Za očekivati je daljnji trend povećanja broja visoko rizičnih zatvorenika počinitelja teških kaznenih djelima i povezanih sa organiziranim kriminalnim skupinama prema kojima će se poduzimati posebne mjere osiguranja.

Slika 21. Broj sprovođenja i broj angažiranih pravosudnih policajaca

Osim što su službenici osiguranja angažirani na poslovima sprovođenja sve više službenika se angažira i na poslovima osiguranja zatvorenika koji se nalaze na liječenju u ustanovama u javnom zdravstvu, čime se dodatno smanjuje broj službenika na ostalim poslovima osiguranja u kaznionicama, zatvorima i odgojnim zavodima.

Slika 22. Odnos broja pravosudnih policajaca i zatvorenika

Arhitektonska rješenja prostora u kaznionicama i zatvorima nisu prilagođena suvremenim zahtjevima i standardima izvršavanja kazne zatvora, mjere istražnog zatvora i odgojne mjere. Zbog prenapučenosti nedostaju prostori za obavljanje različitih aktivnosti za zatvorenike (grupni rad, provođenje organiziranih oblika dnevnog vremena, dnevni boravci i blagovaonice, radionice, učionice) kao i odgovarajući prostori za obavljanje aktivnosti službenika osiguranja (prostor za pregled osoba i stvari).

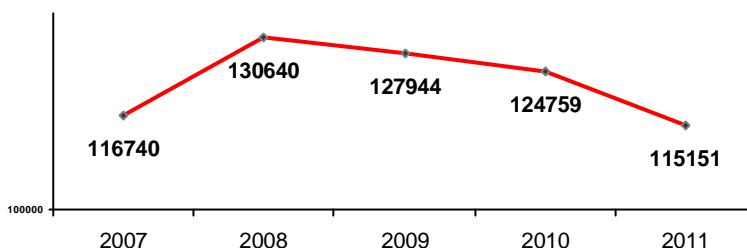
Na stanje sigurnosti utječe i nedostatna i zastarjela sigurnosna oprema.

Unatoč navedenom, stanje sigurnosti u 2011. godini može se ocjeniti kao dobro, a izvršavanje poslova osiguranja uspješnim.

2. POSJETE ZATVORENICIMA

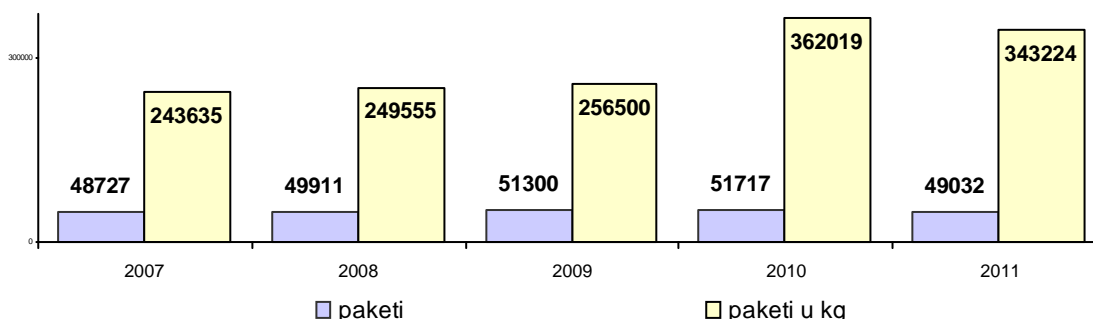
U 2011. godini zabilježen je trend pada broja posjeta zatvorenicima u odnosu na 2010. godinu. Jedan od uzroka pada broja posjeta su izmjene u Pravilniku o pogodnostima zatvorenika koje se odnose na uvjete odobravanja istih kao i socijalni status samih zatvorenika i posjetitelja.

Slika 23. Broj posjeta zatvorenicima

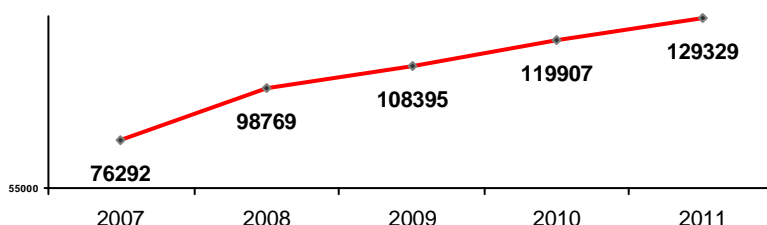
Broj primljenih paketa te u odnosu na 2010. godinu smanjen je za 5,2% iznosi 2685 paketa.

Slika 24. Broj primljenih paketa

U 2011. godini razvidan je veliki porast prijama pisama zatvorenika za 7,2% u odnosu na 2010. godinu.

Slika 25. Prijam pisama

2.1. Zatvorenici roditelji maloljetne djece i posjete maloljetne djece roditeljima

Pravo na kontakte s obitelji tijekom izdržavanja kazne zatvora jednako je pravo zatvorenika kao što je to pravo članova obitelji koji se nalaze na slobodi. Zbog toga se u zatvorskom sustavu posebna važnost pridaje obiteljskim kontaktima i odnosima, pomaže se njihovoj uspostavi ako su narušeni, a zatvoreniku se omogućuje sudjelovanje u odgoju djece kroz ostvarivanje zakonom propisanog prava na posjete članova obitelji, a posebice djece sukladno Konvenciji o pravima djeteta. Maloljetna djeca mogu posjećivati roditelje koji izvršavaju kaznu svaki tjedan i blagdanom kako bi se što manje osjetile posljedice izbjivanja roditelja iz obitelji te kako bi se obitelj sačuvala do zatvorenikova izlaska na slobodu.

Na dan 31. prosinca 2011. godine na izvršavanju kazne zatvora nalazilo se 1190 zatvorenika koji su roditelji ukupno 1932 maloljetne djece. 92,8% zatvorenika roditelja maloljetne djece bili su muškarci, a 7,2% žene.

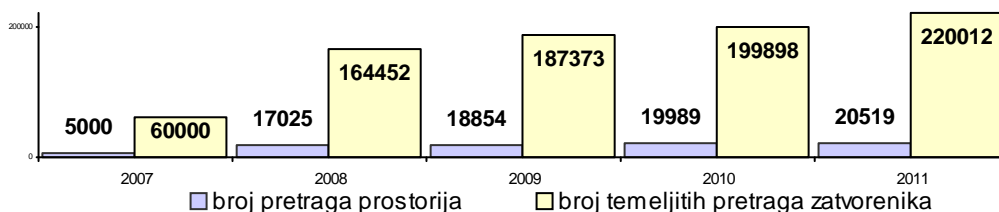
Na izdržavanju kazne maloljetničkog zatvora 31. prosinac 2011. godine nalazila su se dva maloljetna zatvorenika, a na izvršavanju odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod tri maloljetnika i tri maloljetnice koji su roditelji ukupno 11 maloljetne djece.

Tijekom 2011. godine u zatvorskom sustavu bilo je ukupno 2132 zatvorenika i maloljetnika roditelja koji su tijekom godine primili 6265 posjeta svoje maloljetne djece.

3. VRSTE PRONAĐENIH NEDOPUŠTENIH STVARI

Broj pretraga prostorija porastao je u odnosu na 2010. godinu za 2,6 %, a osoba porastao za 10,1%.

Slika 26. Broj pretraga osoba i prostorija

U odnosu na 2010. godinu povećan je broj pronalazaka nedozvoljenih stvari nađenih prilikom pretraga što je rezultat usmjerenih aktivnosti službenika osiguranja i poduzimanja preventivnih aktivnosti radi sprječavanja unosa.

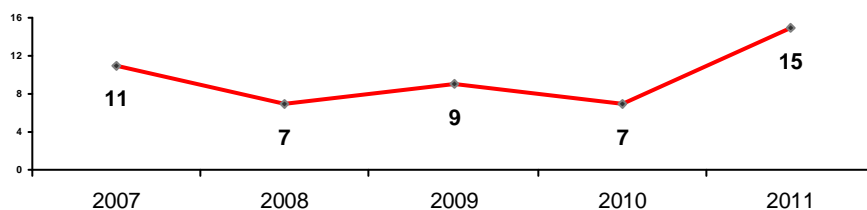
Tablica 39. Pronađene nedopuštene stvari i tvari

VRSTA STVARI I TVARI	2007	2008	2009	2010	2011	
Mobitel	88	75	96	38	30	
Pila	3	2	1	2	3	
Nož i sl.	88	74	87	14	37	
Vrsta i količina droge u gramima	heroin	8,83	10,3	3,5	150,3	0,22
	kokain	302,4		1,5		
	kanabis	30,9	52	18,6	3,2	2,8
	ecstasy (kom)	10		93		
	ostalo	150,71	41,7	42,75	3,6	13,29

4. PRIMJENA SREDSTAVA PRISILE

U 2011. godini broj napada zatvorenika na službenike porastao je za više od 50%, pri čemu niti jedan službenik nije zadobio teže povrede. Napadi na službenike nisu rezultat planiranja nego rezultat trenutne reakcije zatvorenika.

Slika 27. Napad zatvorenika na službenike

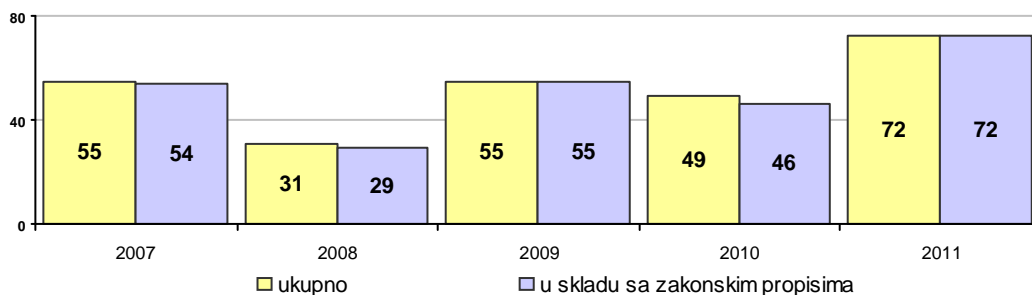

Napad na službenike osiguranja od strane zatvorenika dogodio se u:

1. Zatvorska bolnica - 1
2. Kaznionica u Lepoglavi - 4
3. Kaznionica u Požegi - 2
4. Zatvor u Bjelovaru - 1
5. Zatvor u Osijeku - 1
6. Zatvor u Puli - 1
7. Zatvor u Splitu - 1
8. Zatvor u Zagrebu - 2
9. Odgojni zavod u Turopolju - 2

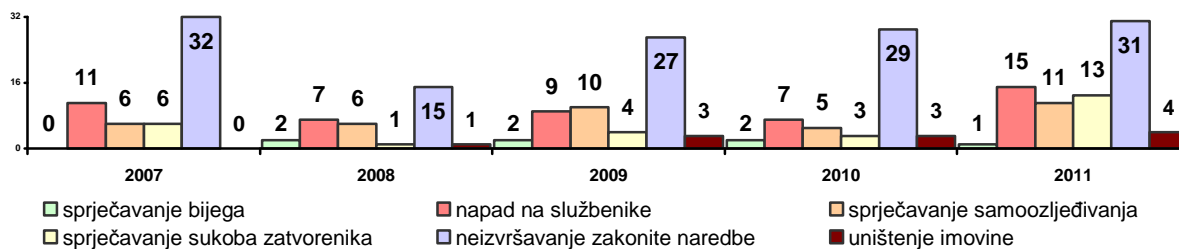
Tijekom 2011. godine nisu evidentirana prekoračenja ovlasti prilikom primjene sredstava prisile.

Slika 28. Broj primjenjenih sredstava prisile

Sredstva prisile raspršivač s dopuštenim neškodljivim tvarima, mlazovi sa vodom, podražavajuća kemijska sredstva i vatreno oružje tijekom 2011. godine nisu uporabljena.

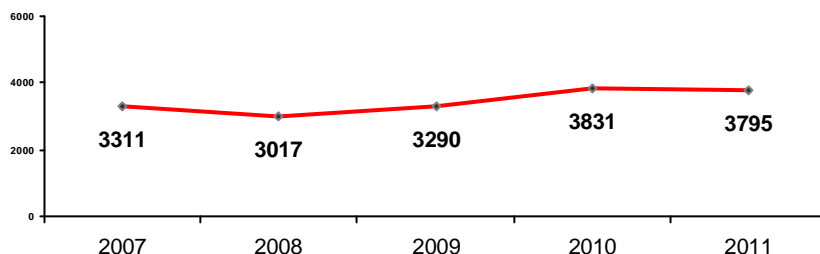
Slika 29. Razlozi primjene sredstava prisile

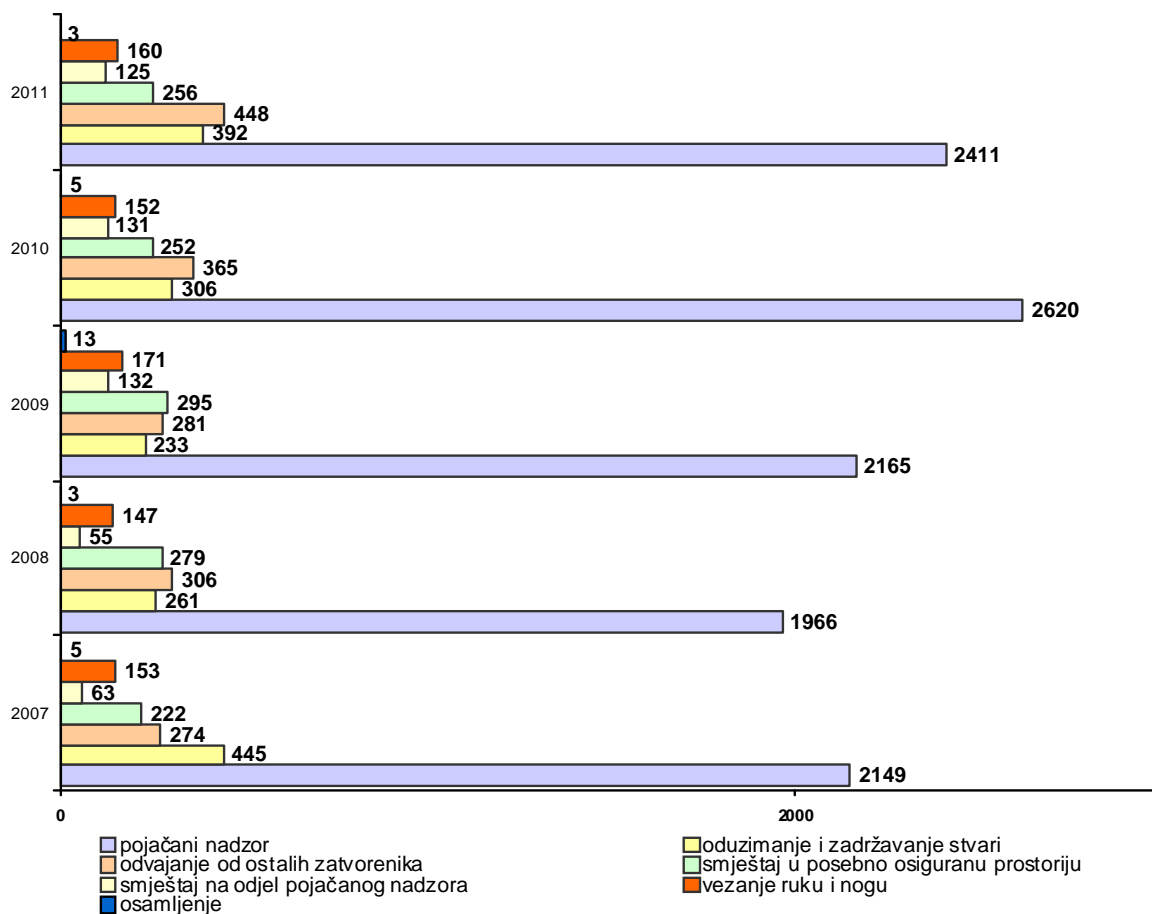
5. POSEBNE MJERE ODRŽAVANJA REDA I SIGURNOSTI

Ukupan broj provedenih posebnih mjera održavanja reda i sigurnosti u 2011. godini u odnosu na 2010. godinu bilježi pad od približno 1 %.

Slika 30. Ukupan broj provedenim mjera održavanja reda i sigurnosti

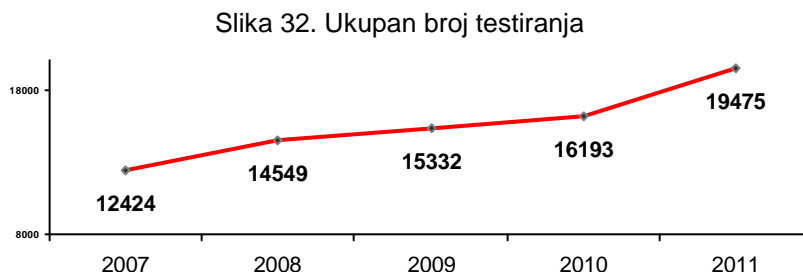

Slika 31. Broj provedenih mjera održavanja reda i sigurnosti

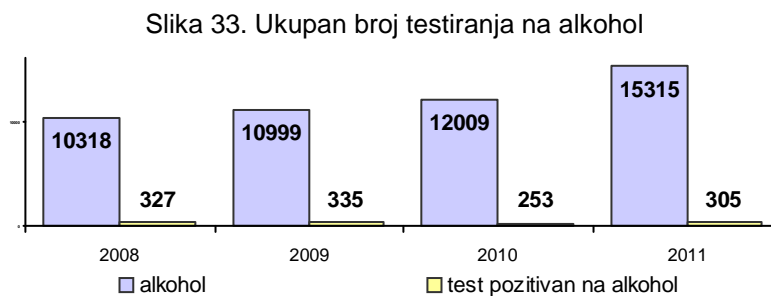
6. TESTIRANJA ZATVORENIKA NA ALKOHOL I DROGE

Ukupni broj testiranja zatvorenika u 2011. godini veći je za 20,2% u odnosu na 2010. godinu.

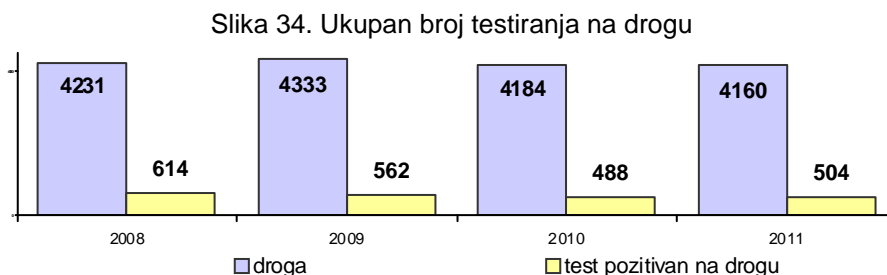
Ukupni broj testiranih zatvorenika na alkohol sadrži i testiranja zatvorenika kod dolaska u kaznionicu ili zatvor nakon povratka s korištenja pogodnosti te prilikom samostalnog javljanja zatvorenika na izdržavanje kazne.

Ukupni broj testiranja zatvorenika na alkohol je u odnosu na 2010. godinu povećan za 27,5%. Udio testiranih zatvorenika pozitivnih na alkohol manji je 0,2% u odnosu na 2010. godinu.

Ukupni broj testiranih zatvorenika na droge i opojna sredstva sadrži i zatvorenike koji su testirani kod dolaska u kaznionicu ili zatvor nakon povratka s pogodnosti ili prilikom samostalnog javljanja zatvorenika na izdržavanje kazne.

Ukupni broj testiranja zatvorenika na droge i opojna sredstva je u odnosu na 2010. godinu smanjen za 0,57%. Udio testiranih zatvorenika pozitivnih na droge i opojna sredstva veći je za 0,4%, u odnosu na 2010. godinu.

Najveći broj zatvorenika bio je pozitivan na suboxon i druga sredstva koja su inače sastavni dio medicinske terapije u tretmanu ovisnika.

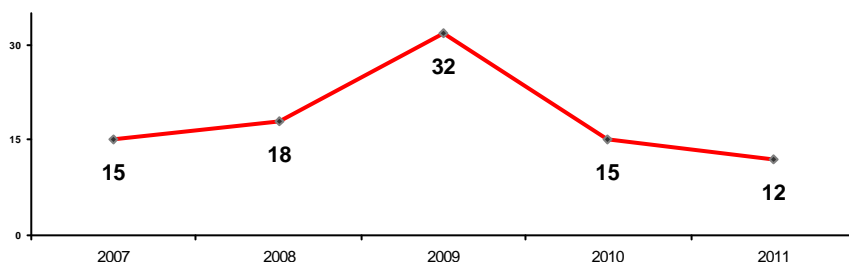

Testiranja zatvorenika se obavljaju prema ciljanoj skupini zatvorenika, a navedeni pokazatelji ukazuju poduzimanje preventivnih aktivnosti u nadzoru konzumiranja medikamentozne terapije, pretraga te provođenja mjere obaveznog liječenja od ovisnosti.

7. OSTALI ČIMBENICI SIGURNOSNIH RIZIKA

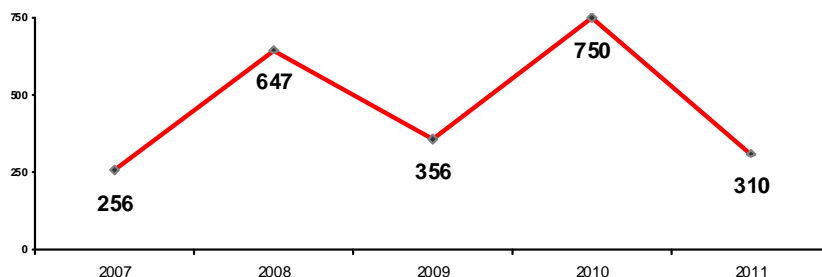
Broj kaznenih djela zatvorenika tijekom izvršavanja kazne zatvora smanjen je u odnosu na prethodne godine.

Slika 35. Kaznena djela tijekom izvršavanja kazne zatvora

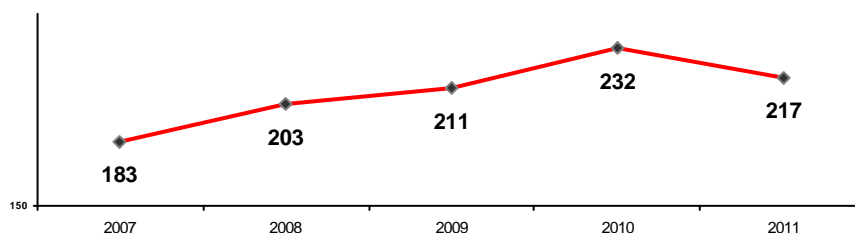
Smanjen je broj zatvorenika koji su odbijali zatvorsku hranu za 58,7% u odnosu na 2010. godinu.

Slika 36. Odbijanje zatvorske hrane

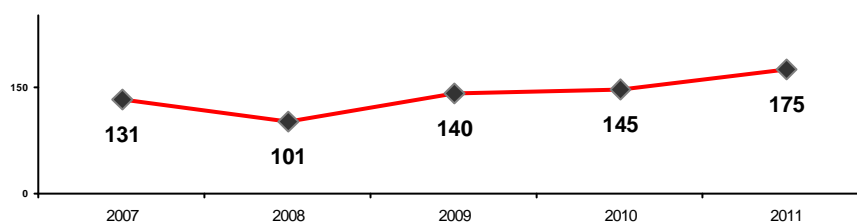
Nakon rasta broja tjelesnih sukoba među zatvorenicima od 2007. do 2010. godine, a unatoč prenapučenosti, u 2011. godini broj je smanjen.

Slika 37. Tjelesni sukobi između zatvorenika

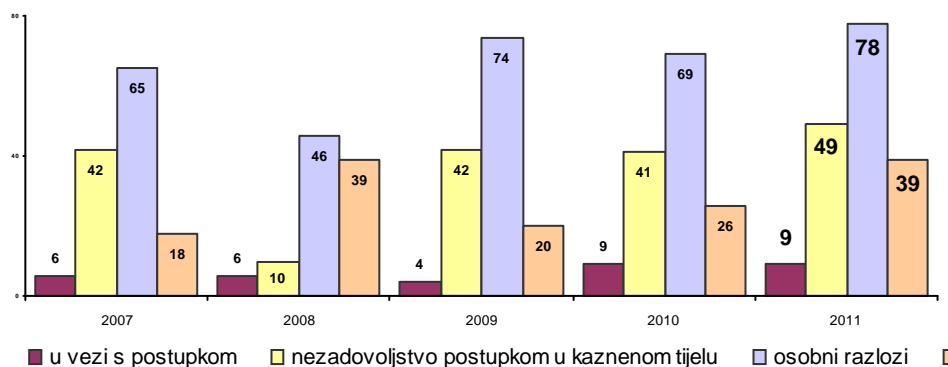

Samoozljeđivanje zatvorenika povećalo se za 20,7% u odnosu na 2010. godinu.

Slika 38. Samoozljeđivanja zatvorenika

Slika 39. Razlozi samoozljeđivanja zatvorenika

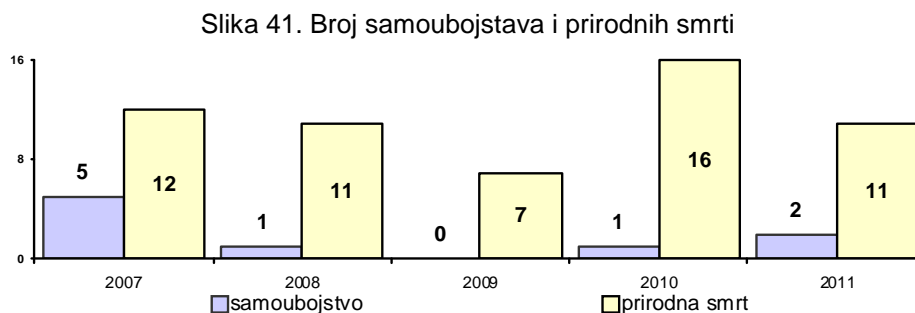

8. SUICID I SMRT ZATVORENIKA

U 2011. godini zabilježen je porast broja pokušaja suicida zatvorenika u odnosu na prethodne godine.

Ukupno je tijekom 2011. godine umrlo 13 zatvorenika, od čega 11 prirodnom smrću. Broj smrti povezan je s dobnom granicom zatvorenika i teškim zdravstvenim stanjem. Najviše prirodnih smrti u 2011. godini zabilježeno je u Zatvorskoj bolnici u Zagrebu.

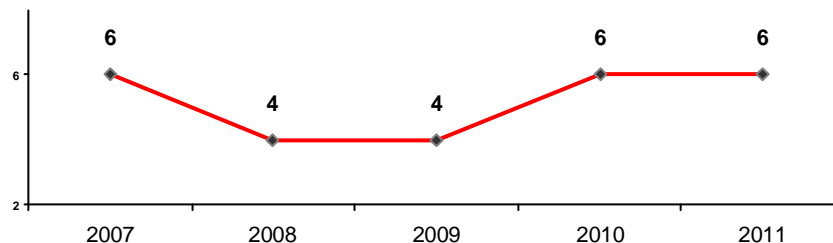
Tijekom 2011. godine smrt zatvorenika dogodile su se u:

1. Zatvorska bolnica u Zagrebu - 6
2. Zatvor u Osijeku - 2
3. Zatvor u Sisku - 1
4. Zatvor u Splitu - 2
5. Kaznionica u Požegi - 1
6. Kaznionica u Valturi - 1

9. BIJEG ZATVORENIKA

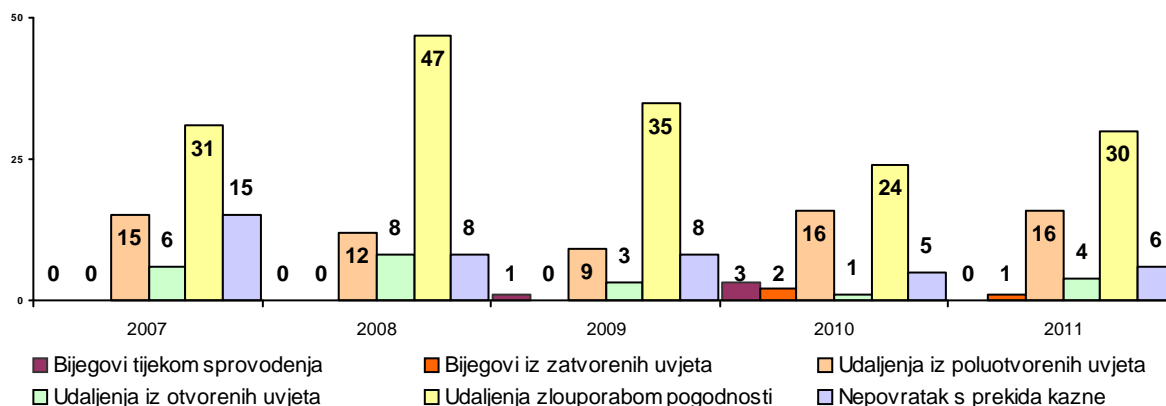
Broj pokušaja bijega u 2011. godini ostao je na istoj razini u odnosu na 2010. godinu.

Slika 42. Pokušaj bijega

Tijekom 2011. godine evidentiran je jedan bijeg zatvorenika iz zatvorenih uvijeta a koji je izvršen od strane radno angažiranog zatvorenika u krugu zatvora, a prilikom izvršenja bijega nije bilo destruktivnih savladavanja prepreka ili napada na službenike. Unatoč velikom broju sigurnosno zahtjevnijih sprovođenja izvan kaznenih tijela nije bilo bijegova prilikom sprovođenja zatvorenika.

Slika 43. Bijegovi i udaljenja

Najveći broj bjegova odnosi se na bjegove realizirane zlouporabom pogodnosti izlaska, nepovrata s prekida izdržavanja kazne te udaljenje iz poluotvorenih, otvorenih uvjeta.

10. STEGOVNI PRIJESTUPI

10.1. Zatvorenici

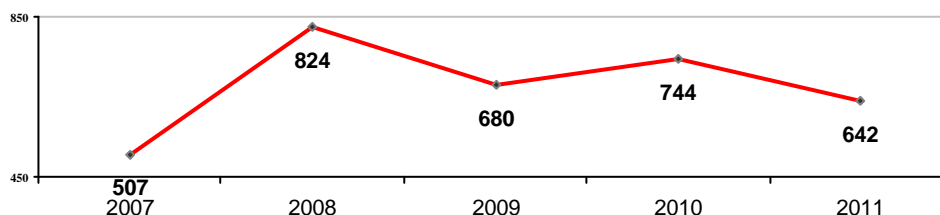
Stegovna odgovornost zatvorenika propisana je Zakonom o izvršavanju kazne zatvora kao lakša ili teža. Postupak i odluka o stegovnoj odgovornosti i izricanje stegovne mjere u nadležnosti je upravitelja, a protiv odluke upravitelja zatvorenik ima pravo žalbe sucu izvršenja, odlučuje o stegovnoj odgovornosti zatvorenika te izriče stegovnu mjeru.

Stegovne mjere su:

- ukor,
- ograničenje ili privremena uskrata raspolaganja novcem u kaznionici, odnosno zatvoru do tri mjeseca,
- uskrata pojedinih ili svih pogodnosti iz članka 130. ovoga Zakona do tri mjeseca protekom kojeg roka se pogodnosti mogu odobravati postupno ovisno o uspješnosti u provođenju programa izvršavanja,
- upućivanje u samicu do dvadeset jedan dan u slobodno vrijeme ili tijekom cijeloga dana i noći.

Protiv odluke upravitelja o utvrđenoj odgovornosti i izrečenoj stegovnoj mjeri zatvorenik ima pravo žalbe sucu izvršenja.

Slika 44. Broj pokrenutih postupaka za lakše stegovne prijestupe zatvorenika

Najviše lakših stegovnih mjera izrečeno je za:

- posjedovanje ili uzimanje lijeka bez posebnog odobrenja – 259
- vrijeđanje, prijetnja ili neprimjereno ponašanje – 104
- posjedovanje ili korištenje nedopuštenih stvari, uključujući novac – 56
- boravak u prostoru u kojem se prema dnevnom rasporedu ne bi trebao nalaziti – 36
- korištenje tuđe stvari bez odobrenja – 20

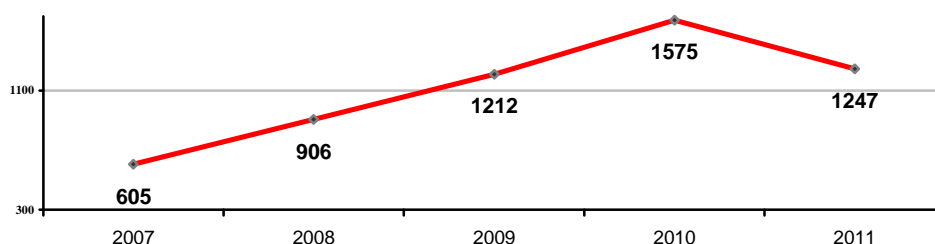
Tablica 40. Lakši stegovni prijestupi zatvorenika tijekom 2011. godine

LAKŠI STEGOVNI PRIJESTUPI ZATVORENIKA	broj zatvorenika protiv kojih su pokrenuti postupci		oslobođeno		zastara		nedovršeni		izrečene stegovne mjere					
			M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	ukor		ograničenje ili privremena uskrata raspolaganja novcem	
	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž
UKUPNO	566	19	56	1	20	0	56	1	158	8	319	9	7	0

Najviše pokrenuto postupaka bilo je u:

- Kaznionici u Lepoglavi – 379,
- Kaznionici u Glini – 43,
- Zatvoru u Puli – 43,
- Zatvoru u Zagrebu – 40,
- Zatvoru u Gospiću – 27,
- Kaznionici u Valturi – 27.

Slika 45. Broj pokrenutih postupaka za teže stegovne prijestupe zatvorenika

Najviše težih stegovnih mjera izrečeno je za:

- posjedovanje ili uzimanje bilo kojeg opojnog ili psihoaktivnog sredstva ili alkohola – 446,
- odbijanje izvršavanja zakonite naredbe ovlaštenih službenih osoba – 221,
- tjelesni napad na bilo koju osobu – 166
- odbijanje testiranja na alkohol, opojna ili psihoaktivnog sredstva i na zarazne bolesti – 53
- posjedovanje ili korištenje opasne stvari ili prijenosnog uređaja za snimanje i komuniciranje – 29

Tablica 41. Teži stegovni prijestupi zatvorenika tijekom 2011. godine

TEŽI STEGOVNI PRIJESTUPI ZATVORENIKA	broj zatvorenika protiv kojih su pokrenuti postupci		oslobođeno		zastara		nedovršeni		izrečene stegovne mjere									
									ukor		ograničenje ili privremena uskrata raspolaganja novcem		uskrata pojedinih ili svih pogodnosti		upućivanje u samicu			
	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž
UKUPNO	1100	23	42	1	26	0	97	0	165	7	129	9	373	2	14	0	386	5

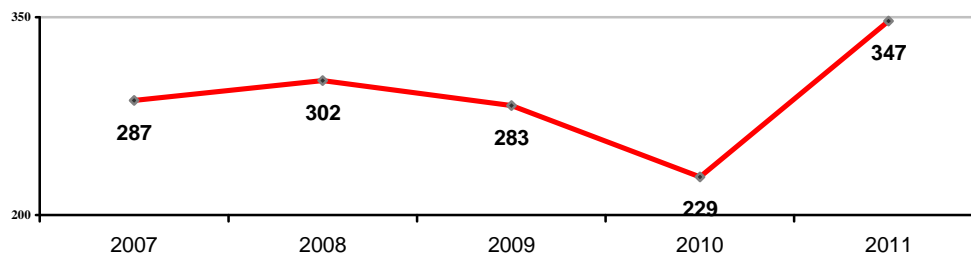
Najviše pokrenuto postupaka bilo je u:

- Kaznionici u Glini – 407
- Kaznionici u Lepoglavi – 404,
- Zatvoru u Puli – 72,
- Zatvoru u Splitu – 70,
- Zatvoru u Zagrebu – 54.

10.2. Maloljetnici

Stegovna odgovornost zatvorenika propisana je Zakonom o izvršavanju kazne izrečene maloljetnicima za kaznena djela ili prekršaje kao lakša ili teža.

Slika 46. Ukupno pokrenutih postupaka za prijestupi maloljetnika

Postupak i odluka o stegovnoj odgovornosti i izricanje stegovne mjere u nadležnosti je upravitelja, a maloljetnik ima pravo žalbe nadležnom sudu za mladež.

Tablica 42. Stegovni postupci maloljetnika tijekom 2011. godine

STEGOVNI POSTUPCI MALOLJETNIKA	broj maloljetnika protiv kojih su pokrenuti postupci		oslobođeno		izrečene stegovne mjere							
					opomena		ukor		uskraćivanje pojedinih ili svih pogodnosti do 90 dana		izdvajanje u posebnu prostoriju do 7 dana	
	M	Ž	M	Z	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž
Odgojni zavod u Požegi		10				7		1		2		3
Odgojni zavod u Turopolju	84				1		11		92		204	
Kaznionica u Požegi	23		5				3		5		10	
UKUPNO	107	10	5		1	7	14	1	97	2	214	3

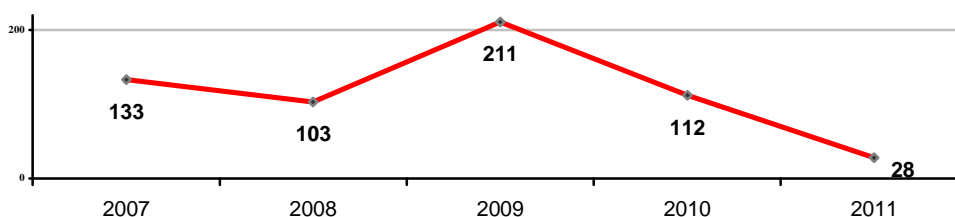
10.3. Zatvorenici u istražnom zatvoru

Odgovornost zbog stegovnih prijestupa propisana je Zakonom o kaznenom postupku. O odgovornosti odlučuje nadležni sudac na prijedlog upravitelja.

Za stegovne prijestupe zatvorenika sudac istrage, sudac pojedinac, odnosno predsjednik vijeća može izreći stegovnu kaznu ograničenja posjeta i dopisivanja.

To se ograničenje ne odnosi na veze zatvorenika s braniteljem ili susrete s konzularnim službenikom.

Slika 47. Ukupno predloženih postupaka za prijestupe zatvorenika u istražnom zatvoru

Najviše stegovnih mjera izrečeno je za:

- fizički napad na druge pritvorenike ili službene osobe ili njihovo vrijeđanje – 31
- nedolično ponašanje pred drugim pritvorenicima ili službenim osobama – 4

Tablica 43. Stegovni prijestupi pritvorenika tijekom 2011. godine

STEGOVNI PRIJESTUPI PRITVORENIKA	broj pritvorenika protiv kojih su pokrenuti postupci		oslobođeno		izrečene stegovne mjere			
					ograničenje posjeta		ograničenje dopisivanja	
	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž
UKUPNO	30	1	1	0	23	0	15	1

Najviše pokrenuto postupaka bilo je u:

- Zatvoru u Splitu – 17,
- Zatvoru u Puli-Pola – 6,
- Zatvoru u Zadru – 5,
- Zatvoru u Sisku – 4.

10.4. Zloupotreba psihoaktivnih sredstava tijekom izdržavanja kazne zatvora / izvršavanja odgojne mjere

Zakon o izvršavanju kazne zatvora propisuje da je posjedovanje ili uzimanje bilo kojeg opojnog ili psihoaktivnog sredstva ili alkohola teži stegovni prijestup. Zatvorenici se na prisutnost droga, alkohola i drugih psihoaktivnih sredstava (zloupotreba psihofarmaka) testiraju prije ulaska u kaznionicu ili zatvor, nakon povratka s korištenja pogodnosti izlazaka ili prekida kazne te kroz redovita i izvanredna testiranja unutar zatvora i kaznionica.

Uz pretrage osoba, prostorija i stvari testiranje zatvorenika predstavlja jednu od preventivnih i kontrolnih aktivnosti u tretmanu i liječenju ovisnika u zatvoru, a koristi se i u svrhu nadzora nad uzimanjem terapije psihofarmaka. Testiranje se provodi prema posebnom *Protokolu o testiranju zatvorenika na sredstva ovisnosti u kaznionicama i zatvorima*.

Tijekom 2011. godine ukupno 812 zatvorenika i maloljetnika počinilo je 867 stegovnih prijestupa vezanih uz zloupotrebu psihoaktivnih sredstava.

Broj stegovnih prijestupa veći je od broja zatvorenika i maloljetnika koji su ih počinili s obzirom da pojedini zatvorenici i maloljetnici jednom ili više puta ponavljaju počinjenje stegovnog prijestupa.

Stegovne prijestupe zloupotrebom psihoaktivnih sredstava rade i zatvorenici koji nisu ovisnici.

Tablica 44. Stegovni prijestupi u vezi zloupotrebe psihoaktivnih sredstava tijekom 2011.g.

ZLOUPORABA PSIHOAKTIVNIH SREDSTAVA		alkohol		heroin		subutex (suboxon)		ostalo		odbijanje testiranja		UKUPNO	
		M	Ž	M	Z	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž
ZATVORENICI	broj stegovnih prijestupa	63		2		416		298		53		832	
	broj zatvorenika koji su počinili stegovni prijestup	60		2		401		281		37		781	
MALOLJETNICI	broj stegovnih prijestupa	2				3		30				35	
	broj maloljetnika koji su počinili stegovni prijestup	2				3		26				31	

Od svih zatvorenika i maloljetnika koji su počinili stegovne prijestupe vezane uz zloupotrebu psihoaktivnih sredstava 37,8% zloupotreba bila je povezana uz ostale droge ili druge psihofarmake koji nisu propisani u terapiji.

TREĆI DIO - NADZOR NAD POSTUPANJEM SA ZATVORENICIMA I MALOLJETNICIMA

U skladu sa zakonima, nadzor nad postupanjem sa zatvorenicima u kaznionicama i zatvorima te maloljetnicima u odgojnim zavodima obavljaju Središnji ured Uprave za zatvorski sustav Ministarstva pravosuđa, Ministarstvo zdravlja, Ministarstvo obrazovanja, prosvjete i sporta, sudac izvršenja i predsjednik županijskog suda, Pučki pravobranitelj, Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova, Pravobraniteljica za djecu i Pravobranitelj za invalidne osobe, nevladine udruge koji se bave zaštitom ljudskih prava te periodički Europski odbor za sprječavanje mučenja, neljudskog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja Vijeća Europe i Misija stručnjaka Europske komisije za područje pravosuđa i unutarnjih poslova (Peer based Mission).

Središnji ured Uprave za zatvorski sustav Ministarstva pravosuđa u 2011. godini, uz stručne obilaske kaznionica, zatvora i odgojnih zavoda, obavio je 11 nadzora.

Tablica 45. Nadzori tijekom 2011. godine

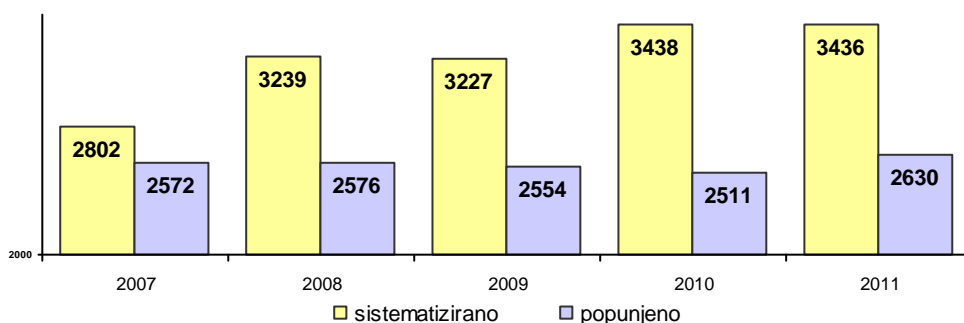
KAZNIONICA / ZATVOR	RAZLOG NADZORA/PRIUŽBE	UTVRĐENO STANJE
Kaznionica u Požegi	traženje USKOK-a po predstavi zatvorenika	nisu utvrđene nezakonitosti i nepravilnosti
Kaznionica u Valturi	nesretan slučaj sa smrtnom posljedicom za zatvorenika	nisu utvrđene nezakonitosti i nepravilnosti
Kaznionica u Valturi	smrt zatvorenika prilikom transporta	nisu utvrđene nezakonitosti i nepravilnosti
Odgojni zavod u Turopolju	anonimna predstavka	nisu utvrđene nezakonitosti i nepravilnosti, utvrđene mjere radi unaprjeđenja rada i postupanja
Zatvor u Gospiću	pronalazak nedopuštenih stvari kod zatvorenika nakon premještaja	nezakonito i nepravilno postupanje službenika, naređene mjere i rokovi za provođenje
Zatvor u Osijeku	anonimna prijave službenika	nisu utvrđene nezakonitosti i nepravilnosti, utvrđene mjere radi unaprjeđenja rada
Zatvor u Osijeku	smrt pritvorenika	nisu utvrđene nezakonitosti i nepravilnosti
Zatvor u Puli	anonimna predstavka	nisu utvrđene nezakonitosti i nepravilnosti
Zatvor u Sisku	procedura nadzora sadržaja pisama zatvorenika	nepravilno postupanje službenika, naređene su mjere i rokovi za provođenje
Zatvor u Šibeniku	predstavke službenika na upravitelja i druge službenike	nisu utvrđene nezakonitosti i nepravilnosti
Zatvor u Zagrebu	anonimna predstavka	nisu utvrđene nezakonitosti i nepravilnosti

Na temelju Preporuke Rec(2006) 2 Vijeća Europe, koja je usvojena na sjednici Odbora ministara 11. siječnja 2006. godine, izmijenjena su Europska zatvorska pravila iz 1987. godine. Izmijenjena Pravila se velikim dijelom temelje na Europskoj konvenciji o ljudskim pravima i temeljnim slobodama i fakultativnom protokolu uz Konvenciju koju je Republika Hrvatska ratificirala 05. studenog 1997. godine, sudskoj praksi Europskog suda za ljudska prava i na praksi Europskog odbora za sprječavanje mučenja, neljudskog i ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja, kojima se predviđa osnivanje jednog ili više neovisnih promatračkih tijela koja opserviraju uvjete u kojima se izdržava kazna zatvora i postupanje sa zatvorenicima uz javno objavljivanje njihovih nalaza. Također je predviđeno poticanje na suradnju tog tijela s međunarodnim agencijama odnosno organizacijama koje su na temelju zakona ovlaštene posjećivati zatvore.

1. ZATVORSKO OSOBLJE

U kaznionicama, zatvorima, odgojnim zavodima i Centru za izobrazbu Pravilnikom u unutarnjem redu Ministarstva pravosuđa ustrojeno je 3436 radnih mjesta za državne službenike i namještenike.

Slika 48. Ukupan broj službenika

Krajem prosinca 2011. godine bilo je zaposleno 2630 službenika i namještenika što je 23,46% ili 806 manje od ustrojenog, a za 119 službenika i namještenika više nego u 2010. godini dok se istovremeno broj zatvorenika smanjio za 81 u odnosu na 2010. godinu.

Povećanje službenika odnosi se zapošljavanje novih 106 službenika u Kaznionici u Glini zbog izgradnje i useljenja novog objekta kapaciteta za smještaj 420 zatvorenika na temelju čega je dobivena posebna suglasnost Ministarstva uprave.

Tablica 46. Službenici i namještenici prema ustrojstvenim jedinicama na dan 31.12.2011.

UPRAVA ZA ZATVORSKI SUSTAV	sistemizirano	popunjeno		UKUPNO
		M	Ž	
izvan ustrojstvene jedinice	130	44	48	92
upravni odjel	328	108	141	249
odjel osiguranja	2022	1457	144	1601
odjel tretmana	257	60	119	179
odjel za rad i strukovnu izobrazbu zatvorenika	364	210	52	262
odjel financijsko-knjigovodstvenih poslova	160	25	95	120
odjel zdravstvene zaštite zatvorenika	175	38	89	127
UKUPNO	3436	1942	688	2630

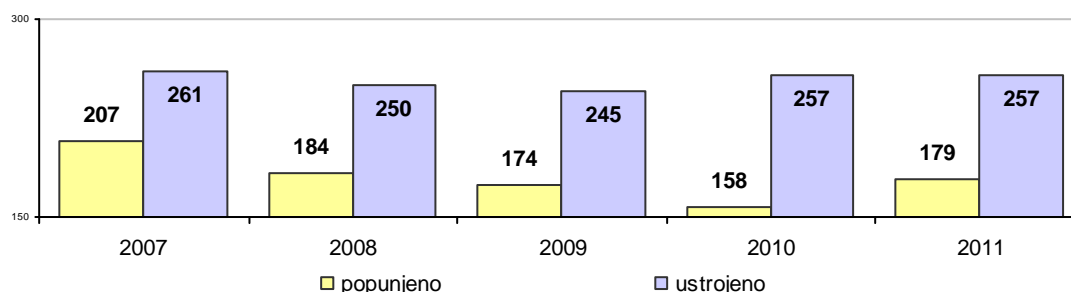
Nisu popunjena sva radna mjesta službenika koji sudjeluju u provođenju pojedinačnog programa izvršavanja zbog čega je otežano obavljanje svih aktivnosti utvrđenih pojedinačnim programom.

Tablica 47. Službenici i namještenici prema dobi, spolu i radnom stažu na dan 31.12.2010.

UPRAVA ZA ZATVORSKI SUSTAV	prosjeck starosne dobi			prosjeck efekt. radnog staža u sustavu		
	M	Ž	M+Ž	M	Ž	M+Ž
izvan ustrojstvene jedinice	48,7	44,4	47,1	20,6	15,0	18,8
upravni odjel	45,9	44,2	45,7	13,2	17,8	12,7
odjel osiguranja	40,2	39,1	39,9	15,2	14,4	15,1
odjel tretmana	49,8	44,8	45,8	16,3	11,7	13,2
odjel za rad i strukovnu izobrazbu zatvorenika	48,2	48,5	48,2	15,6	20,3	16,0
odjel financijsko-knjigovodstvenih poslova	47,1	47,4	47,6	14,6	18,1	17,5
odjel zdravstvene zaštite zatvorenika	42,6	43,2	42,7	11,3	10,3	11,1
UKUPNO	46,1	44,5	45,3	15,3	14,6	14,9

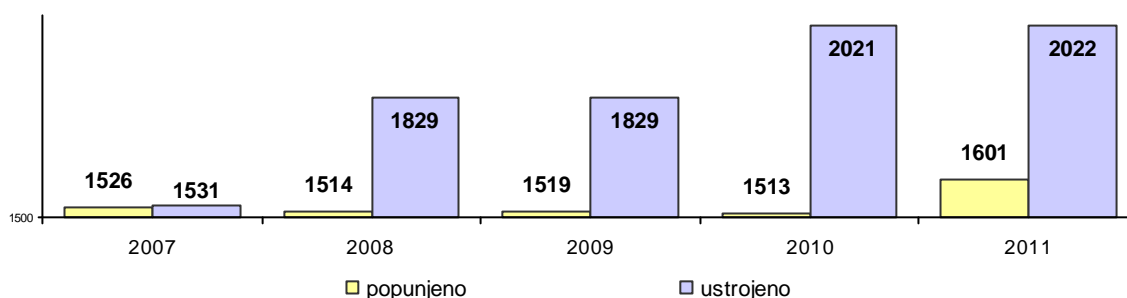
S obzirom na opća znanja i vještine potrebne za tretmanski rad sa zatvorenicima (interdisciplinarna i fundamentalna znanja iz kriminologije, penologije, pedagogije, psihologije, psihijatrije, sociologije, medicine, prava, edukacijskih i drugih znanosti te specifične kompetencije koje se odnose na procjenu potreba, stanja, rizika i obilježja populacije, planiranje i programiranje intervencija te njihovu implementaciju), intencija je zatvorskog sustava u odjelima tretmana primarno zapošljavati psihologe (osobito u dijagnostici), socijalne pedagoge i socijalne radnike, dok bi se srodne struke zapošljavale prema specifičnim potrebama pojedine kaznionice, zatvora odnosno odgojnog zavoda (pedagozi, nastavnici i sl.).

Slika 49. Službenici odjela tretmana

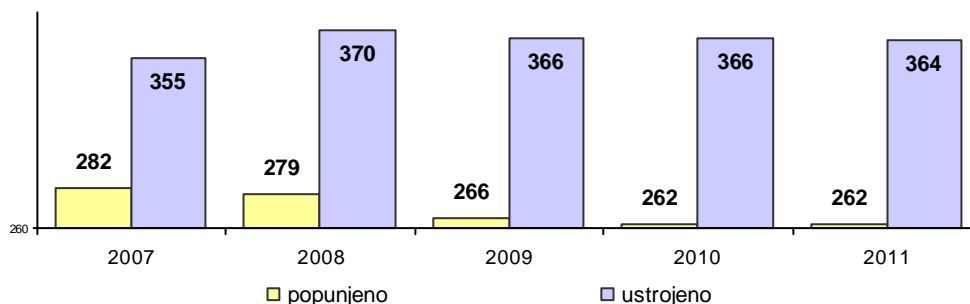
Broj službenika osiguranja varirao je u manjim otklonima, a u 2011. godini zbog otvaranja novog smještajnog objekta u Kaznionici u Glini se povećao.

Slika 50. Službenici odjela osiguranja

Jedno od temeljnih prava zatvorenika je pravo na rad i strukovnu izobrazbu, a ujedno je i jedan od temeljnih elemenata pojedinačnog programa izvršavanja kazne zatvora. U postizanju svrhe izvršavanja kazne na osposobljavanju zatvorenika za rad i nadzoru njihova rada rade državni službenici-strukovni učitelji. Unatoč porastu broja zatvorenika, broj službenika strukovnih učitelja tijekom 5 godina nije povećavan, ali isto nije imalo negativan učinak na izvršavanje poslova i postupanje sa zatvorenicima.

Slika 51. Službenici odjela za rad i strukovnu izobrazbu zatvorenika

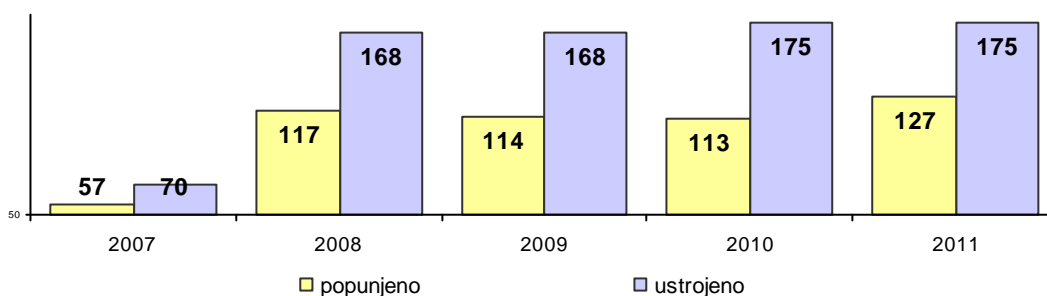

Osiguravanje zdravstvene skrbi zatvoreniku predstavlja obvezu zatvorskog sustava, a nadzor pružanja zdravstvene zaštite u nadležnosti je Ministarstva zdravlja.

Za pružanje zdravstvene zaštite zatvorenicima sistematizirano je 53 radna mjesta liječnika na zakonski kapacitet za smještaj 3771 zatvorenicima, a ukupno je zaposleno 26 liječnika.

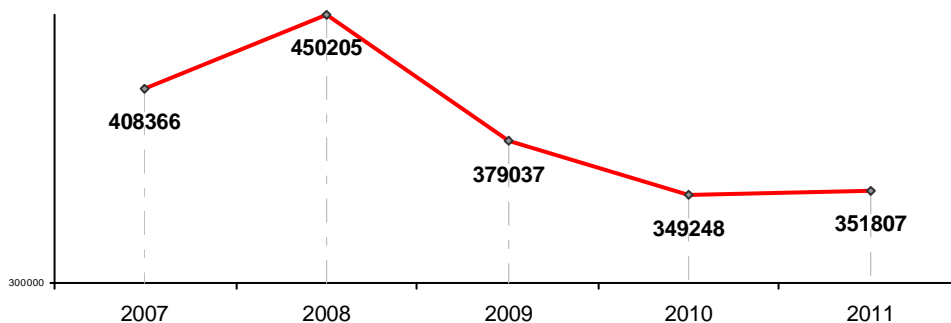
U svim kaznionicama, zatvorima i odgojnim zavodima u kojima je radno mjesto liječnika sistematizirano ali nepopunjeno, kao i u zatvorima u kojima takva radna mjesta nisu ustrojena sklapaju se ugovori o djelu s liječnicima javnog zdravstva te se na taj način pruža primarna i specijalistička zdravstvena skrb zatvorenicima i maloljetnicima.

Slika 52. Službenici odjela zdravstvene zaštite zatvorenika

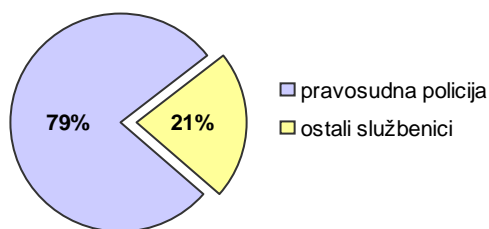
Zbog nedostatne popunjenosti radnih mjesta službenici često ostvaruju prekovremeni rad. U 2011. godini ostvareno je 351.807 prekovremenih sati rada za što je isplaćeno 21,179.120,75 kuna.

Slika 53. Prekovremeni rad

Najveći broj prekovremenih sati rada (276.919 sati) ostvarili su službenici pravosudne policije za što im je isplaćeno 16,137.228,69 kuna.

Slika 54. Omjer prekovremenog rada

Ostali službenici ostvarili su 74.888 prekovremenih sati za što im je isplaćeno ukupno 5,041.892,06 kuna.

2. IZOBRAZBA SLUŽBENIKA

Službenici zatvorskog sustava stalno se dodatno educiraju prema programima koji se provode u Ministarstvu uprave. Zbog specifičnosti rada sa zatvorenicima provode se posebni programi izobrazbe za različite kategorije službenika u Centru za izobrazbu zatvorskog osoblja u kojem je u 2011. godini pohađalo 890 službenika, 62 službenika više nego u 2010. godini.

Programi provedeni u Centru za izobrazbu 2011. godine su:

- uvodni tečaj za novoprimitljene službenike,
- temeljni tečaj za službenike pravosudne policije,
- komunikacijske vještine,
- tretman ovisnika o alkoholu,
- tretman ovisnika o drogama i prevencija zlorabe droga,
- tretman zatvorenika oboljelih od PTSP-a,
- prevencija zaraznih bolesti, hepatitisa i AIDS-a,
- rješavanje konflikata razgovorom, a ne silom,
- rješavanje incidentnih situacija,

- uporaba sile srednje jakosti,
- specifičnosti u postupanju pravosudne policije prema maloljetnicima u zatvorskom sustavu,
- skupni rad sa zatvorenicima i maloljetnicima,
- liječenje bolesti ovisnosti o buprenorfinom,
- institucionalni i poslije penalni prihvati osuđenih osoba ovisnika,
- zarazne bolesti i prevencija,
- timski rad službenika kaznenih tijela,
- osposobljavanje službenika za zaštitu na radu.

3. PSIHOSOCIJALNA POMOĆ OVLAŠTENIM OSOBAMA

Psihosocijalna pomoć ovlaštenim osobama usmjerena je na predlaganje i provođenje mjera za uklanjanje negativnih učinaka težine i naravi posla (prevencija) kroz preventivne radionice o suočavanju sa stresom i pružanje psihosocijalne pomoći ovlaštenim službenim osobama nakon incidentnih događaja.

Tijekom 2011. godine u održano je 14 radionica na kojima je sudjelovalo 195 službenika zatvorskog sustava.

U siječnju 2011. godine donesen je Protokol o pružanju psihosocijalne pomoći službenicima nakon incidentnih događanja u zatvorima i kaznionicama. Iako je bilo više incidentnih situacija psihosocijalnu pomoć za službenike upravitelji su zatražili u četiri slučaja.

Ukupno je tijekom 2011. godine psihosocijalna pomoć pružena dvanaestorici službenika.

4. SURADNJA SA SINDIKATIMA

U zatvorskom sustavu dijeluje sedam sindikata: Sindikat pravosudne policije Hrvatske koji je najbrojniji s 53,3% službenika članova, Sindikat državnih i lokalnih službenika i namještenika Republike Hrvatske s 40,2% službenika članova, Sindikat zaposlenika zatvorskog sustava s 3% službenika članova, Nezavisni sindikat pravosudne policije Republike Hrvatske s 2,5% službenika članova, Nezavisni sindikat djelatnika MUP-a s 0,9% službenika članova te na kraju s po jednim članom Hrvatski liječnički sindikat i Sindikat policije Hrvatske.

Od ukupnog broja zaposlenih državnih službenika i namještenika u zatvorskom sustavu Republike Hrvatske 2021 njih članovi su jednog od navedenih sindikata.

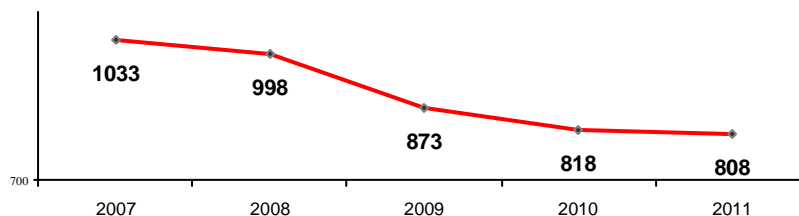
Sa svim navedenim sindikatima održava se stalna suradnja u odnosu na pitanja određena Kolektivnim ugovorom za državne službenike i u odnosu na tijek provođenja planiranih mjera na reformi zatvorskog sustava u sklopu reforme pravosuđa.

Tijekom 2011. godine sindikatima su dostavljeni odgovori, očitovanja i mišljenja koji se odnose na status službenika i namještenika, klasifikaciju i nedostanu popunjenost radnih mjesta u državnoj službi, zvanja službenika pravosudne policije, plaće vježbenika, problematiku organizacije i obavljanja poslova službenika pravosudne policije, nedostatnu sigurnosnu opremu, probleme vezane na prenapučenost i druga pitanja. Također su od sindikata zatražena mišljenja u svezi s izmjenama i dopunama Uredbe o unutarnjem ustrojstvu Ministarstva pravosuđa i Pravidnika o unutarnjem redu Ministarstva pravosuđa.

5. BOLOVANJA SLUŽBENIKA

Tijekom 2011. godine zbog bolovanja s posla je izostalo 808 službenika i namještenika, što je za 10 manje u odnosu na 2010. godinu.

Slika 55. Bolovanja službenika

Od ukupnog broja na bolovanju je bio 536 muškaraca i 272 žene. Prosjek trajanja bolovanja službenika muškaraca bilo 17 dana, a žena 39 dana.

6. SUDSKI ZAHTJEVI ZA ISPLATOM

Tijekom 2011. godine službenici osiguranja ponijeli su 210 zahtjeva za mirno rješenje spora odnosno tužbi kojima potražuju ukupno 1,868.600,24 kune na ime naknade za godišnji odmor, prekovremeni rad, terenski dodatak, sve s temelja Kolektivnog ugovora za državne i lokalne službenike i namještenike i za prethodne 3 godine.

Zahtjev za naknadu štete za godišnji odmor temelje na mišljenju Zajedničke komisije za praćenje provedbe Kolektivnog ugovora prema kojem se prilikom korištenja godišnjeg odmora za obračun uzima prosjek plaće isplaćene u 3 uzastopna mjeseca u kojima je službenik radio, odnosno u kojima nije koristio godišnji odmor, slobodni dan, bolovanje.

Službenici osiguranja rade u smjenama neovisno radi li se o redovitom radnom danu ili neradnom danu ili blagdanu. Zbog tog rada službenicima se obračunavaju dodaci na plaću na način utvrđen Kolektivnim ugovorom. Međutim, službenici svoj zahtjev za naknadu za prekovremeni rad temelje na činjenici da su radili u smjeni na neradni dan ili blagdan i traže dodatno uvećanje plaće kao da ne rade u smjenama, odnosno kao da su trebali biti slobodni.

Zahtjevi za terenski dodatak odnose se na rad u drugom kaznenom tijelu u koje je službenik privremeno bio premješten, a koji rad se ne smatra radom na terenu.

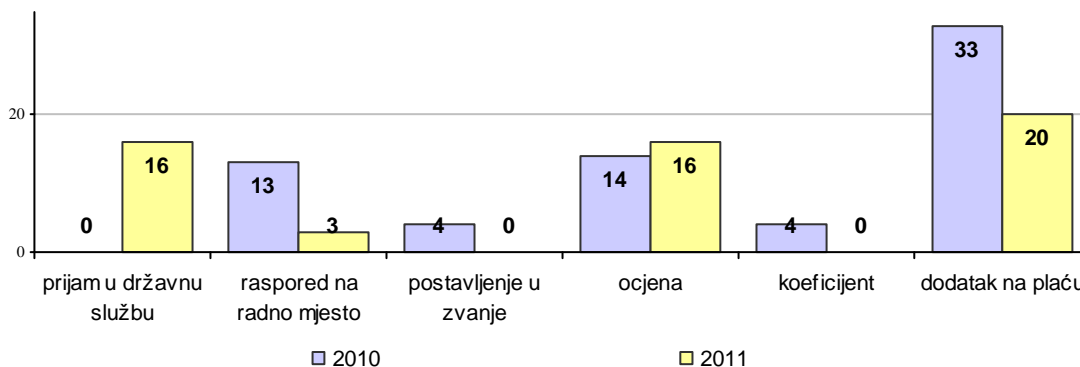

7. ŽALBE ODBORU ZA DRŽAVNU SLUŽBU

Tijekom 2011. godine 55 službenika podnijelo je žalbe Odboru za državnu službu protiv rješenja kojim je odlučeno o njihovim pravima i obvezama iz državne službe.

Od ukupnog broja žalbi 20 žalbi odnosilo se na dodatak na osnovnu plaću, po 16 žalbi na ocjenu za rad i učinkovitost u prethodnoj godini i prijam u državnu službu, tri radi rasporeda na radno mjesto.

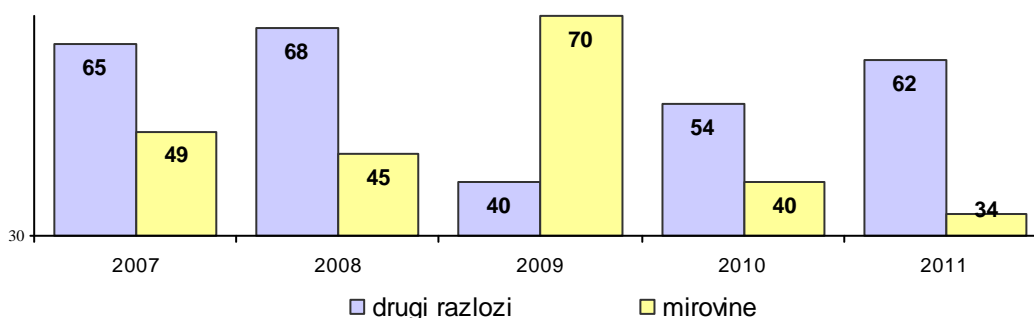
Slika 56. Žalbe odboru za državnu službu

8. PRESTANAK DRŽAVNE SLUŽBE

U 2011. godini fluktuacija službenika nije bila značajna. S državnom je službom prestalo 96 službenika, od kojih 4 zbog ostvarivanja prava na mirovinu po općem propisu, a 30 na temelju Zakona o pravima iz mirovinskog osiguranja djelatnih vojnih osoba, policijskih službenika i ovlaštenih službenih osoba zbog gubitka sposobnosti za obavljanje poslova ovlaštene službene osobe.

Slika 57. Prestanak državne službe

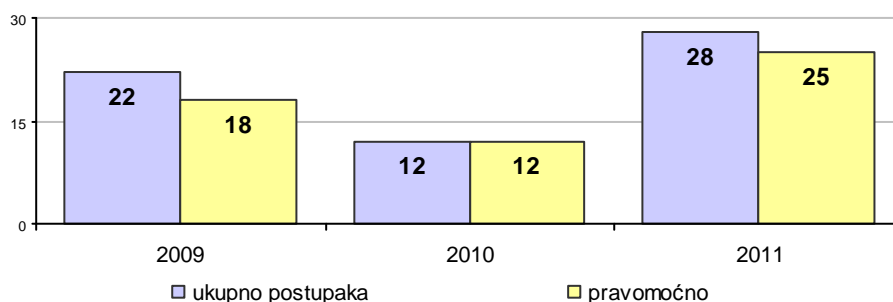

9. ODGOVORNOST ZBOG POVREDE SLUŽBENE DUŽNOSTI

Na odgovornost službenika zatvorskog sustava zbog povreda službene dužnosti primjenjuje se uz Zakon o izvršavanju kazne zatvora i Zakon o državnim službenicima kao opći propis. Odlučivanje o lakšoj povredi službene dužnosti u nadležnosti je upravitelja kaznionice, zatvora ili odgojnog zavoda u kojem je službenik u službi.

U 2011. godini pokrenuta su 28 postupka, 13 postupaka više nego u 2010. godini. Za pokrenute postupke odgovornosti službenika zatvorskog sustava u 2011. godini izrečene su 11 opomena i 14 novčanih kazni, 2 postupka nisu dovršena, a za jedan postupak je nastupila zastara.

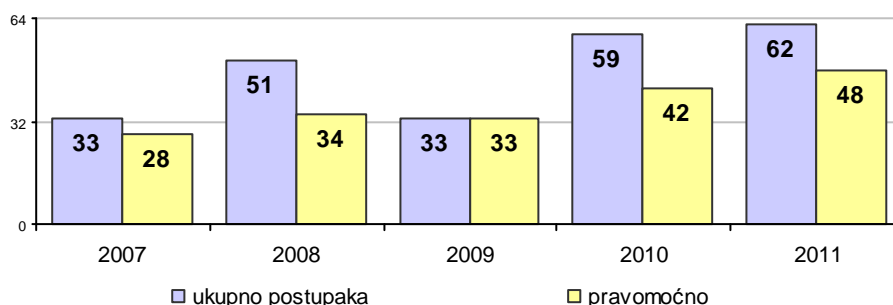
Slika 58. Lakše povrede službene dužnosti

Za odlučivanje o teškoj povredi službene dužnosti nadležan je Službenički sud za zaposlenike kaznionica i zatvora.

Tijekom 2011. godine pokrenuta su 62 postupaka zbog teške povrede službene dužnosti, od kojih je 35 dovršeno i postalo pravomoćno. U 30 postupaka izrečena je novčana kazna, jedan uvjetni prestanak državne službe s rokom kušnje od godine dana i jedna uvjetna zabrana prijama u državnu službu na vrijeme od dvije godine, dva postupka su oslobađajuća i jedan postupak je obustavljen.

Slika 59. Teške povrede službene dužnosti

Tijekom 2011. godine završena su i postala pravomoćna 13 postupka iz 2010. godine. U tim postupcima izrečene se četiri novčane kazne i jedan uvjetni prestanak državne službe s rokom kušnje od godine dana. Jedan postupak je odbijen, tri obustavljena, tri ukinuta i vraćena na ponovno odlučivanje i jedna oslobađajuća.

Povrede službene dužnosti u postupcima pokrenutim tijekom 2011. godine :

- neizvršavanja, nesavjesnog, nepravodobnog ili nemarnog izvršavanja službene zadaće protiv - 22 službenika
- zbog toga što su zatečeni u službi pod utjecajem alkohola - 17 službenika
- odbio naredbu - 1 službenika
- zlouporabe položaja ili prekoračenja ovlasti u službi protiv - 2 službenika
- ponašanja suprotnog etičkom kodeksu koje nanosi štetu ugledu službe protiv - 17 službenika
- nedozvoljen odnos sa zatvorenikom - 1 službenik
- međusoban fizički sukob i nedolično ponašanje - 1 službenik
- nedozvoljen odnos sa zatvorenicima – 1 službenik.

**ČETVRTI DIO - IZVJEŠTAJ O REZULTATIMA POSLOVANJA
KAZNIONICA, ZATVORA I ODGOJNIH ZAVODA
U RAZDOBLJU OD 1. SIJEČNJA DO 31. PROSINCA 2011. GODINE**

(KONSOLIDIRANI FINACIJSKI IZVJEŠTAJI)

1. TEMELJNI FINACIJSKI IZVJEŠTAJI

Zbrojni rezultati poslovanja prema Izvještaju o prihodima i rashodima za razdoblje siječanj – prosinac 2011. godine iskazuju slijedeće osnovne karakteristike ostvarenja, i to:

- PRIHODI IZ PRORAČUNA ZA FINANCIRANJE REDOVNE DJELATNOSTI	538,928.837 kn
- PRIHODI OD PRODAJE PROIZVODA I USLUGA	38,450.865 kn
- OSTALI PRIHODI	5,471.844 kn
PRIHODI I PRIMICI UKUPNO	582,851.546 kn
RASHODI I IZDACI UKUPNO	577,011.741 kn
- VIŠAK PRIHODA I PRIMITAKA	5,839.805 kn
- MANJAK PRIHODA I PRIMITAKA PRENESENI	50,988.828 kn
MANJAK PRIHODA I PRIMITAKA ZA POKRIĆE U SLIJEDEĆEM RAZDOBLJU	45,149.023 kn

Ukupne nepodmirene obveze su manje od ukupnog manjka prihoda i primitaka, a iznose 42,456.475 kn i sastoje se od dospjelih nepodmirenih obveza na teret državnog proračuna u iznosu od 25,141.528 kn, nedospjelih nepodmirenih obveza na teret državnog proračuna u iznosu od 10,553.978 kn i ukupnih nepodmirenih obveza na teret vlastite djelatnosti u iznosu od 6,760.969 kn.

Struktura ukupnih prihoda je slijedeća:

- Prihodi iz proračuna	92,46%
- Prihodi od vlastite djelatnosti	6,60%
- Ostali prihodi i primici	0,94%, od čega:
- Prihodi po posebnim propisima	0,16%
- Pomoći iz inozemstva i od subjekata unutar opće države	0,60%
- Prihodi od prodaje imovine	0,06%
- Prihodi od imovine.....	0,01%
- Prihodi od donacija.....	0,02%
- Ostali prihodi	0,09%

Iz danog pregleda je vidljivo da strukturalno dominantno učešće u ukupnim prihodima i primicima, osim prihoda iz proračuna čine prihodi od vlastite djelatnosti, odnosno prihodi od prodaje proizvoda i robe, te pruženih usluga.

Osim naplaćenih prihoda od vlastite djelatnosti (38,450.865 kn), kaznionice i zatvori su ostvarili i nenaplaćene, odnosno obračunate prihode u iznosu od (5,332.942 kn), odnosno ukupni prihodi iznose 43,783.807 kn. Navedeni prihodi odnose se prvenstveno na prihode ostvarene radom zatvorenika, a manjim dijelom na prihode od prehrane i smještaja.

Ostali prihodi i primici se najvećim dijelom odnose na prihode po posebnim propisima (906.594 kn) kao što su sufinanciranje troškova od strane zatvorenika prilikom nastavka obavljanja vlastite djelatnosti i prihode ostvarene nastavkom rada kod poslodavca, naplate štete od zatvorenika, refundacije iz proteklih godina, pomoći iz inozemstva i od subjekata unutar općeg proračuna (3,523.985 kn) kao što su pomoći od međunarodnih organizacija i tijela EU (kaznionice u Glini i

Lepoglavi od UNDP-a ostvarile 90.000 kn), novčani poticaji Ministarstva poljoprivrede poljoprivrednim radionicama kaznionica u Lepoglavi, Lipovici, Požegi, Turopolju, Valturi i Zatvoru u Gospiću (3,121.198 kn), pomoći Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa Odgojnom zavodu u Turopolju za projekt za Hrvatsku pismenosti (217.450 kn), te pomoći gradova i županija (95.337 kn) Kaznionici u Lepoglavi, Odgojnom zavodu u Turopolju, te zatvorima u Bjelovaru, Požegi i Splitu.

Struktura ukupnih rashoda je slijedeća:

1. Rashodi za zaposlene	66,23%
2. Materijalni rashodi	33,13%
3. Financijski rashodi	0,09%
4. Rashodi za nabavu nefinancijske imovine	0,54%
5. Izdaci za financijsku imovinu	0,01%

Radi cjelovitijeg uvida u financijsko poslovanje kaznionica, zatvora i odgojnih zavoda, nastavno se daje usporedni prikaz osnovnih financijskih pokazatelja poslovanja u razdoblju od 2005. do 2011. godine.

Tablica 48. Nepodmirene dospjele obveze na teret Državnog proračuna

NEPODMIRENE DOSPJELE OBVEZE	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.
Iznos u kn	15,986.398	11,368.254	15,760.438	11,024.718	22,940.921	32,821.859	25,141.528

Tablica 49. Rezultati poslovanja iskazani po godišnjem obračunu

REZULTATI POSLOVANJA	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.
Prihodi iz proračuna za zaposlene	282,584.915	297,608.817	329,100.695	377,586.950	401,395.573	387,950.875	400,401.413
Prihodi iz proračuna za tekuće rashode	67,253.058	83,466.952	87,237.286	123,560.353	100,919.211	116,081.900	138,527.424
Prihodi iz proračuna ukupno	349,837.973	381,075.769	416,337.981	501,147.303	502,314.784	504,032.775	538,928.837
Prihodi od vlastite djelatnosti	35,264.428	40,147.586	40,216.439	43,575.101	38,348.886	35,824.784	38,450.865
Ostali prihodi	5,136.311	5,855.286	5,590.225	5,941.322	4,864.819	5,973.441	5,471.844
UKUPNI PRIHODI	390,238.712	427,078.641	462,144.645	550,673.726	545,528.489	545,831.000	582,851.546
UKUPNI RASHODI	396,180.197	422,373.199	470,396.313	545,570.052	561,720.916	555,209.719	577,011.741
Višak prihoda		4,705.442		5,103.674			5,839.805
Manjak prihoda	5,941.485		8,251.668		16,192.427	9,378.719	
Manjak prihoda preneseni	20,998.888	26,937.247	22,229.002	30,480.670	25,376.994	41,559.195	50,988.828
Manjak prihoda za pokrīće u slijedećem razdoblju	26,940.373	22,231.805	30,480.670	25,376.743	41,569.421	50,973.620	45,149.023

2. IZVJEŠĆE O UTROŠENIM SREDSTVIMA

Za izvršavanje kaznenopravnih sankcija i mjera, u promatranom razdoblju, utrošeno je kako slijedi:

Vrsta rashoda	ukupni rashodi (u kn)	učešće u ukupnim rashodima (u postocima)
1. Plaće	286,377.242	53,17
2. Ostali rashodi za zaposlene	15,508.074	2,88
3. Doprinosi na plaće	80,286.183	14,91
4. Službena putovanja	1,245.757	0,23
5. Naknade za prijevoz	18,229.412	3,38
6. Stručno usavršavanje	117.304	0,02
7. Uredski materijal i ostali materijalni rashodi	5,315.070	0,99
8. Materijal i sirovine	42,218.289	7,84
9. Energija	28,563.261	5,30
10. Materijal i dijelovi za tek. i inv. održavanje	4,460.675	0,83
11. Sitni inventar i autogume	670.610	0,12
12. Usluge telefona, pošte	2,378.774	0,44
13. Usluge tek. i invest. održavanja	4,486.931	0,83
14. Usluge promidžbe i informiranja	411.678	0,08
15. Komunalne usluge	15,771.415	2,93
16. Zdravstvene i veterinarske usluge	19,755.444	3,67
17. Intelektualne i osobne usluge	2,435.194	0,45
18. Računalne usluge	427.035	0,08
19. Ostale usluge	523.647	0,10
20. Naknade za rad zatvorenika	7,483.887	1,39
21. Premije osiguranja	527.380	0,10
22. Repräsentacija	86.110	0,02
23. Financijski rashodi	196.037	0,04
24. Ostali nespomenuti rashodi	1,099.202	0,20
Ukupno:	538,574.611	100

Navedeni rashodi terete sredstva Državnog proračuna sa 98,58%, sredstva vlastite djelatnosti sa 1,24%, a ostale izvore sa 0,18%.

U odnosu na ukupne, prethodno navedene rashode, prosječni trošak po jednom zatvoreniku iznosi **283,16 kn dnevno** što je za 1,40% više u odnosu na razdoblje siječanj – prosinac 2010. godine.

Uzimajući u obzir samo direktne troškove zatvorenika, prosječni dnevni trošak po jednom zatvoreniku **iznosi 58,64 kn**, što je povećanje za 3,92% u odnosu na razdoblje siječanj - prosinac 2010. godine.

Tablica 50. Prikaz troška po jednom zatvoreniku u kaznionicama, zatvorima i odgojnim zavodima.

KAZNIONICA, ZATVOR, ODNOSNO ODGOJNI ZAVOD	Prosječni dnevni ukupni trošak po 1 zatvoreniku	Indeks u odnosu na prosjeak	Prosječni direktni dnevni trošak po 1 zatvoreniku	Indeks u odnosu na prosjeak	Odnos: 1 zaposlenik na xy zatvorenika
Zatvorska bolnica u Zagrebu	604,29	213	125,12	213	1/1,02
Kaznionica u Glini	265,68	94	52,56	90	1/1,54
Kaznionica u Lepoglavi	311,02	110	62,31	106	1/1,81
Kaznionica u Lipovici-Popovači	226,28	80	55,66	95	1/2,60
Kaznionica u Požegi	417,51	147	71,60	122	1/1,29
Kaznionica u Turopolju	446,41	158	49,66	85	1/1,10
Odgojni zavod Turopolje	746,58	264	101,98	174	1/0,80
Kaznionica u Valturi	337,01	119	55,22	94	1/1,39
Zatvor u Bjelovaru	237,15	84	42,84	73	1/2,10
Zatvor u Dubrovniku	243,49	86	44,69	76	1/2,00
Zatvor u Gospiću	251,72	89	56,43	96	1/2,25
Zatvor u Karlovcu	312,64	110	44,67	76	1/1,85
Zatvor u Osijeku	202,87	72	40,84	70	1/2,63
Zatvor u Požegi	234,09	83	41,48	71	1/2,17
Zatvor u Puli	230,41	81	52,82	90	1/2,57
Zatvor u Rijeci	242,41	86	56,38	96	1/2,49
Zatvor u Sisku	247,22	87	45,97	78	1/2,09
Zatvor u Splitu	249,49	88	54,77	93	1/2,52
Zatvor u Šibeniku	231,79	82	48,74	83	1/2,54
Zatvor u Varaždinu	228,79	81	47,96	82	1/2,61
Zatvor u Zadru	245,92	87	53,57	91	1/2,20
Zatvor u Zagrebu	224,73	79	61,40	105	1/2,82
UKUPNO	283,16	100	58,64	100	1/1,96

Napominjemo da je iskazani prosječni dnevni trošak po zatvoreniku u kaznionicama u Požegi i Turopolju smanjen za prosječne troškove prehrane koji se odnose na zatvorenike i maloljetnike u Zatvoru u Požegi i Odgojnom zavodu u Turopolju, odnosno za isti je iznos povećan prosječni dnevni trošak po zatvoreniku i maloljetniku u Zatvoru u Požegi i Odgojnom zavodu u Turopolju. Korigirani su, također, i troškovi prehrane kod korisnika koji su bez naknade preuzeli prehrambene proizvode od drugih korisnika unutar zatvorskog sustava.

Struktura direktnih troškova zatvorenika je slijedeća:

- prehrana	36,56%,	odnosno	21,44 kn
- smještaj	31,25%,	odnosno	18,32 kn
- liječenje	18,13%,	odnosno	10,63 kn
- naknade za rad u režiji	6,61%,	odnosno	3,88 kn
- potrošni materijal	3,29%,	odnosno	1,93 kn
- preprate	2,83%	odnosno	1,66 kn
- slobodne aktivnosti i izobrazba	0,25%	odnosno	0,15 kn
- ostalo	1,08%,	odnosno	0,63 kn

Tablica 51. Usporedni trošak direktnog prosječnog dnevnog troška po zatvoreniku
u razdoblju od 2004. do 2010. godine.

Direktni dnevni prosječni trošak po zatvoreniku	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	% smanjenja/ povećanja 2011/2010.	% smanjenja/ povećanja 2011/2005.
Prehrana	19,56	18,81	18,36	21,70	22,02	20,31	21,44	+ 5,56	+ 9,61
Smještaj	15,37	15,04	15,89	15,29	14,96	17,04	18,32	+ 7,51	+ 17,66
Liječenje	7,41	8,55	9,76	10,39	10,83	10,94	10,63	- 2,83	+ 43,45
Ostalo	8,98	9,26	9,31	9,51	8,53	8,14	8,25	+ 1,35	- 8,13
UKUPNO	51,32	51,66	53,32	56,89	56,34	56,43	58,64	+ 3,92	+ 14,26

PETI DIO - OSVRT UPRAVE ZA ZATVORSKI SUSTAV NA IZVJEŠĆE PUČKOG PRAVOBRANITELJA

Uprava za zatvorski sustav analizirala je zapažanja, primjedbe i zaključke pučkog pravobranitelja iznesenih u Izvješću o radu za 2011. godinu i dala sljedeće očitovanje:

1. AKTIVNOSTI UPRAVE ZA ZATVORSKI SUSTAV NA POBOLJŠANJU UVJETA SMJEŠTAJA I SMANJENJU NEGATIVNIH POSLJEDICA PRENAPUČENOSTI

Izgradnjom novog objekta u Kaznionici u Glini namijenjenog za smještaj 420 zatvorenika povećani su smještajni kapaciteti zatvorskog sustava na 3771 mjesto za smještaj zatvorenika i maloljetnika. Prenapučenost zatvorskog sustava na kraju 2011. godine iznosila je 129% što predstavlja smanjenje od 19% u odnosu na kraj 2010. godine kada je iznosila 148%.

Tijekom 2011. godine nastavljeno je s aktivnostima u svrhu smanjenja negativnog učinka prenapučenosti:

- povećanje raznovrsnosti tretmanskih sadržaja i broja zatvorenika koji su obuhvaćeni tim aktivnostima,
- premještanjem zatvorenika u blaže uvjete izvršavanja kazne zatvora,
- intenzivirano je održavanje svih prostora u kojima borave i rade zatvorenici.

2. PRUŽANJE ZDRAVSTVENE ZAŠTITE ZATVORENICIMA

Unatoč nedostatku dovoljnog broja službenika zdravstvene struke u zatvorskom sustavu tijekom 2011. godine svim zatvorenicima pružana je odgovarajuća zdravstvena zaštita.

Razina skrbi, mjere i aktivnosti zdravstvene zaštite kvalitetom i opsegom usklađena je sa propisima u javnom zdravstvu za osigurane osobe iz obveznog zdravstvenog osiguranja. Sukladno ugovoru s Hrvatskim zavodom za javno zdravstvo, zatvorenici koji imaju važeće zdravstveno osiguranje mogu se liječiti i kod liječnika u javnom zdravstvu u ambulancama u sjedištu kaznionica i zatvora. Zatvorenicima se propisuju lijekovi s osnovne liste lijekova Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje u okviru prava iz obveznog zdravstvenog osiguranja.

U 2011. godini stomatološka zaštita zatvorenicima i maloljetnicima povećana je za 17,5% u odnosu na 2010. godinu.

Posebna zdravstvena skrb posvećuje se rizičnim skupinama zatvorenika oboljelim od hepatitisa C na način da je zainteresiranim zatvorenicima omogućena dijagnostika, a poslije i liječenje virusnog hepatitisa C na isti način i pod jednakim uvjetima kao bolesnicima koji se nalaze na slobodi.

Liječnički pregledi zatvorenika i maloljetnika u pravilu se obavljaju bez nazočnosti službenika osiguranja, a u njegovoj nazočnosti samo u slučajevima kada to izričito zahtijeva liječnik.

Provođenje sigurnosne mjere obveznog psihijatrijskog liječenja provodi se u skladu sa Zakonom o izvršavanju kazne zatvora na način da se svi zatvorenici s izrečenom sigurnosnom mjerom obveznog psihijatrijskog liječenja upućuju na izvršavanje kazne zatvora u Zatvorsku bolnicu. Tijekom izvršavanja sigurnosne mjere i napretka u liječenju zatvorenika odgovarajući stručni tim ocjenjuje jesu li se ispunili svi uvjeti za nastavak izvršavanja mjere u ambulantnim uvjetima. Na temelju odluke tima zatvorenici se upućuju na daljnje izvršavanje kazne i liječenje u odgovarajuću kaznionicu i zatvor vodeći računa o zdravstvenim, kriminološkim i socijalnim osobitostima svakog zatvorenika. I nakon premještanja zatvorenika iz Zatvorske bolnice psihijatri Zatvorske bolnice skrbe o psihičkom zdravlju zatvorenika s izrečenom sigurnosnom mjerom obveznog psihijatrijskog liječenja. Modalitet ambulantnog liječenja zatvorenika kao i učestalost i opseg psihijatrijskih pregleda i tretmana određuje se za svakog zatvorenika pojedinačno.

3. TRETMAN ZATVORENIKA

Kontinuirano se poduzimaju mjere za povećanje broja službenika tretmana i osiguranje uvjeta za njihov učinkovit rad čime se u značajnoj mjeri postiže svrha izvršavanja kazne zatvora, a uz to se smanjuju negativni učinci prenapučenosti u kaznionicama i zatvorima.

Postojeća praksa odobravanja duljine boravka na svježem zraku od dva sata posljedica je prenapučenosti kaznionica i zatvora pri čemu se nastoji svim zatvorenicima omogućiti zajamčeno pravo boravka na svježem zraku. U manje prenapučenim zatvorima, a osobito kaznionicama poluotvorenog i otvorenog tipa, zatvorenici borave na svježem zraku znatno dulje od dva sata koja su im zajamčena Zakonom o izvršavanju kazne zatvora.

Primjenjujući načelo individualizacije izvršavanja kazne zatvora, zatvorenicima se omogućavaju češće i dulje posjete, osobito kada su u pitanju posjete maloljetne djece, vodeći računa da razina prava na posjetu ostalih zatvorenika ne bude ugrožena.

4. KORIŠTENJE PRAVNIH SREDSTAVA

Zakovitost postupanja i ostvarivanja prava pritvorenika i zatvorenika u istražnom zatvoru nadzire predsjednik suda, odnosno sudac kojeg on ovlasti. Ovi nadzori obavljaju se jedanput tjedno, a pritvorenici, odnosno zatvorenici u istražnom zatvoru mogu iznijeti svoje pritužbe na postupanje službenog osoblja bez nazočnosti zatvorskog osoblja.

U kaznionicama i zatvorima zatvorenicima je omogućeno korištenje propisa koji se odnose na izvršavanje kazne zatvora i mjere pritvora, odnosno istražnog zatvora kako bi bili upoznati sa svojim pravima i instrumentima za zaštitu prava.

U preporukama pučki pravobranitelj ističe potrebu osiguranja telefonskog razgovora zatvorenika s odvjetnicima bez vremenskog ograničenja te takve kontakte s institucijama i udrugama koje se bave zaštitom ljudskih prava. Zbog prenapučenosti kaznionica i zatvora nužno je vremenski ograničiti duljinu telefonskih razgovora čak i u slučajevima kontakta s odvjetnicima te institucijama i udrugama koje se bave zaštitom ljudskih prava kako bi svim zatvorenicima bilo omogućeno telefoniranje.

ŠESTI DIO - SURADNJA PRAVOBRANITELJICE ZA DJECU SA ZATVORSKIM SUSTAVOM

Osnovna primjedba Ureda Pravobraniteljice za djecu vezana je uz stanje u Odgojnom zavodu u Turopolju, a odnosi se na izoliranost samog zavoda (smještaj u izoliranom području u šumi) te na i nadalje neprimjerene smještajne uvjete.

Unatoč primjedbi, uočavaju se i pozitivni pomaci (obnova sanitarnih čvorova, adaptacija blagovaonice, nova kuhinja, a u planu je i obnova sportske dvorane), obrazovne aktivnosti, provedba posebnih programa te organizacija slobodnih aktivnosti (radionice slobodnih aktivnosti te organizacija kulturnih, sportskih i drugih manifestacija).

Upućuje na potrebu daljnjeg zapošljavanja stručnog kadra radi bolje organizacije odgojnog rada i radi kvalitetnije provedbe psihosocijalnog tretmana.

Po pitanju Odgojnog zavoda u Požegi izvješće je pozitivno, ističu se dobri smještani i higijenski uvjeti, organizirano obrazovanje i slobodne aktivnosti te dobri preduvjeti za kvalitetan odgojni rad.

U Kaznionici u Požegi u odnosu na odjel maloljetničkog zatvora konstatirana je prostorna skučenost, nedostatak stručnog osoblja i problemi organizacije obrazovanja maloljetnika.

U svim kaznionicama i zatvorima uređeni su prostori za posjete malodobne djece roditelju i opremljeni namještajem prilagođenim djeci te igračkama, likovnim i pisaćim materijalima, slikovnicama i sl. U pojedinim kaznenim tijelima u skladu s mogućnostima osmišljen je i vanjski prostor za djecu koja su u posjeti roditelju.

Na preporuku Pravobraniteljice za djecu i u 2011. godini kaznionice, zatvori i odgojni zavodi organizirali su obilježavanje Međunarodnog dana djeteta.

U okviru provođenja pojedinačnog programa izvršavanja kazne zatvora provodi se savjetodavni rad i sa zatvorenicama koji su roditelji maloljetne djece. U cilju održavanja i poboljšanja odnosa u obitelji ostvaruju se kontakti sa članovima obitelji, a u slučajevima kad se radi o značajnije poremećenim odnosima ili se kod djece zamjećuju određene poteškoće, obitelji se preporuča traženje pomoći od centara za socijalnu skrb, Obiteljskog centra ili dječjeg psihologa.

U Kaznionici u Požegi za žene roditelje ustrojen je odjel za roditelje formiran 1985. godine, jedinstven u zatvorskom sustavu Hrvatske. Na ovom odjelu borave 6 tjedana prije i nakon poroda roditelje zatvorenice i maloljetnice zajedno s djetetom do njegove treće godine života ili do otpusta kad se radi o kraćoj kazni. Ovisno o želji majke dijete se može uključiti u lokalnu predškolsku ustanovu, a centar za socijalnu skrb nadležan prema prebivalištu majke nadzire razvoj i dobrobit djeteta. Tijekom 2011. godine u ovome odjelu su boravile roditelje sa svojom djecom i to četiri zatvorenice i tri maloljetnice. Na dan 31. prosinca 2011. godine na Odjelu za roditelje boravile su dvije maloljetnice i dvije zatvorenice sa svojom djecom.

SEDMI DIO – AKTIVNOSTI NA PROVEDBI AKCIJSKOG PLANA ZA UNAPRJEĐENJE ZATVORSKOG SUSTAVA 2011.-2014.

U zatvorskom sustavu Republike Hrvatske i nadalje je evidentno povećanje broja zatvorenika koje nije praćeno odgovarajućim povećanjem smještajnih kapaciteta. Prenapučenost kaznionica i zatvora te teškoće u ispunjavanju hrvatskih i međunarodnih standarda smještaja, rezultiraju i nadalje čestim tužbama zatvorenika radi naknade štete pred nacionalnim i Europskim sudom za ljudska prava u Strasbourgu.

Ustavni sud Republike Hrvatske je Odlukom broj: U-III-4182/2008 i U-III-678/2009. od 17. ožujka 2009. godine na temelju članka 31. stavak 4. i 5. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske naložio Vladi Republike Hrvatske da u primjerenom roku, ne duljem od pet godina, prilagodi kapacitete Zatvora u Zagrebu potrebama smještaja osoba lišenih slobode.

U cilju rješavanja stanja prenapučenosti, ostvarivanja propisanih uvjeta i standarda u zatvorskom sustavu te poštivanja temeljnih ljudskih prava zatvorenika, Vlada Republike Hrvatske donijela je Akcijski plan za unaprjeđenje zatvorskog sustava u razdoblju od 2009. do 2014. godine i dostavila ga Hrvatskom saboru na usvajanje. Hrvatski sabor Akcijski plan usvojio je 13. veljače 2009. godine.

Navedenim Akcijskim planom je predviđeno:

- završetak izgradnje novog objekta u Kaznionici u Glini za 420 zatvorenika, izgradnja zgrade za prijam posjeta, proširenje kapaciteta kuhinje i blagovaonice za zatvorenike i adaptacija zgrade za zdravstvenu zaštitu zatvorenika,
- dogradnja zgrade Zatvora u Zagrebu za 376 zatvorenika,
- izgradnja nove kaznionice i zatvora u Šibeniku za 1270 zatvorenika,
- izobrazba službenika za posebna znanja i vještine potrebne u radu sa zatvorenicima.

Tijekom 2011. godine obavljeno je:

- Izgrađen je i useljen novi objekt Kaznionice u Glini za smještaj 420 zatvorenika;
- Republika Hrvatska i Razvojna banka Vijeća Europe (CEB) potpisali su Okvirni ugovor o zajmu za financiranje dogradnje i obnove Zatvora u Zagrebu u iznosu 6,48 milijuna eura čijim završetkom će se osigurati smještaj za 382 zatvorenika;
- Upravni odbor Razvojne banke Vijeća Europe je 17. studenog 2011. godine odobrilo sufinanciranje izgradnje kompleksa kaznionice i zatvora u Šibeniku kapaciteta za smještaj 1270 osoba, u iznosu od 50 milijuna eura. Na pripremi potrebne dokumentacije za odobravanje zajma uz službenika Ministarstva pravosuđa sudjelovala je konzultantska tvrtka koju je angažirala Europska komisija iz sredstva darovnice Okvira za investicije na zapadnom Balkanu (engl. WBIF) Republici Hrvatskoj u iznosu 800 tisuća eura (darovnica je odobrena krajem 2009. godine, po CEB-ovom iskazu interesa za sufinanciranje izgradnje kompleksa Šibeniku).

U 2011. godini je planirano zapošljavanje novih službenika u kaznionicama i zatvorima te je objavljeno 11 javnih natječaja za popunu radnih mjesta za 53 službenika pravosudne policije i 76 službenika nužno potrebnih radnih mjesta (tretman, liječnici, psiholozi).

U Centru za izobrazbu službenika zatvorskog sustava kontinuirano se provodi edukacija i osposobljavanje službenika za rad sa zatvorenicima.

POPIS SLIKA I TABLICA

Organizacijska struktura Uprave za zatvorski sustav	3
Prikaz broja zatvorenika i smještajnih kapaciteta na 31.12. od 2001. do 2011. godine	6
Prikaz popunjenosti u % na dan 31. 12. 2011. godine	6
Zatvorenici s izrečenom sigurnosnom mjerom obveznog psihijatrijskog liječenja na dan 31.12.2011. godine.....	11
Kažnjenici prema vrstama kazne na dan 31.12.2011.....	17
Opći zdravstveni i specijalistički pregledi zatvorenika	21
Ukupni broj hospitaliziranih zatvorenika.....	21
Zatvorenici uključeni u obrazovanje	23
Zatvorenici radno angažirani po kaznenim tijelima	24
Zatvorenici radno angažirani po mjestu rada	25
Ukupan broj i broj uključenih seksualnih delikvenata u PRIKIP program za razdoblje od 2006. do 2011. godine.....	31
Zlouporaba pogodnosti izvan kaznenog tijela	35
Broj realiziranih premještaja	35
Uvjetni otpust po odluci Povjerenstva za uvjetni otpust.....	36
Uvjetni otpust po odluci upravitelja	37
Podnesene žalbe sucu izvršenja protiv odluke upravitelja, odnosno postupanje službenika	38
Rješenja sudskog vijeća povodom žalbi zatvorenika na rješenja suca izvršenja.....	38
Rješenja sudskog vijeća povodom žalbi upravitelja na rješenja suca izvršenja.....	38
Pritužbe zatvorenika	39
Zahtjevi zatvorenika za naknadu štete.....	40
Broj sprovođenja i broj angažiranih pravosudnih policajaca.....	41
Odnos broja pravosudnih policajaca i zatvorenika	41
Broj posjeta zatvorenicima	42
Broj primljenih paketa	42
Prijam pisama	43
Broj pretraga osoba i prostorija.....	44
Napad zatvorenika na službenike	44
Broj primjenjenih sredstava prisile	45
Razlozi primjene sredstava prisile	45
Ukupan broj provedenim mjera održavanja reda i sigurnosti.....	46
Broj provedenih mjera održavanja reda i sigurnosti	46
Ukupan broj testiranja.....	47
Ukupan broj testiranja na alkohol	47
Ukupan broj testiranja na drogu.....	47
Kaznena djela tijekom izvršavanja kazne zatvora.....	48
Odbijanje zatvorske hrane	48
Tjelesni sukobi između zatvorenika	48
Samoozljeđivanja zatvorenika	49
Razlozi samoozljeđivanja zatvorenika	49
Broj pokušaja suicida.....	50
Broj samoubojstava i prirodnih smrti.....	50

Pokušaj bijega.....	51
Bijegovi i udaljenja.....	51
Broj pokrenutih postupaka za lakše stegovne prijestupe zatvorenika	52
Broj pokrenutih postupaka za teže stegovne prijestupe zatvorenika	53
Ukupno pokrenutih postupaka za prijestupi maloljetnika.....	54
Ukupno predloženih postupaka za prijestupe zatvorenika u istražnom zatvoru	55
Ukupan broj službenika	58
Službenici odjela tretmana	59
Službenici odjela osiguranja	59
Službenici odjela za rad i strukovnu izobrazbu zatvorenika	60
Službenici odjela zdravstvene zaštite zatvorenika	60
Prekovremeni rad	61
Omjer prekovremenog rada.....	61
Bolovanja službenika.....	63
Žalbe odboru za državnu službu.....	64
Prestanak državne službe	64
Lakše povrede službene dužnosti.....	65
Teške povrede službene dužnosti	65